

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Сергєєнко О.М.

01 вересня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

**ДОДАТКОВИЙ ІНСТРУМЕНТ, ВОКАЛ
КУРС ВОКАЛ**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»
Спеціальність	В5 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво естради» «Звукорежисура» «Спів» «Інструментальне виконавство за видами»
Статус освітнього компоненту	Вибіркова

Київ – 2025 р.

Робоча програма освітнього компоненту «Додатковий інструмент, вокал».
Курс Вокал для здобувачів вищої освіти галузі знань **В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»**, спеціальності **В5 «Музичне мистецтво»**

Розробники:

Цапенко Н.В. викладач кафедри «Музичне мистецтво естради»

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
«Мистецтво співу»

Протокол №1 від 27 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри _____ **Кочерга А.І.**

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
«Музичне мистецтво естради»

Протокол № 1 від 30 серпня 2025 р.

Завідувачка кафедрою _____ **Ж.Л. Карпенко-Боднарук**

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
«Інструментальне виконавство» (за видами)

Протокол № 1 від 02 вересня 2025 р.

Завідувач кафедри _____ **Ясько О.А.**

1. Опис освітнього компоненту для ступеня освіти «Бакалавр»

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки: 1,2,3	Рік підготовки: 1,2,3
Загальна кількість годин – 120		
Кількість модулів – 4,	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 год	II,III,IV,V	II,III,IV,V
	Лекції:	
	Індивідуальні	
	64 год	18 год
Вид підсумкового контролю: Колоквіум Творчий показ	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: Диференційований залік II,III,IV,V	Самостійна робота:	
	56 год	102 год

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

У сучасній музиці естрадний спів займає особливе місце. На відміну від класичного вокалу, що виріс із духовної музики, естрадний вокал виник із побутового фольклору різних культур і відрізняється різноманітністю форм і напрямів. Незважаючи на це, він базується на тих самих фізіологічних принципах у роботі голосового апарату, що і класичний, і являється предметом вокальної педагогіки.

На сьогоднішній день кількість бажаючих професійно навчатися співу зростає. Абітурієнтів не лякають проблеми навчання та подальшого працевлаштування, кожен упевнений, що успішно засвоїть необхідні знання та навички і його голос зазвучить як у видатних вокалістів.

Сучасний педагог – це творча індивідуальність, яка володіє оригінальним проблемно-педагогічним і критичним мисленням, творець різноманітних розробок, які опираються на передовий світовий досвід і нові технології навчання, адже саме поняття творчості передбачає створення чогось нового.

Мета курсу:

- ознайомити здобувачів освіти з відомостями про музичну спадщину всіх часів і народів;
- сформуванати вокальні навички та техніки;
- розвинути художньо-виконавський смак;
- дати знання, необхідні для різноманітної творчої діяльності;
- навчити вирішувати проблему вокально-педагогічного репертуару.

Завданням курсу є розкриття творчих можливостей особистості, удосконалення звучання голосу здобувача, його тембрового забарвлення та динамічної яскравості.

Заняття із сольного співу передбачають, насамперед, практичну діяльність у формі індивідуальних занять зі спеціальності в аудиторії, обладнаній сучасною звукоакустичною апаратурою та професійним мікрофоном.

Зміст і структура курсу

голосовий апарат, голосові зв'язки, голосовий режим, діафрагма, вдихаючі і видихаючі м'язи, співоче дихання, опора звука й опора дихання, артикуляційний апарат: язик, нижня щелепа, губи, надгортанник, резонатори: головні – лобні та гайморові пазухи, глотка, порожнини рота і носа, губні – порожнина грудної клітки, трахея, бронхи, резонуючі поверхні – надгортанник, м'яке піднебіння, зуби, співочий зівок, передчуття звука (уявний звук), звукоутворення, звуковедення, інтонування, «атака» звука (уявний звук), динаміка звука, енергетична амплітуда звучання голосу, форсований звук, висока вокальна позиція звучання голосу, діапазон, регістри, перехідні звуки, примарний тон, зона, тембр, обертони, теситура, розспівування, вокальні вправи: спів на одній ноті, спів інтервалів секунди, тризвука, арпеджіо, різних комбінацій інтервалів і стрибків, вокальна техніка, технічні прийоми звуковедення, вокалізація legato, staccato, хроматизми, кантілена, різні метроритми, музична термінологія, музичний аналіз твору, культура вокального слова, словесні наголоси та сильні долі в музиці, акомпанемент, творче осмислення задуму авторів твору, смислові наголоси, завершеність усвідомлення фрази, акторське проживання змісту твору, вокальний образ, відчуття співавторства, динаміка самовираження, творче уявлення, емоційно-психологічне виявлення творчого задуму, емоційно-сміслової логіки розвитку вокального твору, енергетика розвитку кульмінації, виразність акторської пластики, енергетика акторського руху, ракурси, хореографічна пластика, фізіологічні й акустичні явища співочого голосу, «субтон», відчуття «часу» в музиці та співі, риси особистості, імідж, манера виконання, професійне спілкування зі слухачем, акустична звукопідсилювальна апаратура, професійний мікрофон, індивідуальні параметри настроювання акустичної звукопідсилювальної апаратури.

У наслідок вивчення освітнього компоненту здобувач вищої освіти повинен:

- отримати дані про анатомію голосового апарату, режим роботи та гігієну співочих голосів;
- оволодіти в діапазоні свого голосу вокально-технічними прийомами правильного звуковибудовування різними видами звуковедення;
- засвоїти необхідні навички вокального мистецтва;
- ознайомитися з вокально-педагогічним і художнім репертуаром;
- навчитися вільно володіти голосом, імпровізувати;
- сформувати навички інтерпретації творів;
- оволодіти різними засобами поліритмії (звуковибудовування): відчуттям ансамблю, почуттям ритму;
- розвинути музичну виразність.

здобувач вищої освіти повинні вміти:

- показувати голосом правильне вокальне звучання;
- володіти вокально-технічними прийомами звуковибудовування, звуковедення та музичної нюансировки;
- імпровізувати, володіти різними засобами поліритмії;
- слідкувати за чіткою вокальною вимовою, добиватися якісної дикції;
- працювати з мікрофоном та апаратурою;
- розкривати характер вокального твору засобами художньо-технічних прийомів.

Процес формування необхідних виконавських навичок здобувачів освіти, розвиток вокального слуху, знання методичних прийомів та успішне використання отриманих знань на практиці – усе це знаходиться в прямій залежності від рівня особистого засвоєння здобувачами вокально-технічних прийомів звуковибудовування.

Практичне засвоєння основ співочого звуковибудовування та вибір методів роботи викладача залежить від індивідуальних особливостей, вокальних, музичних і, у цілому, психофізичних даних здобувача. Виходячи з цього, програма засвоюється у формі індивідуальних занять і диференційного педагогічного підходу до розвитку вокальних навичок здобувачів освіти.

Для активного засвоєння освітнього компоненту викладач з самого початку роботи у вокальному класі скоординує його з іншими освітніми компонентами.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення освітнього компоненту «Додатковий інструмент, вокал» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.	ПРН 3
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій	ПРН 8
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.	ПРН 11
Вміти здійснювати педагогічну діяльність.	ПРН 13
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції.	ПРН 14

Для ОП «Звукорежисура»

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Демонструвати принципи та методики аналізу творів музичного мистецтва.	ПРН 3
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих інтерпретацій в роботі звукорежисера.	ПРН 8
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.	ПРН 11
Вміти здійснювати педагогічну діяльність	ПРН 13
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції / звукорежисерського мистецтва .	ПРН 14

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування освітнього компоненту «Додатковий інструмент»

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.	ПРН 3
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій	ПРН 8
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.	ПРН 11
Вміти здійснювати педагогічну діяльність.	ПРН 13
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції.	ПРН 14

Для ОП «Звукорежисура»

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1

Демонструвати принципи та методика аналізу творів музичного мистецтва.	ПРН 3
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих інтерпретацій в роботі звукорежисера.	ПРН 8
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.	ПРН 11
Вміти здійснювати педагогічну діяльність	ПРН 13
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції / звукорежисерського мистецтва .	ПРН 14

**Відповідно до освітньої програми, вивчення освітнього компоненту «Додатковий інструмент, вокал» курс вокалу сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей загальні компетенції (ЗК), спеціальні компетентності (СК):
Загальні та спеціальні компетентності, що формують результати навчання у процесі вивчення освітнього компоненту**

Шифр	Компетентності	Дескриптори НРК				Результати навчання
		Знання Зн1 Концептуальні знання набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень Зн2 Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності	Уміння Ум1 Розв'язання складних непередбачуваних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів	Комунікація К1 Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності К2 Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію	Автономія та відповідальність АВ1 Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах АВ2 Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб АВ3 Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності	
	Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, звукорежисури, музичного оформлення та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.				ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
Загальні компетентності ЗК						
ЗК 2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
ЗК 4	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
ЗК 8	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
ЗК 9	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 14
ЗК 11	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 8, ПРН 13, ПРН 14
Спеціальні компетентності (СК)						

СК 1	Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3
СК 2	Здатність створювати та реалізовувати власні художні	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3
СК 4	Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
СК 6	Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
СК 9	Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 3, ПРН 8, ПРН 13
СК 11	Здатність оперувати професійною термінологією.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 14
СК 13	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14

Спеціальні компетенції (СК) для ОП «Звукорежисера»

СК 1	Здатність демонструвати достатньо високий рівень творчої майстерності в звукорежисурі.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3
СК 2	Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у діяльності звукорежисера.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3
СК 4	Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14

	музичного мистецтва та звукорежисури.					
СК 6	Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
СК 9	Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 3, ПРН 8, ПРН 13
СК 11	Здатність оперувати професійною термінологією.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 14
СК 13	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
СК 19	Здатність оцінювати критерії звуку, суб'єктивні та об'єктивні характеристики.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11, ПРН 14
СК 20	Здатність вирішувати технологічні завдання в процесі роботи зі звуковим обладнанням.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання освітнього компоненту є: 3

Поточний контроль - це оцінювання засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу під час проведення індивідуальних занять.

Підсумковий (семестровий) контроль – це період підведення підсумків навчальної роботи здобувачів освіти протягом семестру.

Кожний блок змістових модулів має бути обов'язково оцінений. Здобувач освіти повинен позитивно скласти модульний (проміжний) контроль.

Контроль самостійної роботи – дозволяє виявити вміння здобувачів освіти орієнтуватися в інформаційних потоках, працювати з науковими джерелами, підбирати та узагальнювати матеріали, необхідні для вирішення визначеного кола завдань.

Поточний контроль.

Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та здобувачами освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів освіти. Поточний контроль здійснюється у процесі вивчення освітнього компоненту з метою виявлення ступеня розуміння здобувачем освіти засвоєного навчального матеріалу та вміння застосовувати його у практичній роботі. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується викладачем – для коригування методів і засобів навчання. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується здобувачем – для планування самостійної роботи. Поточний контроль проводиться з метою діагностики рівня засвоєння матеріалу під час аудиторних занять.

Модульний контроль – є складовою поточного контролю і здійснюється у формі виконання здобувачем освіти модульного контрольного завдання. Проведення модульного контролю знань є обов'язковим контролем якості засвоєння здобувачем освіти теоретичного матеріалу модуля – проводиться з метою систематизації знань. Кожний такий модуль включає бали за поточну роботу на аудиторних заняттях та виконання самостійної роботи.

Модульний контроль має на меті оцінити рівень цілісного бачення здобувачем освіти проблематики завершеної частини освітнього компоненту, сконцентрованої в навчальному модулі та вміння орієнтуватися в теоретичних і практичних питаннях, які визначають зміст даної частини курсу.

Контроль самостійної роботи – дозволяє виявити вміння здобувачів освіти орієнтуватися в інформаційних потоках, працювати з науковими джерелами, підбирати та узагальнювати матеріали, необхідні для вирішення визначеного кола завдань.

Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з освітнього компоненту є:

- експрес-опитування;
- презентації виконаних результатів та досліджень;
- есе, доповідь;
- практична робота;
- стандартизовані тести

Форми контролю результатів навчання

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення аудиторних занять і оцінюється сумою набраних балів. При виставленні балів за поточний контроль оцінці підлягають:

- рівень теоретичних знань;
- рівень знань на семінарських заняттях;
- опрацювання навчального матеріалу з освітнього компоненту, передбачений для самостійного засвоєння;
- індивідуальні завдання

Оцінювання поточної діяльності проводиться на кожному занятті при засвоєнні кожної теми змістовного модуля. За поточну навчальну діяльність здобувачам вищої освіти виставляються бали за всі види діяльності, які в кінці вивчення змістового модуля підсумовуються.

Контроль засвоєння змістового модуля проводиться на останніх практичних заняттях вивчення тем.

До контролю модуля допускаються лише ті здобувачі вищої освіти, які виконали всі види робіт, передбачених навчальною програмою (відпрацьовані пропущені заняття тощо).

Форми підсумкового контролю знань здобувачів освіти:

Диференційований залік – 2, 3, 4, 5 семестри

Перелік завдань модульного контролю, критерії їх оцінювання, порядок і час проведення (перескладання/відпрацювання) даного виду контролю визначаються кафедрою, включаються до робочої програми освітнього компоненту й доводяться до відома здобувачів освіти на початку семестру. Графік проведення модульного контролю протягом перших двох тижнів семестру за підписом завідувача кафедрою

Здобувач вищої освіти який за результатами модульного контролю отримав незадовільну оцінку зобов'язаний перескласти відповідний модуль до початку наступного модульного контролю.

Результати модульного контролю знань фіксується в індивідуальному плані здобувача вищої освіти.

Диференційований залік – здобувач вищої освіти вважається допущеним до семестрового диференційованого заліку, якщо він виконав усі види робіт, передбачені навчальним планом, та отримав позитивні бали за кожний змістовий модуль. Теоретичний контроль знань під час проведення диференційованого заліку може проводитись у вигляді відповідей на питаннябілетів та додаткових питань з тем відповідного модуля, а також усного вибіркового опитування з питань тем самостійної роботи.

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти (індивідуальні зайняття та самостійна робота)

МОДУЛЬ 1					
Змістовий модуль 1 Т1,2	СР	Змістовий модуль 2 Т3	СР	МК Д.З.	всього
30	10	30	10	20	100
МОДУЛЬ 2					
Змістовий модуль 3 Т4,5	СР	Змістовий модуль 4 Т6,7	СР	МК Д.З.	всього
30	10	30	10	30	100
МОДУЛЬ 3					
Змістовий модуль 5 Т8,9	СР	Змістовий модуль 6 Т10	СР	МК Д.З.	всього
30	10	30	10	20	100
МОДУЛЬ 4					
Змістовий модуль 7 Т11, 12	СР	Змістовий модуль 8 Т13,14	СР	МК Д.З.	всього
30	10	20	10	30	100

T1, T2 ... T14 – теми модулів

СР – самостійна робота

МК – модульний контроль знань (диференційований залік)

Кількість балів за роботу з практичним матеріалом, під час виконання самостійної і індивідуальної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань з практичної роботи;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання;
- самостійність виконання;
- креативний підхід;
- ініціативність.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з освітнього компоненту

Вид діяльності здобувача вищої освіти	модуль 1		модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Робота на аудиторних заняттях	5	25	5	25
Практична робота	5	25	5	25
Опитування	2	10	2	10
Самостійна робота	4	20	4	20
Диференційований залік Творчий показ	1	20	1	20
Разом	17	100	17	100

Вид діяльності здобувача вищої освіти	модуль 3		модуль 4	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Робота на аудиторних заняттях	5	25	5	25
Практична робота	5	25	5	25
Опитування	2	10	2	10
Самостійна робота	4	20	4	20
Диференційований залік Творчий показ	1	20	1	20
Разом	17	100	17	100

Оцінювання роботи здобувача вищої освіти за темами поточного контролю, практичної роботи здобувачів вищої освіти

Оцінка в балах	Критерії оцінювання
5	виставляється, якщо здобувач вищої освіти активно працює протягом усього семінарського заняття, дає повні відповіді і показує глибоке оволодіння матеріалом, знання відповідної літератури, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з даної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, аналізувати явища й факти, здатний робити самостійні узагальнення й висновки. Виконує усі практичні завдання на високому рівні.
4	виставляється за умови дотримання таких вимог: здобувач вищої освіти активно працює протягом семінарського заняття, питання висвітлені повно, викладення матеріалу логічне, обґрунтоване, з посиланнями на відповідні джерела, висвітлення питань завершене висновками, здобувач вищої освіти виявив аналітичні вміння, але у відповідях допущені неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу. Практичні завдання виконує з не суттєвими помилками.
3	виставляється в тому разі, коли здобувач вищої освіти у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання матеріалу та

	навчальної літератури, намагається аналізувати явища й факти, робити певні висновки. Але на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні матеріалу. Практичні завдання виконує з суттєвими помилками.
2	виставляється в тому разі, коли здобувач вищої освіти оволодів суттю питань з тем програми, виявляє знання матеріалу та навчальної літератури, намагається аналізувати явища й факти, робити певні висновки. Але на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні матеріалу. Практичні завдання виконує частково.
1	виставляється в разі, коли здобувач вищої освіти виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. Практична робота виконується не в повному обсязі.

Контроль самостійної роботи. Зміст самостійної роботи над освітнім компонентом визначається робочою навчальною програмою освітнього компоненту та методичними рекомендаціями викладача.

Основними формами контролю самостійної роботи є:

- виконання науково-дослідних завдань;

Система бальних оцінок за темами вивчення змістового модулю оцінюється за шкалою *від 1 до 5 балів*. Кількість балів за роботу за практичним матеріалом, під час виконання самостійної та індивідуальної навчальної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг виконання завдання та демонстрація знань під час опитування;
- підготовка доповідей;
- робота на семінарських заняттях;
- виконання завдань самостійної роботи.

Оцінювання завдання самостійної роботи.

Контроль самостійної роботи. Засоби контролю самостійної роботи та методика його проведення обираються викладачем освітнього компоненту. Контроль самостійної роботи має відповідати вимогам об'єктивності, оперативності та систематичності, рівнем засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу, вміння використовувати теоретичні знання в практичній діяльності, також включає в себе самоконтроль з боку здобувача освіти.

Завдання цього виду контролю спрямовані на:

- розвиток пізнавальних здібностей та творчої ініціативи здобувачів освіти
- виховання самостійності, відповідальності та організованості
- формування самостійного мислення, здібностей до саморозвитку, самоудосконалення та самореалізації
- опанування здобувачем освіти елементів методики наукових досліджень
- підготовка до семінарських занять

Підсумкова кількість балів, набрана здобувачем освіти за виконання чотирьох завдань самостійної роботи, також є однією із складових поточної успішності здобувачів освіти з освітнього компоненту.

Здобувач освіти може набрати **максимум 20 балів** за виконання усіх видів самостійної роботи під час вивчення того чи іншого модуля. Кожне завдання самостійної роботи оцінюється за шкалою **від 1 до 5 балів**.

Основними формами контролю самостійної роботи є:

- виконання науково-дослідних завдань
- рефлексивний контроль
- індивідуальні співбесіди
- колоквиум

Шкала оцінювання одного завдання самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Оцінка в балах	Критерії оцінювання
5	Здобувач вищої освіти на високому рівні виконав завдання самостійної роботи. Демонструє вміння виділяти головне, встановлювати міжпредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї, готовність до постійного саморозвитку та самовдосконалення. Проявляє креативність, здатність до системного мислення, уміння використовувати сучасні інформаційні технології. Виявляє компетентність у виконанні практичного завдання.
4	Здобувач вищої освіти на достатньому рівні виконав завдання самостійної роботи. Демонструє вміння виділяти головне, встановлювати міжпредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї, готовність до постійного саморозвитку та самовдосконалення. На недостатньому рівні проявляє креативність, здатність до системного мислення, уміння використовувати сучасні інформаційні технології. Виконує практичне завдання з незначними помилками.
3	Здобувач вищої освіти на середньому рівні виконав завдання самостійної роботи. Недостатньо демонструє вміння виділяти головне, встановлювати міжпредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї. Допускає суттєві помилки системного мислення. Демонструє уміння використовувати

	сучасні інформаційні технології. Не може проявити креативність. Практичні завдання виконує не в повному обсязі.
2	Здобувач вищої освіти на низькому рівні виконав завдання самостійної роботи. Не може виділяти головне, встановлювати міжпредметні зв'язки, робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї. Допускає суттєві помилки системного мислення. Не може проявити креативність. Практичні завдання виконує не в повному обсязі.
1	Здобувач не регулярно виконує завдання самостійної роботи. Погано орієнтується в темах програми. Не проявляє креативність. Допускає суттєві помилки. Не може розвинути ідею.

Система нарахування додаткових балів

Додатково можуть отримати протягом семестру до 10 балів:

- За активну участь у науковій діяльності: виступи на наукових конференціях, готують наукові доповіді, беруть участь в їх обговоренні). Дана робота підтверджується сертифікатом, довідкою, виданими тезами, тощо
- За організацію навчальної діяльності у неформальній освіті (участь у вебінарах, курсах професійної підготовки, тренінгах, що має підтверджуючий матеріал).
- За бажанням здобувач освіти може отримати від викладача додаткове індивідуальне завдання для покращення рейтингового балу за модуль. До індивідуального завдання викладач може запропонувати тему з питань: розширення теоретичних базових знань з освітнього компоненту, самостійного аналізу підходів до розв'язання професійних питань, пов'язаних із знаннями з історії, педагогіки, мистецтвознавства, аналізу виконавського та концертного репертуару, комплексного вирішення конкретного фахового завдання, тощо.

Для оцінювання індивідуального завдання для здобувача, викладач повідомляє та/або пропонує тему завдання, встановлює терміни для виконання, роз'яснює систему оцінювання виконання такого завдання.

Здобувач самостійно опрацьовує завдання за усіма етапами роботи та в установлені терміни повинен здати завдання.

Оцінювання індивідуального завдання

Оцінка в балах	Критерії оцінювання
10	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати презентацію, аналізувати факти, робити висновки.
9	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати презентацію, аналізує факти із незначними помилками, робити висновки.

8	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати презентацію, аналізує факти із незначними помилками, у висновках є н точності.
7	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти висловлює власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми із помилками, намагається самостійно та аргументовано викладати презентацію, але при цьому робить помилки, аналізує факти із незначними помилками, у висновках не притримується логічної послідовності
6	Завдання виконано із запізненням щодо установлених термінів. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до міркувань із заданої проблеми, допускає значні помилки, намагається аргументовано викласти матеріал, але при робить грубі помилки, аналізує факти із суттєвими помилками, у висновках не притримується логічної послідовності.
5	Завдання виконано із запізненням щодо установлених термінів. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до міркувань із заданої проблеми, допускає значні помилки, робота зроблена не самостійно, аналізує факти із суттєвими помилками, у висновках не притримується логічної послідовності.
4	Завдання виконано із запізненням щодо установлених термінів. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до міркувань із заданої проблеми, допускає значні помилки, робота зроблена не самостійно, не може проаналізувати викладений матеріал, у встановлених фактах робить помилки, у висновках не притримується логічної послідовності.
3	Завдання виконано не вчасно. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до заданої проблеми, допускає грубі помилки, робота зроблена не самостійно, не може проаналізувати викладений матеріал, у встановлених фактах робить суттєві помилки, не може викласти висновки заданої проблеми.
2	Завдання виконано не вчасно. Здобувач вищої освіти у складно висловити власне ставлення до заданої проблеми, допускає грубі помилки, робота зроблена не самостійно, не може проаналізувати матеріал, не може викласти факти за темою, плутає термінологію не може викласти висновки заданої проблеми.
1	Завдання виконано не вчасно. Здобувач вищої освіти не може викласти власне ставлення до заданої проблеми, робота зроблена не самостійно, викладений матеріал має грубі, суттєві помилки, не може навести приклади за темою роботи, плутає термінологію висновки заданої проблеми відсутні.

В разі якщо при врахуванні додаткових балів сума балів за модуль (семестр) буде перевищувати 100 балів, результати успішності буде дорівнювати 100.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю Диференційований залік

Здобувач освіти допускається до модульного контролю знань у вигляді диференційованого заліку, якщо за поточний контроль ***мінімальна кількість балів становить 17 балів, максимальна кількість балів – 80 балів***

Оцінювання диференційованого заліку відбувається ***за 20-бальною шкалою.***

За результатами семестру здобувач вищої освіти отримує підсумкову оцінку ***за 100-***

бальною шкалою, яка розраховується як середньо зважене оцінок: за змістові модулі, самостійну роботу та диференційований залік.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю Семестровий диференційований залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- усне та/або письмове опитування;
- практична робота.

Критерії семестрового оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Оцінювання модульного контролю знань, диференційованого заліку

У процесі оцінювання навчальних робіт застосовуються такі методи:

- усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.
- Письмового контролю: ідейно-тематичний аналіз, дійовий аналіз художнього твору;
- Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

бали диф. Зал.	Критерії оцінювання
15 – 20	Здобувач вищої освіти повністю оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту. Робить власні висновки, аналізує вивчений матеріал, самостійно оцінює явища, факти, виявляючи при цьому особисту позицію. Використовує додаткову літературу, періодику. Практична робота представлена на високому рівні.
12 – 14	Здобувач вищої освіти повністю оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту. Робить власні висновки, аналізує вивчений матеріал, вміє оцінити явища, факти, виявляючи при цьому особисту позицію, але допускає не суттєві помилки. Використовує додаткову літературу, періодику, але плутається у висновках. Практична робота представлена на високому рівні.
8 – 11	Здобувач вищої освіти оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту. Робить власні висновки, аналізує вивчений матеріал, вміє оцінити явища, факти, допускає деякі помилки в термінології. Використовує додаткову літературу, періодику, але плутається у висновках. Практична робота представлена достатньому рівні.
5 – 7	Здобувач вищої освіти оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту. Може зробити висновки, допускає помилки під час аналізу матеріалу, робить спроби оцінити явища, факти, не достатньо виявляє при цьому особисту позицію. Не користується додатковою літературою, періодикою. Практична робота представлена на посередньому рівні.
2 – 4	Здобувач вищої освіти частково оволодів теоретичним матеріалом

	освітнього компоненту. Робить спроби зробити висновки, але допускає суттєві помилки під час аналізу матеріалу, не може оцінити явища, факти, не виявляє особистої позицію. Практична робота виконана не повністю.
1	Здобувач вищої освіти оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту на низькому рівні. Не може зробити висновки, допускає суттєві помилки під час аналізу матеріалу, не може оцінити явища, факти, не виявляє особистої позицію. Практична робота виконана на низькому рівні.

Модуль вважається складеним, якщо здобувач вищої освіти набрав **від 60 до 100 балів**.

Загальний рейтинг з модуля (освітнього компоненту) **не перевищує 100 балів**.

Сума балів, накопичених здобувачем вищої освіти за виконання всіх видів поточних навчальних завдань (робіт) на індивідуальних заняттях та на підсумковому модульному контролі знань, свідчить про ступінь оволодіння ним програмою освітнього компоненту. Протягом вивчення модулю здобувачі вищої освіти можуть набрати від 0 до 100 балів, що переводиться у національну шкалу оцінювання і відповідно у шкалу ECTS. Кількість балів відповідає певному рівню засвоєння освітнього компоненту.

Сума балів(R)	Шкала ECTS	Національна 5-ти бальна шкала	Визначення
90-100	A	5	відмінно
82-89	B	4	дуже добре
74-81	C		добре
64-73	D	3	задовільно
60-63	E		достатньо
35-59	FX	2	не задовільно з можливістю повторного перескладання
0-34	F		не задовільно з обов'язковим повторним вивченням

За умови дистанційного навчання важлива присутність здобувача освіти під час онлайн-зустрічей у Google Meet in Google Classroom, освітньої платформи Google Workspace for education, платформа Moodle.

6. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

6.1 Зміст освітнього компоненту

МОДУЛЬ 1. Теоретичні та практичні основи роботи голосового апарату.

Тема 1. Знайомство з вокальними здібностями здобувачів вищої освіти. Виявлення вокальних здібностей здобувача; примарні тони, перехідні звуки, звуковисотний діапазон.

Тема 2. Будова та робота голосового апарату, формування співочих навичок здобувача

Відомості про правильне звукоутворення на різних голосових звуках. Органи, які беруть участь у звукоутворенні. Робота діафрагми.

Тема 3. Співацьке дихання. Види дихання. Роль дихання в професійному розвитку.

Завдання: ознайомлення з будовою голосового апарату та його функціями, з правилами охорони голосу та його гігієною; опанування «мовленнєвої» позиції – вільне та чисте звучання в межах діапазону учня/учениці; оволодіння на початковому рівні вокальним диханням, прийомами та різновидами атаки звуку (м'яка, тверда та придихова), навичок звуковедення та вокальних штрихів (*legato*, *non legato*, *staccato*); ознайомлення з поняттям співацьких резонаторів, формування високої позиції звуку; робота з мікрофоном.

Усвідомлює свій голос як власний «музичний інструмент». Застосовує знання про функціонування голосового апарату в процесі професійного опанування співу. Дотримується правил охорони та гігієни голосу. Розуміє поняття індивідуального тембрового забарвлення голосу. Демонструє співацьку поставу, володіє співацькою постановкою. Демонструє володіння початковими навичками вокального дихання, дикції, артикуляції, контролю чистоти інтонації. Слідкує за формуванням, вимовою та рівністю звучання голосних звуків під час співу. Відчуває висотні й ладові співвідношення звуків у межах власного діапазону, метроритмічну організованість. Демонструє спів у «мовленнєвій» позиції – співає вільно та чисто в межах діапазону. Знає особливості артикуляції приголосних звуків, демонструє їх правильну і чітку вимову. Послугується початковими знаннями виконання джазових стилів (*swing*, *bossa nova*, *ballad*). Самостійно відтворює та запам'ятовує нескладні вокально-інтонаційні вправи, прості за метроритмічною будовою. Демонструє вміння слухати і чути концертмейстера, невербальне комунікування (ауфтакт до вступу чи зняття).

Здобувач опановує: музичні твори початкового рівня складності (поспівки, дитячі пісні, обробки народної пісеннотанцювальної музики, нескладні джазові та сучасні твори (до 10 творів), вокальні вправи та вокалізи на запобігання затиснення голосового апарату, розширення діапазону, згладжування переходів між регістрами, на різні види техніки, вокальних прийомів (7 – 8 вправ).

МОДУЛЬ 2. Дихання.Резонатори.

Тема 4. Процес звукоутворення. Спів із закритим ротом на всьому діапазоні голосу. Будова голосового апарату людини.

Тема 5. Відчуття резонаторів. Види резонаторів. Тембральне забарвлення голосу.

Тема 6. Робота над співочою атакою звуку. Поняття співочої атаки, види атак звуку, їх характеристика. Відчуття атаки та її роль у подоланні вокальних недоліків.

Тема 7. Охорона голосу. Вокальний режим співака. Значення здорового способу життя для занять сольним співом. Простудні та професійні захворювання.

Завдання: Здобувач визначає на початковому рівні просту форму твору на прикладі джазового стандарту (ААВА; АА та ін.) та вокальні прийоми, що використовує співак, за допомогою викладача. Володіє на початковому рівні вокальним диханням, контролює співацьку поставу, «тримає» звук. Застосовує різні види атаки звуку (тверда, м'яка та придихова). Виконує вправи на legato, non legato та staccato. Розуміє залежність кантилени від дикції та дихання. Застосовує на початковому рівні співацькі резонатори під час виконання творів. Демонструє володіння високою позицією звуку. прийомами та скетовою імпровізацією. Демонструє початковий рівень сценічної культури під час публічного виступу.

Здобувач опановує: музичні твори початкового рівня складності (поспівки, дитячі пісні, обробки народної пісеннотанцювальної музики, нескладні джазові та сучасні твори (до 10 творів), вокальні вправи та вокалізи на запобігання затиснення голосового апарату, розширення діапазону, згладжування переходів між регістрами, на різні види техніки, вокальних прийомів (7 – 8 вправ).

МОДУЛЬ 3. Удосконалення співочих навичок.

Тема 8. Робота над розширенням діапазону. Чистота інтонування. Вправи для голосу, розширення діапазону.

Тема 9. Робота над артикуляцією та дикцією. Значення чіткої дикції у співі. Робота над артикуляційним апаратом. Артикуляційні вправи.

Тема 10. Розвиток відчуття резонаторів. Вплив резонаторів на звучність і рухливість голосу.

Завдання: вдосконалення навички грудного резонування, розширення грудного діапазону; опанування безтекстової джазової техніки scat; формування навички придихової атаки звуку в опануванні вокального прийому субтон, оволодіння технікою виконання вокальних прийомів glissando, portamento; формування міксту – єдиної позиційності та рівності регістрів; вдосконалення навичок роботи з мікрофоном – робота над динамічною палітрою.

Володіє на достатньому рівні співацьким диханням, контролює атаку звуку, артикуляцію, дикцію. Розуміє значення акустичного імпедансу у вокальній практиці. Демонструє початковий рівень виконання джазової імпровізації із застосуванням власного scat в характерній стилістиці твору. Опановує нескладні транскрипції (імпровізації) відомих естрадних та джазових виконавців. Відчуває період та квадрат в джазовому творі. Прослуховує невеликий фрагмент вокального твору та відтворює його на слух. Визначає, усвідомлює та відтворює будову музичної фрази, твору. Володіє навичкою грудного резонування на достатньому рівні. Послуговується придиховою атакою звуку під час виконання вокального прийому субтон.

Здобувач опановує: музичні твори, що відповідають віковій категорії здобувача та його індивідуальним вокальнотехнічним можливостям (до 10 творів); вокальні вправи та вокалізи на вдосконалення навички грудного резонування, розширення діапазону, згладжування переходів між регістрами, на різні види техніки, вокальні прийоми (7 – 8 вправ).

МОДУЛЬ 4. Регістри.

Тема 11. Середній регістр голосу. Поняття голосового регістру. Кантиленний спів. Розвиток динаміки звуку.

Тема 12. Відчуття високої співочої позиції. Висока позиція звукоутворення, середина діапазону. Вирівнювання звучання голосних. Прикриття звуку.

Тема 13. Тембральні відтінки голосу. Поняття тембру голосу, його особливості (політність, дзвінкість, яскравість). Способи виправлення дефектів тембру.

Тема 14. Перехідні звуки та згладжування регістрів. Змішування регістрів. Способи згладжування регістрів. Удосконалення співу на legato.

Практикує виконання вокально-технічних прийомів (*glissando*, *portamento*) у вокальних творах. Свідомо застосовує відповідну манеру та стилістику під час виконання естрадних та джазових творів. Точно відтворює пунктирний та синкопований ритми, акценти та штрихи у фразуванні залежно від стилю твору. Розвиває та відчуває звукову перспективу, вокальнохудожню міру під час роботи з мікрофоном. Демонструє володіння елементами народної манери співу. Володіє на початковому рівні навичкою згладжування звучання перехідних нот під час виконання вокального твору. Демонструє початковий рівень володіння мікстом. Виконує на достатньому рівні вокальні штрихи (*legato*, *non legato*, *staccato*) у вправах, вокалізах, *scat*, творах. Виконує твори в стилях *swing* та *bossa nova* з характерними метроритмічними особливостями. Демонструє вміння координувати власні виконавські дії з концертмейстером, ритмсекцією або інструментальним ансамблем. Використовує технічні засоби у створенні та передачі художньо-образного змісту твору. Застосовує опановані вокальні прийоми під час публічного виступу як один із засобів музичної виразності.

Здобувач опановує: музичні твори, що відповідають віковій категорії здобувача та його індивідуальним вокальнотехнічним можливостям (до 10 творів); вокальні вправи та вокалізи на вдосконалення навички грудного резонування, розширення діапазону, згладжування переходів між регістрами, на різні види техніки, вокальні прийоми (7 – 8 вправ).

6.2 Структура освітнього компоненту

ТЕМА	Кількість годин					Заочна форма				
	Денна форма					Заочна форма				
	Всього	У тому числі				Всього	У тому числі			
лекції		семінари	Практ.	Індивід. роб.	Самос.робота		Лекції	семінари	Практичні	Індивід.
МОДУЛЬ 1. Теоретичні та практичні основи роботи голосового апарату.										
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1										
Тема 1. Знайомство з вокальними здібностями здобувачів вищої освіти.	2			1	1	2			1	1
Тема 2. Будова та робота голосового апарату. Робота над програмними творами	10			7	3	10			1	9
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2										
Тема 3. Співацьке дихання. Вивчення 3-4 творів	18			8	10	18			2	17
Диференційований залік										
Всього за модулем 1	30			16	14	30			5	25
МОДУЛЬ 2. Дихання.Резонатори.										
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3										
Тема 4. Процес звукоутворення	7			4	3	7				7
Тема 5. Відчуття резонаторів. Робота над програмними творами	8			4	4	8			2	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4										
Тема 6. Робота над співочою атакою звуку. Робота над програмними творами	8			4	4	8			2	6
Тема 7. Охорона голосу.	7			4	3	7			1	6
Диференційований залік										
Всього за модулем 2	30			16	14	30			5	25
МОДУЛЬ 3. Удосконалення співочих навичок.										
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5										
Тема 8. Робота над розширенням діапазону	10			4	6	10			1	9
Тема 9. Робота над артикуляцією та дикцією. Робота над програмними творами	10			4	6	10			1	9
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6										
Тема 10. Розвиток відчуття резонаторів. Робота над програмними творами	10			8	2	10			2	8
Диференційований залік										
Всього за модулем 3	30			16	14	30			4	26
МОДУЛЬ 4. Регістри.										
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 7										
Тема 11. Середній регістр голосу.	7			4	3	7			1	6
Тема 12. Відчуття високої співочої позиції. Робота над програмними творами	7			4	3	7			1	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 8										
Тема 13. Тембральні відтінки голосу.	8			4	4	8			1	7

Тема 14. Перехідні звуки та згладжування реєстрів. Робота над програмними творами	8				4	4	8				1	7
Диференційований залік												
Всього за модулем 4	30				16	14	30				4	26
ВСЬОГО	120				64	76	129				18	102

7. ТЕМИ АУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Теми аудиторної роботи	денна форма навчання	заочна форма навчання
Тема 1. Знайомство з вокальними здібностями здобувачів вищої освіти.	1	1
Тема 2. Будова та робота голосового апарату. Робота над програмними творами	7	1
Тема 3. Співацьке дихання. Вивчення 3-4 творів	8	2
Тема 4. Процес звукоутворення	4	
Тема 5. Відчуття резонаторів. Робота над програмними творами	4	2
Тема 6. Робота над співочою атакою звуку. Робота над програмними творами	4	2
Тема 7. Охорона голосу.	4	1
Тема 8. Робота над розширенням діапазону	4	1
Тема 9. Робота над артикуляцією та дикцією. Робота над програмними творами	4	1
Тема 10. Розвиток відчуття резонаторів. Робота над програмними творами	8	2
Тема 11. Середній реєстр голосу.	4	1
Тема 12. Відчуття високої співочої позиції. Робота над програмними творами	4	1
Тема 13. Тембральні відтінки голосу.	4	1
Тема 14. Перехідні звуки та згладжування реєстрів. Робота над програмними творами	4	1
ВСЬОГО	64	18

8. ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Теми самостійної роботи	денна форма навчання	заочна форма навчання
Тема 1. Знайомство з вокальними здібностями здобувачів вищої освіти.	1	1
Тема 2. Будова та робота голосового апарату. Робота над програмними творами	3	9
Тема 3. Співацьке дихання. Вивчення 3-4 творів	10	17
Тема 4. Процес звукоутворення	3	7
Тема 5. Відчуття резонаторів. Робота над програмними творами	4	6
Тема 6. Робота над співочою атакою звуку. Робота над програмними творами	4	6
Тема 7. Охорона голосу.	3	6
Тема 8. Робота над розширенням діапазону	6	9
Тема 9. Робота над артикуляцією та дикцією.	6	9

Робота над програмними творами		
Тема 10. Розвиток відчуття резонаторів. Робота над програмними творами	2	8
Тема 11. Середній регістр голосу. Робота над програмними творами	3	6
Тема 12. Відчуття високої співочої позиції. Робота над програмними творами	3	6
Тема 13. Тембральні відтінки голосу. Робота над програмними творами	4	7
Тема 14. Перехідні звуки та згладжування регістрів. Робота над програмними творами	4	7
ВСЬОГО	76	102

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Завдання 1. Пошук примарних тонів свого голосу, позначення нотами початку та кінця примарних тонів. Запис по пам'яті вправ, які були дані на уроці, у формі нот з підписом складів або голосних. Запис по пам'яті у формі основних тез і понять даного на уроці матеріалу.

Завдання 2. Конспектування по пам'яті основних тез про знаходження правильного звукоутворення на різних голосних звуках. Відпрацювання звукоутворення в середині діапазону із закритим ротом і поступово на різних голосних.

Завдання 3. Завдання для дихання. Відпрацювання на дихання вправ, даних викладачем у процесі роботи в класі.

Завдання 4. Вправи із закритим ротом на звукоутворення в усьому діапазоні голосу.

Завдання 5. Вивчення своїх тембральних барв голосу, розрізнення головного резонатора від грудного, користуючись точкою звукоутворення.

Завдання 6. Знаходження прикладів атаки звука (твердої, м'якої, при-дихової) у вокальних творах. Вправи на дихання (тема 3) та енергію атаки.

Завдання 7. Контроль чистоти інтонування. Запис на аудіокасету власного співу. Виявлення недоліків, аналіз, виправлення.

Завдання 8. Відпрацювання вправ, які були дані на уроці, на якість «близького», чіткого звука та на політність звука.

Завдання 9. Виконання роботи над літературним текстом пісні, яку розпочали на уроці:

розбір речення, виділення головного слова в кожному реченні, фразі, на яких робиться наголос,
розстановка логічного наголосу. Визначення зв'язку музичної фрази зі змістом тексту.

Завдання 10. Вправи на якість «близького», чіткого звука. Вправи для губних внутрішніх і зовнішніх м'язів:

- на рахунок «1» губи витягнути в дудочку;
- на рахунок «2» розтягнути до вух;
- зімкнути губи, розтягнути по колу, потім проти кола.

Вправи на чіткість приголосних із взаємодією з голосними. Дотримання чіткої роботи язика з посилом на верхні зуби.

Завдання 11. Вправи на затримку дихання та організацію опори звуку. Із закритим ротом чіткий видих носом із подачею черевних м'язів; зафіксований видихом звук подати, натиснувши повітря, починаючи від слабкого до найбільш сильного; починати затримку від 10–15 до 30–40 сек.

Завдання 12. Дикція та артикуляція (*теми 8, 10*). Збільшення декламаційно голосних і приголосних звуків, ніби «висікаючи на камені». Робота над округленням голосних: голосна в «першому» та «другому роті», фіксуючи позиційно високо округлену гортань.

Завдання 13. Пошук тембральної окраси. Вправи на рухливість голосу.

Завдання 14. Вправи на формування перехідних звуків.

Завдання 15. Робота над вокальним твором: розуміння його ідеї, відчуття енергетичного поєднання з цим твором.

Завдання 16. Вправи на перехідні звуки, на legato. Відпрацювання схеми переходу від основного регістру до іншого.

Завдання 17. Формування навичок відчуття високої співочої позиції (фіксація моменту позіхання). Відпрацювання чіткості інтонації, без заниження і завищення інтонування звуку. Запис виконання цієї вправи на аудіокасету, усунування недоліків.

Завдання 18. Розуміння ідеї твору, відчуття власного художнього бачення вокалізації та образності.

Завдання 19. Вправи на філірування звуку та динамічні відтінки.

Завдання 20. Робота над удосконаленням тембрового забарвлення голосу у взаємодії з вокальною технікою.

Завдання 21. Вправи на збагачення вокалізації.

Завдання 22. Імпровізація знайомих мелодій.

Завдання 23. Відпрацювання вправ на хроматизми, тріолі, форшлагги. Рухливість мелодики.

Завдання 24. Акторське бачення здобувачем освітливокального твору. Відпрацювання широких інтервальних стрибків.

Завдання 25. Удосконалення технічних прийомів (*теми 20–23*). Метроритмічна структура. Відчуття ритму, володіння засобами поліритмії.

Завдання 26. Постійна робота над вивченням традицій пісенної спадщини українського народу. Пошук нових форм сучасної естрадної пісні у взаємодії з народною піснею. Розвиток власного творчого натхнення для створення свого, нового напрямку.

Завдання 27. Імпровізація в різних жанрах естрадного вокального мистецтва: джаз, фольк, соул та ін.

Завдання 28. Вправи на мелізми, філірування звуку, динаміку.

Завдання 29. Закріплення знань і навичок володіння вокальною технікою і майстерністю.

Рекомендації для організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Успішному професійному росту майбутнього фахівця сприяє осмислене та сумлінне вдосконалення навичок естрадного співу.

Ретельне напрацювання складного комплексу вмінь і постійне їх покращення обов'язково забезпечить достатній рівень майстерності майбутнього естрадного співака, який повинен постійно знаходитись у пошуку шляхів і способів удосконалення свого освітнього рівня, знаходити час для опрацювання методичної літератури з фаху, вивчати творчий і життєвий шлях славетних співаків і композиторів – В.Івасюка, Н.Яремчука, С.Ротару, В. Гмирі, та інших, постійно поглиблювати свої пізнання в галузі акторського мистецтва. Майбутній фахівець повинен дуже відповідально ставитись до такого роду діяльності, як самостійна робота, ніколи не забувати, що тільки талант, помножений на працелюбність, здатний принести плоди майстерності. Тому необхідно прикладати максимум зусиль для поглибленого засвоєння та закріплення знань, умінь і навичок, обумовлених навчальним процесом.

Завдання та вправи з фаху для самостійного опрацювання надає викладач, вони мають конкретні цілі оволодіння тим чи іншим прийомом, впливають з висновку уроку, їх закріплюють й демонструють на наступному уроці.

Сумлінне виконання самостійних завдань поступово забезпечить обґрунтовану впевненість і професійне вдосконалення.

Починаючи з III курсу, *здобувач вищої освіти повинен уміти:*

- самостійно розспівуватись, дотримуючись при цьому рекомендацій і застережень викладача;
- аналізувати свої професійні творчі надбання;
- творчо мислити;
- відчувати логіку смислового й емоційного розвитку твору.

Майбутньому артисту естради необхідно розширювати свої професійні творчі уявлення, прослуховуючи записи виступів видатних майстрів всесвітнього рівня, аналізуючи стиль виконання, емоційно-психологічну насиченість співу, вокально-технічний рівень тощо. Така самостійна робота допоможе формуванню художнього смаку та пошуку власної виконавської манери. Важливо при самостійній роботі дотримуватись режиму: підтримання загальної фізичної форми, здорового харчування, загартовування організму. Необхідно навчитись керувати своїми емоціями, не витрачаючи зайвої енергетики свого організму. Здобувач вищої освіти повинен бути зацікавленим і цілеспрямованим у навчанні.

9. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ

Серед багатьох сучасних принципів високої професійної підготовки здобувача освіти під час вивчення освітнього компоненту «Спеціальний клас за видами» на ключових позиціях є індивідуально орієнтований підхід до здобувачів вищої освіти, що означає врахування індивідуальних особливостей особистості.

Індивідуальні заняття зі здобувачем освітзорієнтовані на:

- мотивацію та установку особистості, процесуальних характеристик мислення, обсягу оперативної пам'яті
- рівень сформованості індивідуального стилю діяльності
- інтегративної діяльності нервової системи

Індивідуальні завдання курсу Спеціальний клас за видами. Сольний спів передбачає:

- Усвідомлення свого голосу як власний «музичний інструмент».
- Розуміння поняття індивідуального тембрового забарвлення голосу.
- Розвиток відчуття висотних й ладових співвідношень звуків у межах власного діапазону, метроритмічну організованість.
- Розвиток сценічної культури під час публічного виступу.
- Виконання індивідуальних вокально-технічних прийомів, манери та стилістику під час виконання естрадних та джазових творів
- Розвиток та відчуває звукової перспективи, вокальнохудожню міру під час роботи з мікрофоном
- Демонстрація виконавської взаємодії з концертмейстером, ритм-секцією та інструментальним ансамблем
- Втілення художньообразний зміст вокального твору: усвідомлення, оформлення вірними логічними наголосами, із зав'язкою, розвитком, кульмінацією і завершенням фрази
- Розвиток самостійного опрацювання вокальних творів, створення вокальних транскрипцій обраних творів.

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- вербальний метод (пояснення);
- емпіричний метод (показ на інструменті);
- пошук навчального репертуару (вправ, творів);
- репродуктивний (відтворення здобувачами педагогічних і методичних прийомів, проілюстрованих викладачем);
- креативний, творчий (створення здобувачами оригінальних варіантів інтерпретації вправ і творів; нестандартний підхід до розв'язання педагогічних ситуацій; опанування навичками педагогічної імпровізації);
- проблемно-пошуковий (самостійний пошук здобувачем освітніх засобів і способів розв'язання проблемних ситуацій у процесі виконання навчальних і педагогічних завдань);
- педагогічний аналіз (формування педагогічного мислення здобувачів вищої освіти у конкретних педагогічних ситуаціях засобом аналізу власних дій і діяльності інших здобувачів вищої освіти);

Навички soft skills:

- Навички самоорганізації.

- Презентаційні навички.
- Здатність оволодівати сучасною інформацією.
- Демонструвати критичне мислення.
- Участь в концертних програмах Академії.
- Самовдосконалення в творчих концертних заходах, набуття практичних компетентностей музичного мистецтва.
- Забезпечення проходження курсів неформальної освіти:

Організація навчального процесу на кафедрі приділяє велику роль практичній діяльності, яка показує наскільки знання здобувачів вищої освіти змогли перетворитися у практичні уміння та навички через реалізацію особистісних цінностей. Практична робота та активне залучення здобувачів вищої освіти у роботі професійних колективах надає можливість оптимізувати особистісний розвиток здобувачів вищої освіти, набути досвід та створює умови для творчої самореалізації.

11. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби:

студійні монітори «M-Audio BX8»
динамічні мікрофони SHURE SM58
комп'ютер та/або ноутбук

Обладнання

- Фортепіано «Україна»
- TV панель Samsung
- синтезатор «Kuerweil, Рек» з професійним обладнанням для обробки звуку

Методичне забезпечення

- Положення про організацію освітнього процесу
- Положення про академічну доброчесність
- Положення про організацію освітнього процесу
- Положення про науково-дослідну та творчо-пошукову роботу здобувачів вищої освіти Комунального закладу вищої освіти Київської обласної ради "Академія мистецтв імені Павла Чубинського"
- Навчальний план
- Освітня професійна програма
- Силабус
- Робоча навчальна програма.
- Наукова, навчальна та методична література
- Нотний матеріал для проведення практичних занять;

– Наочність (відеозаписи).

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Баско О. А. Техніка джазової вокальної імпровізації в процесі підготовки естрадних співаків. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2020. 91 с.
2. Бобул І. В. Жанрові форми та стильові конотації вокально-естрадного виконавства в музичній культурі України кінця ХХ – початку ХХІ століття: дис. ... канд. мистецтвознав.: 26.00.01. Київ, 2018. 219 с.
3. Бовсунівська Н.М., Грищенко І.Д., Яремчук О.М.. Курс професійної майстерності за обраним фахом (вокал) другого (магістерського) рівня вищої освіти: методичні рекомендації. Житомир, 2024. 35 с.
4. Вавшко І. Рок-балада в українській музиці. Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. 2019. Вип. 124. С. 115–124.
5. Вокальна педагогіка (сольний спів) : підручник для вузів / В. Г. Антонюк . – К. :Віпол, 2007. 173 с. : іл., граф.
6. Горбачевська О. Формування вокальної культури естрадних співаків / О. Горбачевська // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Пед. науки. - 2012. - № 11, ч. 1. - С. 63-67.
7. Грицьків О. А. Функціональні особливості використання сучасних вокальних технік у джазовому виконавстві. Мистецькі пошуки: зб. наук. праць. Вип. 2 (9). Суми : ФОП Цьома С.П., 2018. С. 18–22.
8. Гусева Л. О. Особливості іміджу музичного виконавця у досягненні успіху на сцені. Культурно-мистецькі обрії – 2016: зб. наук. праць. Київ: НАКККіМ, 2016. Ч. 2. С. 82–83
9. Дрожжина Н. В. Вокальне виконавство в системі музичного мистецтва естради : автореф. дис... канд. мистецтвознав. : 17.00.03 / Н. В. Дрожжина; Харк. держ. ун-т мистец. ім. І.П.Котляревського. - Х., 2008. - 16 с.
- 10.Кругляков В. Г. До проблеми формування естрадно-сценічної підготовки майбутніх учителів музики / В. Г. Кругляков // Наука і освіта. - 2009. - № 7. - С. 115-119.
- 11.Курганова Я. О. Естрадно-вокальне виконавство та освітня система в сучасному Харкові. Культура України. 2016. Вип. 54. С. 76–86.
- 12.Комлікова А. В. Українська рок-опера: традиції та аспекти розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознав. : 17.00.03. Київ, 2016. 183 с.
- 13.Красовська І. В. Сучасні вокальні прийоми на уроках естрадного співу в мистецькій школі. Мистецька освіта майбутнього: методичні аспекти: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 29 квіт. 2020 р. / за заг. ред. М. М. Бриль. Київ : ДНМЦЗКМО, 2020. С. 96–99.
- 14.Мадишева Т. П. Про співвідношення мовної та музичної інтонації у вокальному виконавстві(до питання виконання іншомовної вокальної музики): автореф. дис. на здобуття наук ступеняканд. мистецтвознавства : 17.00.02.Київ, 1994. 29 с.

- 15.Мадишева Т. П. Співак і мова: культура співу мовою оригіналу: теорія і практика : навч. посіб. Харків : Штріх, 2002. 160 с.
- 16.Манько С. Б. Створення стилю-іміджу артиста в контексті сучасної масової культури (на прикладі українських естрадних виконавців). Культура України. Серія: Мистецтвознавство. 2017. Вип. 56. С. 170–180.
- 17.Медведева Н. Ф. Творча уява як допоміжний засіб у формуванні естрадного співака. Естраднета джазове мистецтво в контексті сучасної освіти : матеріали I Всеукр. наук.-творч. конф., 21 лют. 2013 р. Київ, 2013. С. 79 – 83.
- 18.Морозов В. П. Мистецтво резонансного співу. Основи резонансної теорії.
- 19.Мозгова О. М. Творчість Миколи Мозгового як явище української масової музичної культури автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : 26.00.01 / О. М. Мозгова; Нац. акад. кер. Кадрів культури і мистецтв. - К., 2013. - 16 с.
- 20.Мозговий М. П. Становлення і тенденції розвитку української естрадної пісні : Автореф.дис... канд. мистецтвознав. / М. П. Мозговий; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. - К., 2007.19 с.
- 21.Овсянніков В. Поп-рок як репрезентативний напрям сучасної української музичної культури : монографія. Київ : НАКККіМ, 2020. 160 с.
- 22.Овсяннікова Н. Ю. Формування музично-виконавської культури майбутнього співака засобами джазової музики. Естрадне та джазове мистецтво в контексті сучасної освіти: матеріали I Всеукр. наук.-творч. конф., 21 лют. 2013 р. Київ, 2013. С. 89–92.
- 23.Осетров Ю. О. Шляхи та методи підвищення якості виконавської підготовки майбутніх викладачів естрадного вокалу / Ю. О. Осетров // Наша шк. - 2009. - № 2. - С. 28-32.
- 24.Откидач В. Естрадний спів і шоу-бізнес. Вінниця : Нова Книга, 2013. 368 с.
- 25.Палійчук А. В. Мистецький доробок Володимира Івасюка у вимірах української музичної культури другої половини ХХ століття: історикобіографічний аспект: дис. ... канд. мистецтвознав. : 26.00.01. Київ, 2018. 248 с.
- 26.Прохорова Л. В. Українська естрадна вокальна школа / Л. В. Прохорова. – К.: Нова книга, 2006. – 384с.
- 27.Романова О. В. Особливості застосування вокальних дихальних вправ у класі естрадного вокалу. Естрадне та джазове мистецтво в контексті сучасної освіти: матеріали I Всеукр. наук.-творчої конф., 21 лют. 2013 р. Київ, 2013. С. 93–98.
- 28.Рябуха Т. М. Витоки та інтонаційні складові української пісенної естради: дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.03. Харків, 2017. 203 с.
- 29.Самарська К. Ю. Особливості і специфіка музичного естрадного мистецтва / К. Ю. Самарська // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Пед. науки. - 2012. - № 19. - С. 185-190.
- 30.Самарська К. Ю. Проблема формування духовної особистості засобами естрадного мистецтва / К. Ю. Самарська // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Пед. науки. - 2012. - № 19, ч. 3. С. 69-73.
- 31.Самая Т. Інноваційні тенденції вокальної педагогіки в естрадно-джазовій освіті.

- Естрадне та джазове мистецтво в контексті сучасної освіти : матеріали I Всеукр. наук.-твор. конф. (в рамках Всеукраїнського фестивалю «Зимові джазові зустрічі») пам'яті Євгена Дергунова, 21 лют. 2013 р. Київ, 2013. С. 99–101.
32. Самая Т. В. Вокальне мистецтво естради як чинник культурного життя України другої половини ХХ – початку ХХІ століття: дис канд. мистецтвознав.: 26.00.01. Київ, 2017. 199с.
  33. Смородська М. М. Стил ь соул в естрадно-джазовому вокальному мистецтві другої половини ХХ століття: дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.03 / Харківська державна академія культури, Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка. Харків, Суми, 2020. 237с.
  34. «Сучасні естрадні вокалізи на основі популярної та джазової музики.» Педагогічний репертуар вокаліста, навчально-методичний посібник / упорядник: І.О.Кдирова, А.А.Хлопотова -Ч.2. - Київ: Вид. КНУКіМ, 2017. 215 с.
  35. Станіславська К. Мистецько-видовищні форми сучасної культури: монографія. Київ: НАКККіМ, 2012. 320 с.
  36. Ткаченко Т. Особливості викладання естрадного вокалу на музично-педагогічних факультетах педагогічних вузів України / Т. Ткаченко // Молодь і ринок. - 2011. - № 1. - С. 97-101.
  37. Тормахова В. М. Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез : Автореф. дис... канд. мистецтвознав. / В. М. Тормахова; Нац. муз. акад. України ім. П.І.Чайковського. - К., 2007. - 17 с.
  38. Шехтман Г. М. Ретроспектива естрадно-вокального виконавства ХХ ст. (на матеріалі українсько-російської та німецької традицій) : автореф. Дис канд. мистецтвознав. : 17.00.03
  39. Г. М. Шехтман; Харк. нац. ун-т мистец. ім. І.П. Котляревського. - Х., 2011. - 16 с.
  40. <http://slovopedia.org.ua/58/53412/388295.html>
  41. <https://uk.wikipedia.org/>
  42. <http://int-konf.org/konf022015/1012-gmirna-s-v-metod-formuvannya-navichok-vokalnoyi-mprovzacyi-ta-nterpretacyi-v-proces-fahovogo-navchannya.html>

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Сергєєнко О.М.

01 вересня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

**ДОДАТКОВИЙ ІНСТРУМЕНТ, ВОКАЛ
КУРС ФОРТЕПІАНО, КЛАВІШІ**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»
Спеціальність	В5 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво естради» «Звукорежисура» «Спів» «Інструментальне виконавство за видами»
Статус дисципліни	Вибіркова

Київ – 2025 р.

Робоча програма освітнього компоненту «Додатковий інструмент, вокал»
Курс фортепіано, клавіші для здобувачів вищої освіти галузі знань
В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки», спеціальності В5 «Музичне
мистецтво»

Розробники:

Полянський В.А., професор,
Полянський Т.В., доцент,

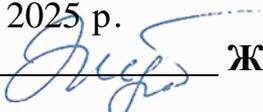
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
«Мистецтво співу»

Протокол №1 від 27 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри _____ **Кочерга А.І.**

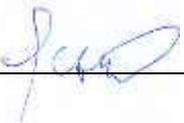
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
«Музичне мистецтво естради»

Протокол № 1 від 30 серпня 2025 р.

Завідувачка кафедрою _____ **Ж.Л. Карпенко-Боднарук**

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
«Інструментальне виконавство» (за видами)

Протокол № 1 від 01 вересня 2025 р.

Завідувач кафедри _____ **Ясько О.А.**

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ ДЛЯ СТУПЕНЯ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки: 1,2,3	Рік підготовки: 1,2,3
Загальна кількість годин – 120		
Кількість модулів – 4,	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 год	II,III,IV,V	II,III,IV,V
	Лекції:	
	Індивідуальні	
	64 год	18 год
Вид підсумкового контролю: Колоквіум Творчий показ	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: Диференційований залік II,III,IV,V	Самостійна робота:	
	56 год	102 год

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Мета освітнього компоненту сформувані вміння і навички правильної постановки рук та звуковидобування, допомогти розвитку художньо-образного мислення, виявленню їх творчого потенціалу; сприяти реалізації набутих знань, умінь і навичок в подальшій професійній діяльності.

Здобути стійкі навички оволодіння інструментом (акордеон) а також освоїти роботу з теоретичним, практичним та нотним матеріалом.

- набуття студентами основних навичок гри на акордеоні;
- ознайомлення з методикою навчання гри на інструменті;
- розширення загального музичного розвитку студентів та привиття естетичного смаку;
- прищеплення навичок самостійної роботи над музичним матеріалом;
- надання уявлення про засоби звуковидобування, прийомів гри.
- вміння працювати в естрадному колективі.

Зміст і структура курсу

Протягом вивчення освітнього компоненту «Додатковий інструмент, вокал» Курс фортепіано, клавіші здобувачі освіти закріплюють та поглиблюють знання, вдосконалюють вміння та навички, отримані на базі освітньої програми молодшого спеціаліста та на основі повної загальної освіти.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення освітнього компоненту «Додатковий інструмент, вокал» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.	ПРН 3
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій	ПРН 8
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.	ПРН 11
Вміти здійснювати педагогічну діяльність.	ПРН 13
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції.	ПРН 14

Для ОП «Звукорежисура»

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Демонструвати принципи та методики аналізу творів музичного мистецтва.	ПРН 3
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих інтерпретацій в роботі звукорежисера.	ПРН 8
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.	ПРН 11
Вміти здійснювати педагогічну діяльність	ПРН 13
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції / звукорежисерського мистецтва .	ПРН 14

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування освітнього компоненту «Додатковий інструмент, вокал»

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.	ПРН 3
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій	ПРН 8
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.	ПРН 11
Вміти здійснювати педагогічну діяльність.	ПРН 13
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції.	ПРН 14

Для ОП «Звукорежисура»

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Демонструвати принципи та методики аналізу творів музичного мистецтва.	ПРН 3
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих інтерпретацій в роботі звукорежисера.	ПРН 8
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.	ПРН 11
Вміти здійснювати педагогічну діяльність	ПРН 13
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції / звукорежисерського мистецтва .	ПРН 14

**4. Відповідно до освітньої програми, вивчення освітнього компоненту «Додатковий інструмент, вокал» курс фортепіано, клавіші сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей загальні компетенції (ЗК), спеціальні компетентності (СК):
Загальні та спеціальні компетентності, що формують результати навчання у процесі вивчення освітнього компоненту**

Шифр	Компетентності	Дескриптори НРК				Результати навчання
		Знання Зн1 Концептуальні знання набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень Зн2 Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності	Уміння Ум1 Розв'язання складних непередбачуваних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів	Комунікація К1 Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності К2 Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію	Автономія та відповідальність АВ1 Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах АВ2 Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб АВ3 Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності	
	Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, звукорежисури, музичного оформлення та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.				ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
Загальні компетентності ЗК						
ЗК 2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
ЗК 4	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
ЗК 8	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
ЗК 9	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 14
ЗК 11	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 8, ПРН 13, ПРН 14

Спеціальні компетентності (СК)						
СК 1	Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3
СК 2	Здатність створювати та реалізовувати власні художні	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3
СК 4	Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
СК 6	Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
СК 9	Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 3, ПРН 8, ПРН 13
СК 11	Здатність оперувати професійною термінологією.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 14
СК 13	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
Спеціальні компетентності (СК) для ОП «Звукорежисура»						
СК 1	Здатність демонструвати достатньо високий рівень творчої майстерності в звукорежисурі.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3
СК 2	Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у діяльності звукорежисера.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3
СК 4	Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14

	теорією та практикою музичного мистецтва та звукорежисури.					
СК 6	Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
СК 9	Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 3, ПРН 8, ПРН 13
СК 11	Здатність оперувати професійною термінологією.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 14
СК 13	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
СК 19	Здатність оцінювати критерії звуку, суб'єктивні та об'єктивні характеристики.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11, ПРН 14
СК 20	Здатність вирішувати технологічні завдання в процесі роботи зі звуковим обладнанням.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з освітнього компоненту є:

Поточний контроль - це оцінювання засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу під час проведення індивідуальних занять.

Підсумковий (семестровий) контроль – це період підведення підсумків навчальної роботи здобувачів освіти протягом семестру.

Кожний блок змістових модулів має бути обов'язково оцінений. Здобувач освіти повинен позитивно скласти модульний (проміжний) контроль.

Контроль самостійної роботи – дозволяє виявити вміння здобувачів освіти орієнтуватися в інформаційних потоках, працювати з науковими джерелами, підбирати та узагальнювати матеріали, необхідні для вирішення визначеного кола завдань.

Поточний контроль.

Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та здобувачами освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів освіти. Поточний контроль здійснюється у процесі вивчення освітнього компоненту з метою виявлення ступеня розуміння здобувачем освіти засвоєного навчального матеріалу та вміння застосовувати його у практичній роботі. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується викладачем – для коригування методів і засобів навчання. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується здобувачем – для планування самостійної роботи. Поточний контроль проводиться з метою діагностики рівня засвоєння матеріалу під час аудиторних занять.

Модульний контроль – є складовою поточного контролю і здійснюється у формі виконання здобувачем освіти модульного контрольного завдання. Проведення модульного контролю знань є обов'язковим контролем якості засвоєння здобувачем освіти теоретичного матеріалу модуля – проводиться з метою систематизації знань. Кожний такий модуль включає бали за поточну роботу на аудиторних заняттях та виконання самостійної роботи.

Модульний контроль має на меті оцінити рівень цілісного бачення здобувачем освіти проблематики завершеної частини освітнього компоненту, сконцентрованої в навчальному модулі та вміння орієнтуватися в теоретичних і практичних питаннях, які визначають зміст даної частини курсу.

Контроль самостійної роботи – дозволяє виявити вміння здобувачів освіти орієнтуватися в інформаційних потоках, працювати з науковими джерелами, підбирати та узагальнювати матеріали, необхідні для вирішення визначеного кола завдань.

Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з

освітнього компоненту є:

- експрес-опитування;
- презентації виконаних результатів та досліджень;
- есе, доповідь;
- практична робота;
- стандартизовані тести

Форми контролю результатів навчання

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення аудиторних занять і оцінюється сумою набраних балів. При виставленні балів за поточний контроль оцінці підлягають:

- рівень теоретичних знань;
- рівень знань на семінарських заняттях;
- опрацювання навчального матеріалу з освітнього компоненту, передбачений для самостійного засвоєння;
- індивідуальні завдання

Оцінювання поточної діяльності проводиться на кожному занятті при засвоєнні кожної теми змістовного модуля. За поточну навчальну діяльність здобувачам вищої освіти виставляються бали за всі види діяльності, які в кінці вивчення змістового модуля підсумовуються.

Контроль засвоєння змістового модуля проводиться на останніх практичних заняттях вивчення тем.

До контролю модуля допускаються лише ті здобувачі вищої освіти, які виконали всі види робіт, передбачених навчальною програмою (відпрацьовані пропущені заняття тощо).

Форми підсумкового контролю знань здобувачів освіти:

Диференційований залік – 2, 3, 4, 5 семестри

Перелік завдань модульного контролю, критерії їх оцінювання, порядок і час проведення (перескладання/відпрацювання) даного виду контролю визначаються кафедрою, включаються до робочої програми освітнього компоненту й доводяться до відома здобувачів освіти на початку семестру. Графік проведення модульного контролю протягом перших двох тижнів семестру за підписом завідувача кафедрою

Здобувач вищої освіти який за результатами модульного контролю отримав незадовільну оцінку зобов'язаний перескласти відповідний модуль до початку наступного модульного контролю.

Результати модульного контролю знань фіксується в індивідуальному плані здобувача вищої освіти.

Диференційований залік – здобувач вищої освіти вважається допущеним до семестрового диференційованого заліку, якщо він виконав усі види робіт, передбачені навчальним планом, та отримав позитивні бали за кожний змістовий модуль. Теоретичний контроль знань під час проведення диференційованого заліку може проводитись у вигляді відповідей на питання

білетів та додаткових питань з тем відповідного модуля, а також усного вибіркового опитування з питань тем самостійної роботи.

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти (індивідуальні зайняття та самостійна робота)

МОДУЛЬ 1			
Т 1, Т 2, Т 3, Т 4, Т 5, Т 6	СР	МК	всього
60	20	20	100
МОДУЛЬ 2			
Т 7, Т 8, Т 9, Т 10, Т 11, Т 12	СР	МК	всього
60	20	20	100
МОДУЛЬ 3			
Т 13, Т 14, Т 15, Т 16, Т 17, Т 18	СР	МК	всього
60	20	20	100
МОДУЛЬ 4			
Т 19, Т 20, Т 21, Т 22, Т 23, Т 24	СР	МК	всього
60	20	20	100

T1, T2 ... T16 – теми модулів

СР – самостійна робота

МК – модульний контроль знань (диференційований залік)

Кількість балів за роботу з практичним матеріалом, під час виконання самостійної і індивідуальної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань з практичної роботи;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання;
- самостійність виконання;
- креативний підхід;
- ініціативність.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з освітнього компоненту

Вид діяльності здобувача вищої освіти	модуль 1		модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Робота на аудиторних заняттях	5	25	5	25
Практична робота	5	25	5	25
Опитування	2	10	2	10
Самостійна робота	4	20	4	20
Диференційований залік Творчий показ	1	20	1	20
Разом	17	100	17	100

Вид діяльності здобувача вищої освіти	модуль 3		модуль 4	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Робота на аудиторних заняттях	5	25	5	25
Практична робота	5	25	5	25
Опитування	2	10	2	10
Самостійна робота	4	20	4	20
Диференційований залік Творчий показ	1	20	1	20
Разом	17	100	17	100

**Оцінювання роботи здобувача освіти за темами поточного контролю,
практичної роботи студентів**

Оцінка в балах	Критерії оцінювання
5	виставляється, якщо здобувач вищої освіти активно працює протягом усього семінарського заняття, дає повні відповіді і показує глибоке оволодіння матеріалом, знання відповідної літератури, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з даної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, аналізувати явища й факти, здатний робити самостійні узагальнення й висновки. Виконує усі практичні завдання на високому рівні.
4	виставляється за умови дотримання таких вимог: здобувач вищої освіти активно працює протягом семінарського заняття, питання висвітлені повно, викладення матеріалу логічне, обґрунтоване, з посиланнями на відповідні джерела, висвітлення питань завершене висновками, здобувач вищої освіти виявив аналітичні вміння, але у відповідях допущені неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу. Практичні завдання виконує з не суттєвими помилками.
3	виставляється в тому разі, коли здобувач вищої освіти у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання матеріалу та навчальної літератури, намагається аналізувати явища й факти, робити певні висновки. Але на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні матеріалу. Практичні завдання виконує з суттєвими помилками.
2	виставляється в тому разі, коли здобувач вищої освіти оволодів суттю питань з тем програми, виявляє знання матеріалу та навчальної літератури, намагається аналізувати явища й факти, робити певні висновки. Але на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні матеріалу. Практичні завдання виконує частково.
1	виставляється в разі, коли здобувач вищої освіти виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. Практична робота виконується не в повному обсязі.

Контроль самостійної роботи. Зміст самостійної роботи над освітнім компонентом визначається робочою навчальною програмою освітнього компоненту та методичними рекомендаціями викладача.

Основними формами контролю самостійної роботи є:

- виконання науково-дослідних завдань;

Система бальних оцінок за темами вивчення змістового модулю оцінюється за шкалою **від 1 до 5 балів**. Кількість балів за роботу за практичним матеріалом, під час виконання самостійної та індивідуальної навчальної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг виконання завдання та демонстрація знань під час опитування;
- підготовка доповідей;
- робота на семінарських заняттях;
- виконання завдань самостійної роботи.

Оцінювання завдання самостійної роботи.

Контроль самостійної роботи. Засоби контролю самостійної роботи та методика його проведення обираються викладачем освітнього компоненту. Контроль самостійної роботи має відповідати вимогам об'єктивності, оперативності та систематичності, рівнем засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу, вміння використовувати теоретичні знання в практичній діяльності, також включає в себе самоконтроль з боку здобувача освіти.

Завдання цього виду контролю спрямовані на:

- розвиток пізнавальних здібностей та творчої ініціативи здобувачів освіти
- виховання самостійності, відповідальності та організованості
- формування самостійного мислення, здібностей до саморозвитку, самоудосконалення та самореалізації
- опанування здобувачем освіти елементів методики наукових досліджень
- підготовка до семінарських занять

Підсумкова кількість балів, набрана здобувачем освіти за виконання чотирьох завдань самостійної роботи, також є однією із складових поточної успішності здобувачів освіти з освітнього компоненту.

Здобувач освіти може набрати **максимум 20 балів** за виконання усіх видів самостійної роботи під час вивчення того чи іншого модуля. Кожне завдання самостійної роботи оцінюється за шкалою **від 1 до 5 балів**.

Основними формами контролю самостійної роботи є:

- виконання науково-дослідних завдань
- рефлексивний контроль

- індивідуальні співбесіди
- колоквіум

Шкала оцінювання одного завдання самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Оцінка в балах	Критерії оцінювання
5	Здобувач вищої освіти на високому рівні виконав завдання самостійної роботи. Демонструє вміння виділяти головне, встановлювати міжпредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї, готовність до постійного саморозвитку та самовдосконаленню. Проявляє креативність, здатність до системного мислення, уміння використовувати сучасні інформаційні технології. Виявляє компетентність у виконанні практичного завдання.
4	Здобувач вищої освіти на достатньому рівні виконав завдання самостійної роботи. Демонструє вміння виділяти головне, встановлювати міжпредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї, готовність до постійного саморозвитку та самовдосконаленню. На недостатньому рівні проявляє креативність, здатність до системного мислення, уміння використовувати сучасні інформаційні технології. Виконує практичне завдання з незначними помилками.
3	Здобувач вищої освіти на середньому рівні виконав завдання самостійної роботи. Недостатньо демонструє вміння виділяти головне, встановлювати міжпредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї. Допускає суттєві помилки системного мислення. Демонструє уміння використовувати сучасні інформаційні технології. Не може проявити креативність. Практичні завдання виконує не в повному обсязі.
2	Здобувач вищої освіти на низькому рівні виконав завдання самостійної роботи. Не може виділяти головне, встановлювати міжпредметні зв'язки, робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї. Допускає суттєві помилки системного мислення. Не може проявити креативність. Практичні завдання виконує не в повному обсязі.
1	Здобувач не регулярно виконує завдання самостійної роботи. Погано орієнтується в темах програми. Не проявляє креативність. Допускає суттєві помилки. Не може розвинути ідею.

Система нарахування додаткових балів

Додатково можуть отримати протягом семестру до 10 балів:

- За активну участь у науковій діяльності: виступи на наукових конференціях, готують наукові доповіді, беруть участь в їх обговоренні). Дана робота підтверджується сертифікатом, довідкою, виданими тезами, тощо
- За організацію навчальної діяльності у неформальній освіті (участь у вебінарах, курсах професійної підготовки, тренінгах, що має підтверджуючий матеріал).
- За бажанням здобувач освіти може отримати від викладача додаткове індивідуальне завдання для покращення рейтингового балу за модуль. До

індивідуального завдання викладач може запропонувати тему з питань: розширення теоретичних базових знань з освітнього компоненту, самостійного аналізу підходів до розв'язання професійних питань, пов'язаних із знаннями з історії, педагогіки, мистецтвознавства, аналізу виконавського та концертного репертуару, комплексного вирішення конкретного фахового завдання, тощо.

Для оцінювання індивідуального завдання для здобувача, викладач повідомляє та/або пропонує тему завдання, встановлює терміни для виконання, роз'яснює систему оцінювання виконання такого завдання.

Здобувач самостійно опрацьовує завдання за усіма етапами роботи та в установлені терміни повинен здати завдання.

Оцінювання індивідуального завдання

Оцінка в балах	Критерії оцінювання
10	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати презентацію, аналізувати факти, робити висновки.
9	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати презентацію, аналізує факти із незначними помилками, робити висновки.
8	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати презентацію, аналізує факти із незначними помилками, у висновках є не точності.
7	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти висловлює власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми із помилками, намагається самостійно та аргументовано викладати презентацію, але при цьому робить помилки, аналізує факти із незначними помилками, у висновках не притримується логічної послідовності
6	Завдання виконано із запізненням щодо установлених термінів. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до міркувань із заданої проблеми, допускає значні помилки, намагається аргументовано викласти матеріал, але при цьому робить грубі помилки, аналізує факти із суттєвими помилками, у висновках не притримується логічної послідовності.
5	Завдання виконано із запізненням щодо установлених термінів. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до міркувань із заданої проблеми, допускає значні помилки, робота зроблена не самостійно, аналізує факти із суттєвими помилками, у висновках не притримується логічної послідовності.
4	Завдання виконано із запізненням щодо установлених термінів. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до міркувань із заданої проблеми, допускає значні помилки, робота зроблена не самостійно, не може проаналізувати викладений матеріал, у встановлених фактах робить помилки, у висновках не притримується логічної послідовності.

3	Завдання виконано не вчасно. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до заданої проблеми, допускає грубі помилки, робота зроблена не самостійно, не може проаналізувати викладений матеріал, у встановлених фактах робить суттєві помилки, не може викласти висновки заданої проблеми.
2	Завдання виконано не вчасно. Здобувач вищої освіти складно висловити власне ставлення до заданої проблеми, допускає грубі помилки, робота зроблена не самостійно, не може проаналізувати матеріал, не може викласти факти за темою, плутає термінологію не може викласти висновки заданої проблеми.
1	Завдання виконано не вчасно. Здобувач вищої освіти не може викласти власне ставлення до заданої проблеми, робота зроблена не самостійно, викладений матеріал має грубі, суттєві помилки, не може навести приклади за темою роботи, плутає термінологію висновки заданої проблеми відсутні.

В разі якщо при врахуванні додаткових балів сума балів за модуль (семестр) буде перевищувати 100 балів, результати успішності буде дорівнювати 100.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю Диференційований залік

Здобувач освіти допускається до модульного контролю знань у вигляді диференційованого заліку, якщо за поточний контроль ***мінімальна кількість балів становить 17 балів, максимальна кількість балів – 80 балів***

Оцінювання диференційованого заліку відбувається ***за 20-бальною шкалою.***

За результатами семестру здобувач вищої освіти отримує підсумкову оцінку ***за 100-бальною*** шкалою, яка розраховується як середньо зважене оцінок: за змістові модулі, самостійну роботу та диференційований залік.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю Семестровий диференційований залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- усне та/або письмове опитування;
- практична робота.

Критерії семестрового оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Оцінювання модульного контролю знань, диференційованого заліку

У процесі оцінювання навчальних робіт застосовуються такі методи:

- усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.
- Письмового контролю: ідейно-тематичний аналіз, дійовий аналіз художнього твору;
- Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

бали диф. Зал.	Критерії оцінювання
15 – 20	Здобувач вищої освіти повністю оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту. Робить власні висновки, аналізує вивчений матеріал, самостійно оцінює явища, факти, виявляючи при цьому особисту позицію. Використовує додаткову літературу, періодику. Практична робота представлена на високому рівні.
12 – 14	Здобувач вищої освіти повністю оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту. Робить власні висновки, аналізує вивчений матеріал, вміє оцінити явища, факти, виявляючи при цьому особисту позицію, але допускає не суттєві помилки. Використовує додаткову літературу, періодику, але плутається у висновках. Практична робота представлена на високому рівні.
8 – 11	Здобувач вищої освіти оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту. Робить власні висновки, аналізує вивчений матеріал, вміє оцінити явища, факти, допускає деякі помилки в термінології. Використовує додаткову літературу, періодику, але плутається у висновках. Практична робота представлена достатньому рівні.
5 – 7	Здобувач вищої освіти оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту. Може зробити висновки, допускає помилки під час аналізу матеріалу, робить спроби оцінити явища, факти, не достатньо виявляє при цьому особисту позицію. Не користується додатковою літературою, періодикою. Практична робота представлена на посередньому рівні.
2 – 4	Здобувач вищої освіти частково оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту. Робить спроби зробити висновки, але допускає суттєві помилки під час аналізу матеріалу, не може оцінити явища, факти, не виявляє особистої позицію. Практична робота виконана не повністю.
1	Здобувач вищої освіти оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту на низькому рівні. Не може зробити висновки, допускає суттєві помилки під час аналізу матеріалу, не може оцінити явища, факти, не виявляє особистої позицію. Практична робота виконана на низькому рівні.

Модуль вважається складеним, якщо здобувач вищої освіти набрав **від 60 до 100 балів**.

Загальний рейтинг з модуля (освітнього компоненту) **не перевищує 100 балів**. Сума балів, накопичених здобувачем вищої освіти за виконання всіх видів поточних навчальних завдань (робіт) на індивідуальних заняттях та на підсумковому модульному контролі знань, свідчить про ступінь оволодіння ним програмою освітнього компоненту. Протягом вивчення модулю здобувачі вищої освіти можуть набрати від 0 до 100 балів, що переводиться у національну шкалу оцінювання і відповідно у шкалу ECTS. Кількість балів відповідає певному рівню засвоєння освітнього компоненту.

Сума балів(R)	Шкала ECTS	Національна 5-ти бальна шкала	Визначення
90-100	A	5	відмінно

82-89	B	4	дуже добре
74-81	C		добре
64-73	D	3	задовільно
60-63	E		достатньо
35-59	FX	2	не задовільно з можливістю повторного перескладання
0-34	F		не задовільно з обов'язковим повторним вивченням

За умови дистанційного навчання важлива присутність здобувача освіти під час онлайн-зустрічей у Google Meet in Google Classroom, освітньої платформи Google Workspace for education, платформа Moodle.

Теоретична робота:

Модуль 1

Мета та завдання курсу. Ознайомлення з планом роботи на навчальний рік.

Історичні відомості про музичний інструмент. Еволюція та розвиток виконавської майстерності гри на музичному інструменті.

Посадка, постановка рук.

Вивчення курсу сприяє розширенню музичного світогляду студентів, вихованню любові до майбутньої спеціальності, розвитку музично-аналітичного мислення, творчої самостійності. Організація та проведення занять мають пізнавальні та виховні цілі, які розкривають творчі можливості студентів. Проведення заняття вимагає якісного контролю виконання завдань, аналізу самостійної роботи студента, порад викладача щодо методів підвищення ефективності занять в поєднанні з ілюстрацією як окремих частин твору, що вивчається, так і твору в цілому. За навчальний рік студент повинен вивчити Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди. Виконати практична творчу роботу над музичними творами: вивчити 4 різнохарактерних музичних твори з репертуару 1,2 класів ДМШ.

Попередниками фортепіано були клавесини і клавикорди. Їхніми недоліками були швидко загасаючий звук, що заважало грі legato, і постійний рівень гучності (що стосується тільки клавесина), що виключало один з важливих виразних засобів музики — динаміку (зміна гучності). Звук у фортепіано натомість видобувався не щипком, а ударом, що дозволило розширити динамічні можливості цього інструмента.

Винахідником фортепіано вважається італійський майстер Бартоломео Крістофорі (1655—1732), який працював при дворі принца Тосканського Фердинандо Медічі над створенням молоточкового механізму для клавесина. В 1711 р. механізм був докладно описаний Шипіоне Маффеї у венеціанському журналі «Giornale dei letterati d'Italia». Інструмент був названий «gravicembalo col piano e forte» (клавесин з тихим і голосним звуком), — піанофорте — а згодом закріпилася назва фортепіано. Перші зразки фортепіано, що збереглися до сьогодні датовані 1720-ми роками. У винаході Б. Крістофорі були закладені основні деталі сучасного механізму фортепіано — молоточок, шпільлер, шульгер, фенгер, демпфер. Винахід Крістофорі поклав початок розвитку механіки

англійської системи. Інші види механіки були розроблені Маріусом в Франції (1716) і Шретером у Німеччині (1717–1721).

У наступні роки клавішний механізм зазнав еволюції, було впроваджено чавунну раму, педалі, збільшено діапазон інструменту, змінювалось розташування струн. Над клавішним механізмом у різний час працювали К. Г. Шретер, І. А. Зільберманн, І. А. Штейн, И. А. Штрейхер, І. К. Цумпе, А. Беккерс, С. Ерар, Ю. Блютнер, Дж. Брінсмід.

В 1721 році німецький музикант і педагог Готліб Шретер (1699—1782) винайшов принципово інший механізм, у якому молоточок, прикріплений на кінці клавіші, підкидався й ударяв по струні (Prellmechanik). У другій чверті XVIII ст. виробництвом фортепіано починають займатися німецькі органні майстри, з яких найбільш Г. Зільберман (1683—1734) та Йоганн Андреас Штайн (1728—1792). Механізм Штайна (Prellzungenmechanik) одержав назву «віденського» або

«німецького» і використовувався практично без змін аж до другої чверті XIX ст., проте його недоліком лишалась слабка репетиція. З 1750-х рр. у Лондоні Йоганн Крістоф Цумпе (1735—1800) став робити чотирикутні фортепіано, комплектуючи їх трохи зміненим механізмом Крістофорі. З 1760-х рр. фортепіано широко поширюється у всіх європейських країнах та в Російській імперії.

Себастьян Ерар винайшов механіку «подвійної репетиції», що дозволяла видобувати звук при швидкому повторному натисканні з напівходу клавіші. Механіка англійської системи уможлиблювала таке повторення лише при повному піднятті клавіші, відтак демпфер встигав заглушити струну.

У середині XIX століття в Німеччині відкрилися фабрики Ю. Блютнера, К. Бехштейна, у США — Стейнвея, що довгі роки не мали собі рівних. З 1828 року донині в Австрії (Відень) існує фортепіанна фабрика Bosendorfer — найстарша з нині діючих. У XX столітті з'явилися принципово нові інструменти — електронні піаніно й синтезатори, а композитори-експериментатори почали використовувати підготовлене фортепіано.

Перший музичний твір, написаний спеціально для фортепіано, з'явився в 1732 р. (соната Лодовіко Джустіні). Однак у масовому порядку композитори почали орієнтуватися на фортепіано, а не на клавесин, сорока-п'ятдесятьма роками пізніше, у часи Гайдна й Моцарта.

Для початку необхідно повністю розслабитися, тому що будь-яка напруга може стати причиною м'язового болю. Намагайтеся тримати спину прямо.

Контролюйте свої лікті: вони не повинні бути притиснуті до тулуба. Під час гри пробуйте якнайдалі відводити їх в сторону, але не перестарайтеся!

Коли спина пряма і лікті знаходяться на певній відстані від тулуба, ви й не помітите, як допомагаючи собі корпусом виконувати музичні шедеври, ви в сто раз полегшите собі задачу!

Обов'язково поставтеся серйозно до такого питання, як постановка рук для фортепіано! Це не так складно, як здається. З чого почати?

Ось ви кладете руки на клавіші. Потім постарайтеся зібрати пальці разом, але не впритул один до одного, нехай між ними залишиться невелика відстань. При

цьому кисті ваших рук з горизонтального положення теж піднімуться вгору. Слідкуйте за тим, щоб в кистях не було напруги! Якщо спробувати що-небудь зіграти в такому положенні, то спочатку вам здасться це складним. Але якщо тренуватися так кожен день, то потім ви навіть перестанете звертати на це увагу - руки самі стануть в зручну для них позицію.

Правильна постановка рук передбачає свободу і незалежність в рухах пальців і рук під час гри на фортепіано. Якщо рука поставлена неправильно, рано чи пізно виконавець стикається з проблемою у виконанні більш складних і швидких творів. Наприклад, серед поширених помилок - постановка пальців ближче до країв білих клавіш, оттопирівання мізинців, «дерев'яні» пальці і ін.

Отже, правильна посадка за фортепіано - це пряма спина, опора на ноги і трохи опущені плечі. Під час гри на фортепіано обов'язково стежте за своїми ліктями. Вони не повинні бовтатися або заважати вам - вся важкість вашої руки повинна відчуватися в кінчиках пальців.

Під час гри на фортепіано уникайте різких рухів руками. Рука повинна йти настільки плавно, ніби ви пливете під водою. Обов'язково вкажіть виступи відомих піаністів і подивіться, як вони сидять за інструментом і тримають руки під час гри на фортепіано. Намагайтеся наслідувати їх. Не сідайте занадто близько до інструменту або занадто низько на стільці - це призведе до скутості плеча.

Будова музичного інструменту. Основні частини будови інструменту.

Із розвитком музичних технологій, були розроблені електричні (1929), електронні (1970-ті), та , цифрові піаніно (1980-ті). Перші електричні піаніно кінця 1920-х використовували металеві струни, магнітний підхоплювач, підсилювач та гучномовець. Піаніно Fender Rhodes використовуйте металеві зубці замість струн і використовуйте електромагнітні звукознімачі, схожі на електромагнітні. Отриманий електричний аналоговий сигнал можна підсилити за допомогою клавіатурного підсилювача або обробляти за допомогою блоків ефектів. Електричні фортепіано рідко використовуються в класичній музиці, проте стають популярними, особливо модель Fender Rhodes у 1970-х роках в у джаз-фьюжн, фанк- і деяких різновидах рок-музики.

Електронні піаніно, не є акустичними; вони не мають струн, зубців або молотків, але є типом синтезатора, який імітує звуки фортепіано за допомогою генераторів та фільтрів. Для відтворення звуку електронні піаніно підключаються до підсилювача клавіатури та динаміка (однак, деякі інструменти мають вбудований підсилювач та динамік). Можливе також використання інструмента в навушниках.

Цифрові піаніно, також не є акустичними і не мають струн та молоточків. Натомість вони використовують цифрові семпли фортепіанних звуків. Так само цифрові фортепіано під'єднують до підсилювачів і динаміків, використовують вбудовані динаміки інструмента, або грають у навушниках. Цифрові піаніно також мають педалі (функція яких подібна до акустичних інструментів), крім того вони можуть містити набори семпів не тільки акустичних, але й електричних фортепіано, електроорганів та інших інструментів, а також

використовувати MIDI-інтерфейс для комутації з іншими MIDI-сумісними пристроями. Якість звучання цифрових фортепіано досягається завдяки використанню набору семплів обсягом у декілька гігабайт, що включають набори семплів для кожної ноти, зіграної в різній динаміці. Додаткові семпли призначені для емуляції явищ резонансу, що виникає при грі з педаллю, відпускання клавіші і т.п. Цифрові піаніно реалізуються і у вигляді програмного забезпечення, наприклад - "Pianoteq^[en]", "The Grand" та ін.

Фортепіано зсередини: видно оббиті повстю молоточки, струни (у показаному діапазоні — по 2 струни на один звук) і вірбелі, на які вони натягнуті (ліворуч зверху).

Струни фортепіано за допомогою вірбелів (кілків) натягнуті на чавунній рамі, проходячи через дискантовий і басовий штеги, приклеєні до резонансної деки (в піаніно дека знаходиться у вертикальному положенні, в роялях - в горизонтальному). У сучасних інструментах розташування струн — перехресне, тобто басові струни розташовані під кутом до дискантових, що покращує розподіл навантажень на раму. Для кожного звука існує хор струн: три для середнього й високого діапазонів, дві або одна — для нижнього. Високі струни являють собою голий полірований сталевий дріт, низькі — сталевий керн, обвитий одним, а у найнижчих струн — двома шарами мідної канителі.

Деякі фортепіано мають систему аліквотних струн, це можуть бути частини струн за штегом, або спеціальні струни (четверті у хорах), що опираються на штег, але не взаємодіють з молоточками, а резонують коливанням основних струн, надаючи звучанню особливий тембр. У корпусі фортепіано розміщується також клавішний та педальний механізми. Зовні інструмент красиво оздоблюється, як правило фанерується шпоном цінних порід деревини і полірується.

Звук у фортепіано видобувається ударом молоточка по струнах. У нейтральному положенні струни, крім найвищих півтора-двох октав, стикаються з демпферами (глушниками). При натисканні клавіш у дію приводиться пристрій з важелів, ремінців і молоточків, що називається фортепіанною механікою. Після натискання клавіші демпфер відходить від відповідного струнного хору, дозволяючи струнам вільно звучати після удару молоточком. Молоточки зазвичай оббиті фільцем (повстю). Молоточок розганяється до певної швидкості, відповідно до швидкості натискання клавіші, отримуючи таким чином більшу чи меншу енергію, що призводить до гучнішого чи тихішого звуку. Не доходячи до струни, молоточок вивільняється (ауслезунг) механікою від зв'язку з клавішою, вдаряє по хору струн, продовжуючи рухатись за інерцією, і відскакує, даючи струнам вільно звучати. Після відпускання клавіші демпфер притискається до струн і глушить звук.

Сучасні фортепіано мають дві або три (рідше — чотири) педалі. У більш ранніх інструментах для тих же цілей використовувалися висувні важелі, які піаніст повинен був натискати колінами.

Права педаль (її називають іноді просто «педаллю», тому що використовується вона найчастіше) піднімає відразу всі демпфери, завдяки чому усі струни продовжують звучати (незалежно від натискання чи відпускання окремих

клавіш). Крім того, всі інші струни інструмента також починають вібрувати, стаючи вторинним джерелом звуку. Права педаль використовується у двох цілях: зробити послідовність звуків нерозривною (*legato*) коли це неможливо зробити пальцями в силу технічних складностей, і збагатити звук новими обертонами. Існує два способи використання педалі: пряма педаль — натискання педалі перед натисканням клавіш, які потрібно затримати, і запізніла, коли педаль натискається відразу після натискання клавіші й до того, як її відпустили. Професійні піаністи використовують також терміни «пів-педаль» та «чверть-педаль», які означають неповне натиснення правої педалі, яке приглушує струни демпферами лише частково, створюючи особливий звуковий ефект. В нотах права педаль позначається буквою *P* (або скороченням *Ped.*), а її зняття — зірочкою. У музиці композиторів епох романтизму й імпресіонізму часто зустрічаються ці позначення, звичайно для додання звуку особливого колориту.

Ліва педаль використовується для послаблення звуку. У роялях це досягається зрушенням молоточків вправо так, що замість трьох струн хору вони вдаряють тільки по двох (у минулому іноді тільки по одній). У піаніно молоточки наближаються до струн. Ця педаль використовується значно рідше. У нотах вона позначається позначкою *una corda*, її зняття — позначкою *tre corde* або *tutte le corde*. Крім ослаблення звучання, використання лівої педалі при грі на роялі дозволяє пом'якшити звук, зробити його більш теплим і приглушеним за рахунок вібрації струн хору, що звільнилися.

Середня (або третя, тому що історично вона була додана останньою) педаль роялю, або педаль *sostenuto* служить для затримки обраних демпферів у піднятому стані. Демпфери, що перебувають у момент натискання середньої педалі в піднятому стані, блокуються й залишаються піднятими до зняття педалі. Інші демпфери при цьому продовжують поводитися як звичайно. Середню педаль використовують переважно в музиці зі складною музичною фактурою, коли необхідно подовжити окремі вибрані звуки (як правило в низькому регістрі), запобігаючи при цьому подовженню або забарвленню обертонами та призвуками інших.

Фортепіано вимагає правильних умов догляду, а також регулярного настроювання, тому що із часом натяг струн інструмента послабляється. Періодичність настроювання залежить від класу інструмента, якості його виготовлення, його віку, умов зберігання й експлуатації. Настроювання, як правило, провадиться не самим виконавцем, а фахівцем — майстром-настроювачем фортепіано.

Клавішні музичні інструменти (фортепіано) оснащені складним механізмом і ретельно обробленим полірованим корпусом. У зв'язку із цим вони мають потребу в дбайливому й умілому поводженні при транспортуванні, зберіганні їх у певних умовах й у постійному догляді. Основними причинами, що викликають різні дефекти й несправності невиробничого характеру в інструменті є: поштовхи й струси в ході перевезення, негативний вплив високих температур, надмірна вологість або сухість повітря, невміле поводження з інструментом у процесі настроювання, регулювання й/або ремонту.

Модуль 2

Набування навичок читання з аркушу та транспонування.

Робота в музичному закладі чи творчому колективі вимагає вільного та вправного володіння музичним інструментом, готовністю виконати по нотах будь-який твір без попереднього ознайомлення. Розвинення навичок гри з аркуша являють собою складну високорозвинену систему, що ґрунтується на тісному синтезі зору, слуху та моторики. Діяльність цієї системи здійснюється за участю уваги, волі, пам'яті, інтуїції та творчої уяви виконавця. Швидко запам'ятовуючи новий уривок музики і передаючи для реалізації в звуках одержану інформацію рукам. Виконавши перший уривок, необхідно переносити погляд на другий уривок і т.д. Звідси випливає те, що для швидкого читання з аркуша, виконавець повинен: впевнено, не відчуваючи потреби в постійній підтримці зором, орієнтуватись руками та пальцями на клавіатурі; цупко, хоч і не надовго, але з

«одного погляду» - точно запам'ятовувати невеличкі уривки нотного тексту; вміти швидко, майже автоматично, знаходити зручну аплікатуру для виконання тексту будь-якої складності фактури. Основні риси читання з аркуша: гра твору в належному темпі, безупинна, цілісна, без одночасного виправлення помилок та повернення до того, що зіграно раніше; вміння визначити у незнайомій музиці основне та головне, що розкриває її художній зміст. Аналіз основних елементів, з яких складається навик гри з аркуша. Впевнене знання розташування нот на інструменті. Розпізнавання типових мелодичних та гармонічних зворотів: гами, арпеджіо, акорди, їх послідовності. Сприйняття та запам'ятовування, виконання. Аплікатурна техніка. Швидкість і точність моторної реакції. Вміння вільно володіти навиком читання з аркушу не перестає бути нагальною потребою для представників музичних професій.

Набування навичок підбору на слух

Музично-слухова уява виникає в процесі музичної діяльності і є результатом слухових вражень. В процесі навчання гри на додатковому інструменті підбір на слух є ефективним методом музичного розвитку студентів і має велике практичне значення у розвитку музичних здібностей і можливостей. Активний розвиток музичних здібностей в процесі виконавської діяльності, виховання творчої ініціативи відбувається в процесі самостійного підбору на слух знайомих мелодій, в пошуках осмислених засобів їх відтворення. Ці види музичної діяльності активно впливають на виховання музичної уяви та творчої ініціативи. Вірно побудований процес формування навичок підбору на слух обов'язково приведе до розвитку слухової уяви, а також і до розвитку внутрішнього слуху. Почути в реальному звучанні, подумки уявити собі і знову відтворити в реальне звучання на певній висоті - такий процес підбору на слух. Чим краще розвивається музично-слухова уява, і чим вона активніша, тим краще розвивається музична пам'ять. Підбір на слух можна починати після того, як студент добре запам'ятав мелодію. Тоді він зможе відшукати звуки мелодії на клавіатурі. У формуванні музичної уяви та в запам'ятовуванні головну роль відіграє процес мислення та ціленаправлена увага. Емоційне сприйняття

музичного матеріалу, його зміст і форма подачі однаково впливає на швидкість запам'ятовування та на формування відповідних уявлень. Оперування музично-слуховими уявами та процес запам'ятовування потребують систематичних вправ. Розвиток звуковисотних, ритмічних і тембрових уяви. Що дає підбір на слух: виховання активності і самостійності у вирішенні звуковисотних завдань (розвиток внутрішнього слуху); дієвість оперування слуховими уявами: потрібно уважно слухати, активно уявляти собі почуте, вірно відтворювати; удосконалення слухового самоконтролю, що вкрай важливо для розвитку і якості виконання; залучення до широкого кола музичних явищ через безпосереднє їх відтворення на інструменті; розвиток особистої ініціативи, дає можливість вільно імпровізувати.

Модуль 3

Теоретичний аналіз програмних творів. Твори крупної форми. Написати анотацію.

Аналіз взаємозв'язку музичної форми з образно-художнім змістом твору: музична форма; особливості образного змісту музичного твору. Метроритм: розмір твору, характер ритмічної пульсації і особливості ритмічної структури твору; характер ритмічного руху (рівномірний, пунктирний, наявність різних ритмічних малюнків). Темп: основний і відхилення; агогіка (в зв'язку з компози-торськими вказівками, характером твору і його образним змістом). Ладотональний план: основна тональність, відхилення, модуляції (відмітити зв'язок між обраною композитором тональністю і художньо-образним змістом твору). Фактура. Мелодика: особливості мелодичного матеріалу в зв'язку з загальним поетичним, художнім змістом твору (характер, настрої основного мелодичного матеріалу тощо). Динаміка: загальний динамічний розвиток; кульмінації в зв'язку з особливостями форми, мелодичного розвитку, дра-матургії; відповідність чи розходження динамічного і агогічного планів. Гармонія. Інтерваліка. Голосоведення. Розібрати фактуру та аплікатуру творів з репертуару.

До творів великої форми відносяться рондо, соната, варіації. Розвиток музичного мислення. Варіаційна форма - це форма, побудована на повторенні вихідної теми з її перетворенням, причому цих повторень повинно бути не менше двох, для того щоб виникла форму музичного твору можна було віднести до варіаційної.

Рондо - ще одна широко поширена форма музичних творів. Ви, напевно, знаєте, що в перекладі на російську мову з французького слово "Рондо" означає "коло". В основу сонатної форми покладаються дві основні теми - одну з них називають "Головною" (Ту, яка звучить першою), другу - "Побічною". Ці назви означають, що одна з тем проходить в головній тональності, а друга - в побічній (домінантової, наприклад, або паралельної). Разом ці теми проходять різні випробування в розробці, а потім в репрізі зазвичай і та, і інша звучать в одній і тій же тональності. Фуга будується на одній темі, яка потім багато разів по черзі повторюється в незмінному вигляді в різних голосах (у різних інструментів). Жанрово-композиційна структура твору.

План анотації: відомості про композитора, епоху в яку він жив, його творчість; концептуальний аналіз (ідейно-змістовий); образно-драматургічний аналіз; тематичний аналіз; інтонаційний аналіз; аналіз засобів виразності; акустичні методи; форма.

Значення технічної майстерності у виконавській практиці музиканта.

Розібрати особливості нотного тексту програмних етюдів

Найважливішим фактором, що дає можливість виконавцю відтворити життєву суть художнього твору є свобода. Свобода у мистецтві вимагає досконалої технічної майстерності, коли техніка переростає у інший вимір- свободу виконання. Розвиток техніки, як підвалини майбутньої свободи виконавця є невід'ємною і необхідною складовою виконавця. Говорячи про художню майстерність музиканта-виконавця, слід зауважити, що серед значної кількості чинників, від яких залежить рівень цієї майстерності, варто виділити: технічні засоби гри на інструменті, пізнавальні психічні процеси, емоційно-вольову сферу та індивідуально-типологічні властивості музиканта. Виховувати вміння працювати над технічними прийомами у поєднанні із інтонаційними, і головне, найбільш вагоме, - допомогти природному розвитку індивідуальності.

Напрями формування техніки виконавця, що в широкому розумінні розглядається як система психомоторних навичок, спрямована на художньо-повноцінне втілення музичного твору за допомогою інструмента.

Технічна підготовка відбуватиметься як безпосередньо в процесі вивчення музичних творів, так і під впливом спеціально написаного інструктивного матеріалу (етюдів, гам, вправ). Вивчення технічного матеріалу в зв'язку з конкретним художнім твором має три функції: 1) підготовчу, 2) зміцнюючу і 3) виправляючу.

Гра вправ обов'язково повинна відзначатися достатньою різноманітністю, бо лише тоді вона розвиває потрібні для художньої гри навички. Гами й арпеджіо — це універсальний, найдійовіший вид вправ, який дає матеріал для засвоєння майже всієї техніки. Етюди можна поділити на так звані тренувальні й художні. У тренувальних етюдах переважає однотипна фактура з використанням, головним чином, одного технічного прийому (штрих, трель тощо). Так звані художні етюди включають у себе більшу кількість різнорідних засобів техніки і значно різноманітніші за фактурою та за ритмом. Обидва види етюдів потрібні в педагогічній практиці.

При аналізі нотного тексту етюдів треба звернути увагу: форма та гармонічна структура; види техніки; завдання в роботі над технікою; варіанти роботи над технікою. При виборі засобів подолання технічних труднощів: уявлення про звучання; технічним прийомам; фактури етюдів; аплікатурні прийоми.

Модуль 4

Теоретичний аналіз програмних творів. Робота над поліфонічним твором. Нотний текст, темою і голосоведіння у поліфонічному творі.

Теоретичний аналіз програмних творів: відомості про композитора, епоху в яку він жив, його творчість; концептуальний аналіз (ідейно-змістовий); образно-

драматургічний аналіз; тематичний аналіз; інтонаційний аналіз; аналіз засобів виразності; акустичні методи; форма.

Поліфонічний твір. Поліфонія – вид багатоголосся, у якому окремі мелодії, або групи мелодій мають самостійне значення і самостійний інтонаційно- ритмічний розвиток, зберігаючи рівноправність голосів та незбігання в різних голосах каденцій, цезур, кульмінацій, акцентів та ін. Вивчення поліфонічної фактури: поліфонічне слухове мислення, володіння поліфонічною фактурою вибір матеріалу за принципом поступового зростання складності; початкове вивчення з матеріалу, оснований на українській народній музиці. Підголоскова поліфонія, імітаційна поліфонія, канонічний склад; інвенція; фуга. Аналіз поліфонічного жанру в українській музиці.

**Теоретичний, гармонічний аналіз програмних творів.
Жанрово- композиційна структура твору великої форми.
Етапи розучування творів великої форми.**

Теоретичний, гармонічний аналіз програмних творів: відомості про композитора, епоху в яку він жив, його творчість; концептуальний аналіз (ідейно- змістовий); образно-драматургічний аналіз; тематичний аналіз; інтонаційний аналіз; аналіз засобів виразності; акустичні методи; форма; визначити основні завдання, які постають перед виконавцем музичного твору; ознайомитися з методами визначення змісту музичного твору; розглянути етапи репетиційної роботи музиканта-виконавця.

Основи поєднання акордів в музичному творі; правила голосоведіння під час поєднання акордів; логічні закономірності використання того чи іншого акорду й звороту при у гармонізації музичного твору; гармонічний аналіз.

Аналіз взаємозв'язку музичної форми з образно-художнім змістом твору: музична форма; особливості образного змісту музичного твору. Метроритм: розмір твору, характер ритмічної пульсації і особливості ритмічної структури твору; характер ритмічного руху (рівномірний, пунктирний, наявність різних ритмічних малюнків). Темп: основний і відхилення; агогіка (в зв'язку з компози-торськими вказівками, характером твору і його образним змістом). Ладотональний план: основна тональність, відхилення, модуляції (відмітити зв'язок між обраною композитором то-нальністю і художньо-образним змістом твору). Фактура. Мелодика: особливості мелодичного матеріалу в зв'язку з загальним поетичним, художнім змістом твору (характер, настрої основного мелодичного матеріалу тощо). Динаміка: загальний динамічний розвиток; кульмінації в зв'язку з особливостями форми, мелодичного розвитку, дра-матургії; відповідність чи розходження динамічного і агогічного планів. Гармонія. Інтерваліка. Голосоведення. Розібрати фактуру та аплікатуру творів з репертуару.

Визначення змісту музичного твору. Розподіл по фразах і визначення емоційного настрою кожної з них. Визначення кульмінацій. Визначення форми і загальної кульмінації. Реалізація виконавського задуму твору.

Практична робота:

Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди.

Якість звуку залежить від характеру і засобів нажаття клавіші. Вибираючи аплікатуру слід враховувати такі положення: по можливості використовувати природну розташованість пальців на клавіатурі; повторюючи пасаж або іншу послідовність слід зберегти першочергову аплікатуру; якщо пасаж складається з гами чи арпеджіо, то цей уривок повинен виконуватись зберігаючи відповідну аплікатуру гами або арпеджіо; уникати повторення одним і тим самим пальцем виконання сусідніх нот; при повторенні однієї тієї самої ноти більш двох раз зміна пальців обов'язкова. Вивчити відповідну аплікатуру, виконувати штрихами (*legato*, *nonlegato*, *staccato*) у гамах для досягнення відповідного темпу. Таким самим чином слід систематично відпрацьовувати подолання технічних труднощів, які пов'язані з вивченням таких прийомів: послідовне натискання двох сусідніх клавіш одним пальцем, шляхом ковзання з однієї клавіші на іншу. Це застосовується при виконанні подвійних нот, акордів, п'єс поліфонічного складу, а також при великому розтягуванні пальців; послідовне притискання однієї клавіші при повільному або швидкому повторенні одного і того самого звуку (репетиції). Таке повторення відбувається, в залежності від художніх вимог, або одним і тим самим пальцем, або двома, трьома, пальцями у послідовному чергуванні; зміна пальців на одній і тій самій клавіші у безперервному звучанні, пристосовується частіше за все у поліфонічних уривках, де необхідно тривало витримувати звук при одночасному русі в інших голосах.

Зручна аплікатура значно полегшує виконання музичного твору, сприяє відпрацюванню швидкості пальців, якісного видобування звуків, полегшує подолання різних технічних труднощів. Вірна аплікатура необхідна для природного положення пальців руки і забезпечує вільні плавні рухи.

Орієнтовна програма технічного матеріалу:

Модуль 1

Беркович І. Маленькі етюдів №№1-30

Гедіке О Тв.32 мелодійних етюдів для початківців:№2,3,7

Модуль 2

Шітге А. Тв.108.25 маленьких етюдів:№№1-15

Модуль 3

Вибрані етюдів зарубіжних композиторів для фортепіано .Вип.1
№№2-29

Модуль 4

Лемуан А. 50 характерних прогресивних етюдів

№№4,5,9,11,12,15 Ревуцький Л. Етюд

Практична творча робота над музичними творами

Схема роботи над музичним твором з урахуванням його комплексного аналізу

- 1 Визначення змісту музичного твору:
  - через читання нот з листа – визначення характеру;
  - читання та аналіз літератури (музична енциклопедія, історія музики, монографія).
- 2 Виявлення технічних труднощів та їх подолання:
  - розстановка аплікатури;
  - використання вправ;
  - відпрацювання складних пасажів.
- 3 Втілення логіки розвитку музичного твору:
  - поділ твору на частини і визначення кульмінацій;
  - поділ на фрази і визначення у них кульмінацій;
  - визначення характеру кожної фрази і їх співвідношень.
- 4 Підготовка до концертного виступу:
  - аналіз акустики місця виступу (вологість або сухість в аудиторії);
  - визначення найкращої точки звучання на сцені;
  - коригування звучання з урахуванням наповнюваності аудиторії.

Орієнтовна програма музичних творів:

Модуль 1

Веснянка. Українська народна пісня.

Обробка А. Талакіна

Людкевич С. Старовинна пісня.

Лисенко В. 24 дитячі п'єси

Б. Антюфєєв. Весела пісенька

Я. Кепітис. Ранок в лісі

Модуль 2

Соловейко. Українська народна пісня Зяблік.

Українська народна пісня

Скорик М. Простенька мелодія

Чеська народна мелодія.

В. А. Моцарт. Вальс

Л. Бетховен. Народний танець

А. Гедике. Весела пісня

Модуль 3

Стоїть гора високая. Українська народна пісня

А. Вивальди, Largo

Б. Барток, Вальс

Б. Барток. Дитяча пісенька

Л. Ревуцький. Веснянка

К. Вебер. Колискова

К. Мясков. Весела пісенька

Ж.Косма Опавшие листья
М. Шмітц. Маленька колискова

Модуль 4

Ой, під горою.
Українська народна пісня Метелиця.
Український народний танець
Хачатурян А. Андантіно
Дж.Дассен, Тобі
Ф. Шуберт. Вальс
С.Джоплін, Тема з «The Entertainer»
В.Косенко, 24 дитячих творів для фортепіано

Практична творча робота над творами крупної форми.

Ознайомитись з нотним текстом (за інструментом або без нього);
Накопичити якомога більше інформації про форму, стиль, жанр та інші особливості музики, а також про особистісні й творчі особливості композитора;
Здійснити творчу переробку всієї наявної інформації – адекватно сприйняти і творчо переробити музичну інформацію з урахуванням наявних уявлень і еталонів, що зберігаються у пам'яті та створити на основі такої переробки концептуальну модель інтерпретації.

Робота над деталями музичного твору (етап виявлення технічних складнощів та їх подолання).

Визначення і класифікацію деталей за такими критеріями як темп, технічні труднощі, форма, новизна і т. н.

Обробка деталей відповідно до уявлень про місце і роль кожної з них у структурі інтерпретації: об'єднання більш дрібних деталей у більші; раціоналізацію слухових і моторних уявлень. Одночасно з цим відбувається конкретизація ідеального музичного образу.

Створення цілісного музичного образу. Підготовка до концертного виступу

Орієнтовна програма музичних творів

Модуль 3

Э. Хагагортян. Сонатіна.
И.С.Бах. Менуэт соль мажор. З "Нотного зошити Анни Магдалени Бах"
В. Моцарт. Сонатіна
Л. Бетховен Сонатіна *G-dur* I ч. КулауФ. Варіації

Модуль 4

І. Альбеніс Астурія
В. Сорока Маленька сонатіна
Е. Гріг Вальс *a-moll*
І. Шамо Скерцо
Кулау Ф. Сонатіна I ч.

Підбір по слуху

Завдання: виховання активності і самостійності у вирішенні звуковисотних завдань (розвиток внутрішнього слуху); дієвість оперування слуховими уявами: потрібно уважно слухати, активно уявляти собі почуте, вірно відтворювати; удосконалення слухового самоконтролю, що вкрай важливо для розвитку і якості виконання; залучення до широкого кола музичних явищ через безпосереднє їх відтворення на інструменті; розвиток особистої ініціативи, дає можливість вільно імпровізувати.

Орієнтовна програма музичних творів

Модуль 2

Українська народна пісня Ой там на горі січ іде
Видавала мене мати за діда старого
Видно хату, видно хату, видно й грушу
Гаєм, хлопці, гаєм, хлопці
Галинко моя, щибетушко Гандзю,
Гандзю кучерява
Гей, люди їдуть по ліщину
Гей, там на горі тернина
Гей, хороша молодичка моргала на мене

Модуль 3

О. Злотник Дівчинка Весна
А. Зіневич Голос землі
А. Зіневич Осіння ніч
В. Домшинський Вишенька-черешенька
В. Домшинський Медова нічка
Л. Нечипорук Доля

Модуль 4

Енніо Морріконе «Chi Mai»
Ніно Рота «Хрещений батько»
The Beatles «Yesterday»
Різдвяна пісня «We Wish You A Merry Christmas»
Андре Попп «Небесне кохання»
Аріель Рамірес «Мандрівники»

Читання з аркушу Орієнтовна програма музичних творів

Модуль 2

Українські народні пісні:
Ой чий то Кінь стоїть
До Святого Миколая (Ой, хто, хто Миколая любить)
Ой у вишневому садку

Ти ж мене підманула
Зеленеє жито зелене
Ой ходить сон коло вікон (Колискова)
Бог предвічний народився
Добрий вечір тобі, пане господарю!
Добрий вечір тобі, пане господарю
Ой на Горі тай Женці жнуть
Котику Сіренький Котику Біленький (Колискова - Світові-Дитині)
Сонце низенько (Пісня з п'єси "Наталка-Полтавка")
Ой, летіла стріла

Модуль 3

Г. Фрід. Пляска
П. Лондонов. Вальс
Калач. Українська народна пісня
Р. Шуман. Марш
Добри вечір, дівчино. Українська народна пісня
А. Гречанинов. Осіння пісенька
М. Раухвергер. Пастуші награвання К. Вебер. Колискова
Х. Глюк. Мелодія
Е. Гріг. Лісова пісня
Дивлюсь я на небо. Українська народна пісня.
Обробка С. Рубінштейна. Вяндра. Естонський народний танець

Модуль 4

С. Разоренов. Роздум
З. Хабибуллин. Метелик
Аннушка. Чешская народная песня
Е. Чернявська. Пісенка
Ж. Арман. П'єса
Ю. Щуровский. Казак
Букурія. Молдовський народний танець
Обробка Н. Лебедевої Дойна. Молдовська народна пісня.
Обробка С. Златова.
Якщо я прийду. Угорська народна пісня.
Обробка Б. Бартока.
Летить галка через балку. Українська народна пісня.
Обробка М. Ризоля Ой, хмариться, дощ буде.

Практична творча робота – поліфонічної фактури.

Вивчення творів поліфонічної фактури формує гармонічний, тембральний слух, чуття поліфонічної багатозвучної фактури. Початковий поліфонічний репертуар повинен складатись з доступних обробок народних пісень підголоскового викладу, твори повинні бути прості, змістовні, з яскраво вираженою кульмінацією. У роботі над такого роду матеріалом увага повинна бути

зосереджена на інтонуванні мелодії.

Орієнтовна програма музичних творів

Модуль 4

И.-С. Бах. Ария соль-минор.

О. Гедике Сарабанда

Обр. М. Леонтовича «Чого, Івасю, змарнів»

Обр. М. Леонтовича «Над річкою бережком»

Обр. М. Лисенко «На горі, нагорі»

6.2. Структура освітнього компоненту

ТЕМА	Кількість годин										
	Всього	Денна форма					Заочна форма				
		У тому числі					У тому числі				
		лекції	семінари	Практ.	Індивід. роб.	Самос.робота	Всього	Лекції	семінари	Практичні	Індивід.
МОДУЛЬ 1.											
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1											
Тема 1. Мета та завдання курсу. Ознайомлення з планом роботи на навчальний рік. Історичні відомості про музичний інструмент. Еволюція та розвиток виконавської майстерності гри на музичному інструменті. Посадка, постановка рук.	4				2	2	4				4
Тема 2. Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди. Вивчити відповідну аплікатуру, виконувати штрихами (legato) у гамах для досягнення відповідного темпу.	5				3	2	5				4
Тема 3. Практична творча робота над музичними творами: вивчити 2 різнохарактерних музичних твори з репертуару 1 класів ДМШ	6				3	3	6				5
Поточний вид контролю											
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2											
Тема 4. Будова музичного інструменту. Основні частини будови інструменту.	4				2	2	4				4
Тема 5. Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди. Вивчити відповідну аплікатуру, виконувати штрихами (nonlegato) у гамах для досягнення відповідного темпу.	5				3	2	5				4

Тема 6. Практична творча робота над музичними творами: вивчити 2 різнохарактерних музичних твори з репертуару 2 класу ДМШ	6				3	3	6				1	5
Модульний контроль знань. Диференційований залік												
Всього за модулем	30				16	14	30				4	26
МОДУЛЬ 2												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3												
Тема 7. Набування навичок читання з аркушу та транспонування.	4				2	2	4					4
Тема 8. Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди.	5				3	2	5				1	4
Вивчити відповідну аплікатуру, виконувати штрихами (staccato) у гамах для досягнення відповідного темпу.												
Тема 9. Практична творча робота над музичними творами: вивчити 2 різнохарактерних музичних твори, один з яких транспонувати. Читання з аркушу 4-5 музичних творів.	6				3	3	6				1	5
Поточний контроль знань												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4												
Тема 10. Набування навичок підбору на слух	4				2	2	4					4
Тема 11. Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди. Вивчити відповідну аплікатуру, виконувати штрихами (legato, nonlegato, staccato) у гамах для досягнення відповідного темпу.	5				3	2	5				1	4
Тема 12. Практична творча робота над музичними творами: вивчити 2 музичних твори. Підібрати на слух 4-5 твори пісенного репертуару.	6				3	3	6				1	5
Модульний контроль знань. Диференційований залік												
Всього за модулем	30				16	14	30				4	26
МОДУЛЬ 3												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5												
Тема 13. Теоретичний аналіз програмних творів. Розібрати фактуру та аплікатуру творів з репертуару. Ознайомитись з жанрово-композиційною структурою твору великої форми, п'єси. Написати анотацію.	4				2	2	4					4
Тема 14. Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди. Удосконалення технічної майстерності	5				3	2	5				1	4
Тема 15. Практична творча робота над музичними творами: вивчити 2 музичних твори, один з яких крупної форми.	6				3	3	6				1	5

Поточний контроль знань											
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6											
Тема 16. Значення технічної майстерності у виконавській практиці музиканта. Розібрати особливості нотного тексту програмних етюдів	4				2	2	4				4
Тема 17. Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди. Удосконалення технічної майстерності	5				3	2	5			1	4
Тема 18. Практична творча робота над музичними творами: вивчити 2 різнохарактерні музичні твори, підбір по слуху 2-3 творів пісенного репертуару. Читання з аркушу 2-3 творів	6				3	3	6			1	5
Модульний контроль знань. Диференційований залік											
Всього за модулем	30				16	14	30			4	26
МОДУЛЬ 4											
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 7											
Тема 19. Теоретичний аналіз програмних творів. Робота над поліфонічним твором. нотний текст, темою і голосоведіння у поліфонічному творі.	4				2	2	4				4
Тема 20. Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди. Удосконалення технічної майстерності при роботі над гамами, вправами, етюдами.	5				3	2	5			1	4
Тема 21. Практична творча робота над музичними творами: вивчити 2 музичних твори, один з творів – поліфонічної фактури. Підбір по слуху 2-3 творів пісенного репертуару. Читання з аркушу 2-3 творів	6				3	3	6			2	4
Поточний контроль знань											
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 8											
Тема 22. Теоретичний, гармонічний аналіз програмних творів. Жанрово-композиційна структура твору великої форми. Етапи розучування творів великої форми.	4				2	2	4				4
Тема 23. Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди. Удосконалення технічної майстерності.	5				3	2	5			1	4

Тема 24. Практична творча робота над музичними творами: вивчити 2 різнохарактерні музичні твори один з яких крупної форми, підбір по слуху 2-3 творів пісенного репертуару. Читання з аркушу 2-3 творів	6				3	3	6				2	4
Модульний контроль знань. Диференційований залік												
Всього за модулем	30				16	14	30				6	24
Всього	120				64	56	120				18	102

7. ТЕМИ АУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Аудиторна робота	кількість годин	
	денна форма	заочна форма
Мета та завдання курсу. Ознайомлення з планом роботи на навчальний рік. Історичні відомості про музичний інструмент. Еволюція та розвиток виконавської майстерності гри на музичному інструменті. Посадка, постановка рук.	2	
Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди. Вивчити відповідну аплікатуру, виконувати штрихами (legato, nonlegato) у гамах для досягнення відповідного темпу.	6	2
Практична творча робота над музичними творами: вивчити 2 різнохарактерних музичних твори з репертуару 1, 2 класів ДМШ	6	2
Будова музичного інструменту. Основні частини будови інструменту.	2	
Набування навичок читання з аркушу та транспонування.	2	
Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди. Вивчити відповідну аплікатуру, виконувати штрихами (legato, nonlegato, staccato) у гамах для досягнення відповідного темпу.	6	2
Практична творча робота над музичними творами: вивчити 2 різнохарактерних музичних твори, один з яких транспонувати. Читання з аркушу 4-5 музичних творів.	6	2
Набування навичок підбору на слух	2	
Теоретичний аналіз програмних творів. Розібрати фактуру та аплікатуру творів з репертуару. Ознайомитись з жанрово-композиційною структурою твору великої форми, п'єси. Написати анотацію.	2	
Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди. Удосконалення технічної майстерності	6	2
Практична творча робота над музичними творами: вивчити 2 музичних твори, один з яких крупної форми.	6	2
Тема 16. Значення технічної майстерності у виконавській практиці музиканта. Розібрати особливості нотного тексту програмних етюдів	2	
Теоретичний аналіз програмних творів. Робота над поліфонічним твором. нотний текст, темою і голосоведіння у поліфонічному творі.	2	
Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди. Удосконалення технічної майстерності при роботі над гаммами, вправами, етюдами.	6	2
Практична творча робота над музичними творами: вивчити 2 музичних твори, один з творів – поліфонічної фактури. Підбір по слуху 2-3 творів пісенного репертуару. Читання з аркушу 2-3 творів	6	4
Теоретичний, гармонічний аналіз програмних творів. Жанрово-композиційна структура твору великої форми. Етапи розучування творів великої форми.	2	
Всього	64	18

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

- Практична творча робота над музичними творами.
- Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди. Удосконалення технічної майстерності.
- Самостійне опрацювання теоретичних тем за програмою.
- Теоретичний аналіз програмних творів.
- Гармонічний аналіз програмних творів
- Педагогічний аналіз програмних творів.
- Підготовка до написання та оформлення курсової роботи

Завдання самостійної роботи	кількість годин	
	денна форма	заочна форма
Мета та завдання курсу. Ознайомлення з планом роботи на навчальний рік. Історичні відомості про музичний інструмент. Еволюція та розвиток виконавської майстерності гри на музичному інструменті. Посадка, постановка рук.	2	4
Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди. Вивчити відповідну аплікатуру, виконувати штрихами (legato, nonlegato) у гамах для досягнення відповідного темпу.	4	8
Практична творча робота над музичними творами: вивчити 2 різнохарактерних музичних твори з репертуару 1, 2 класів ДМШ	6	10
Будова музичного інструменту. Основні частини будови інструменту.	2	4
Набування навичок читання з аркушу та транспонування.	2	4
Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди. Вивчити відповідну аплікатуру, виконувати штрихами (staccato) у гамах для досягнення відповідного темпу.	4	8
Практична творча робота над музичними творами: вивчити 2 різнохарактерних музичних твори, один з яких транспонувати. Читання з аркушу 4-5 музичних творів.	3	5
Набування навичок підбору на слух	2	4
Практична творча робота над музичними творами: вивчити 2 музичних твори. Підібрати на слух 4-5 твори пісенного репертуару.	3	5
Теоретичний аналіз програмних творів. Розібрати фактуру та аплікатуру творів з репертуару. Ознайомитись з жанрово-композиційною структурою твору великої форми, п'єси. Написати анотацію	2	4
Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди. Удосконалення технічної майстерності	4	8
Практична творча робота над музичними творами: вивчити 2 музичних твори, один з яких крупної форми.	3	5
Значення технічної майстерності у виконавській практиці музиканта. Розібрати особливості нотного тексту програмних етюдів	2	4
Практична творча робота над музичними творами: вивчити 2 різнохарактерні музичні твори, підбір по слуху 2-3 творів пісенного репертуару. Читання з аркушу 2-3 творів	3	5
Теоретичний аналіз програмних творів. Робота над поліфонічним твором. нотний текст, темою і голосоведіння у поліфонічному творі.	2	4
Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди. Удосконалення технічної майстерності при роботі над гамами, вправами, етюдами.	4	8

Практична творча робота над музичними творами: вивчити 2 музичних твори, один з творів – поліфонічної фактури. Підбір по слуху 2-3 творів пісенного репертуару. Читання з аркушу 2-3 творів	3	4
Практична творча робота над музичними творами: вивчити 2 різнохарактерні музичні твори один з яких крупної форми, підбір по слуху 2-3 творів пісенного репертуару. Читання з аркушу 2-3 творів	3	4
Теоретичний, гармонічний аналіз програмних творів. Жанрово-композиційна структура твору великої форми. Етапи розучування творів великої форми.	2	4
Всього	56	102

9. Методичні рекомендації

Майбутньому артисту естради необхідно розширювати свої професійні творчі уявлення, прослуховуючи записи виступів видатних майстрів всесвітнього рівня, аналізуючи стиль виконання, емоційно-психологічну насиченість гри, технічний рівень тощо. Така самостійна робота допоможе формуванню художнього смаку та пошуку власної виконавської манери.

Зміст уроку:

- 1 Перевірка вивченого.
- 2 Нові завдання (розбір твору).
- 3 Домашнє завдання.

Як правило, на одному уроці неможливо однаково глибоко і досконально займатися всіма творами програми; на це не вистачить часу і уваги учня. Тому або прослуховується увесь репертуар і даються загальні вказівки, або обирається для детальної роботи декілька творів. Вибір творів для роботи на уроці не може бути випадковим. Не можна допускати, щоб ті чи інші розділи репертуару залишалися тривалий час без уваги. Різноплановість мети занять вимагає від педагога вміння вести навчання в усіх напрямках, свідомо, коли цього потребують конкретні умови, висуваючи на перший план той чи інший аспект. Крім роботи над творами, яка займає основне місце, на уроці обов'язкове виконання гам, арпеджіо, інших вправ. Також у ході уроку здійснюється робота з розвитку навичок читання з аркуша.

Одна з важливих проблем – взаємозв'язок уроку і домашнього завдання. Те, наскільки змістовним і цікавим був урок для здобувача вищої освіти, позначиться і на його наступній самостійній роботі. У цьому одне з призначень уроку – викликати відповідну реакцію учня, систематизувати пізнане і працювати далі самому. Розвиваючи, поглиблюючи інтерес до музики, треба навчати учня займатися самостійно, привити любов до самого процесу праці на інструменті. Працюючи в класі додаткового музичного інструменту, необхідно поступово ознайомлювати здобувача вищої освіти з музичними поняттями і термінологією. Виховання такої грамотності полегшує розуміння та усвідомлення твору, що вивчається, його структури, допомагає свідомому слуханню, вмінню орієнтуватись у творі, привчає мислити по-музичному. Поступово усвідомлення творів програми стає невід'ємною частиною прочитання тексту.

Існує чотири музично-дидактичних принципи, завдяки яким досягається максимальний розвиток у навчанні і які в комплексі здатні створити досить стійкий фундамент навчання:

- 1 Збільшення об'єму використаного у навчально-педагогічній діяльності матеріалу, розширення репертуарних рамок за рахунок звернення до максимально великої кількості музичних творів, художньо-стильових явищ мистецтва.
- 2 Прискорення темпів вивчення визначеної частини навчального матеріалу, відмова від непомірно довгих термінів роботи над музичними творами, установка на оволодіння необхідними виконавськими навичками і вміннями за короткий час.
- 3 Використання в ході уроку якнайбільшої кількості музично-теоретичних та музично-історичних матеріалів, збагачення свідомості учня системою уявлень і знань, пов'язаних із конкретним матеріалом.
- 4 Необхідність такої роботи з матеріалом, у ході якої максимально виявляється самостійність та творча ініціатива здобувача вищої освіти.

Вивчення твору являє собою цілісний процес, який має три етапи:

- 1 ознайомлення з твором і його розбір;
- 2 подолання загальних і часткових труднощів, пов'язаних із виконанням деталей;
- 3 зібрання всіх розділів твору у єдине ціле, робота над ним.

Читання з аркуша являє собою форму діяльності, що відкриває сприятливі можливості для всебічного і широкого ознайомлення з музичною літературою, забезпечує постійну появу нових музичних явищ, зміну вражень, інтенсивний приплив різнохарактерної музичної інформації. У процесі читання нот з аркуша повною мірою виявляють себе основні дидактичні принципи розвиваючого навчання:

- 1 збільшення музичного матеріалу, що засвоюється під час навчання;
- 2 прискорення темпів його засвоєння.

Працюючи над формуванням навичок читання з аркуша, слід враховувати наступне:

Під час читання з аркуша немає необхідності виконувати всі нотні знаки.

- 1 Принцип: мінімум нот – максимум музики. Текстовим скороченням і полегшенням підлягають фонові гармонійні звукоутворення (фігураційні орнаменти, акордові комплекси), мелодійні малюнки, як і басы вимагають себе обережного ставлення.
- 2 Увага граючого під час читання з аркуша повинна бути спрямована на розпізнавання у нотному тексті й відтворення більш-менш закінчених, структурно завершених музичних думок. Тільки гра за фразами спроможна надати процесу читання усвідомленості, внутрішньої логіки та емоційного забарвлення.
- 3 Перед тим як читати музику безпосередньо за інструментом, слід ознайомитися з нею, прочитавши її подумки, програти подумки. Огляд і таке ознайомлення з новим музичним матеріалом дає змогу сконцентруватися на змісті музики, її формі та побудові, інтонаційних, гармонійних і ритмічних

властивостях. Після попереднього прочитання твору подумки, він читається за інструментом значно легше і точніше, суттєво зменшується кількість помилок та ігрових огріхів, виконання стає більш вільним, художнім.

У формуванні навичок транспонування суттєво допомагають:

- 1 знання основ гармонії та вміння їх застосувати у практичній діяльності (виконання різних гармонічних послідовностей);
- 2 опанування аплікатурними формулами гам, арпеджіо, акордів у всіх тональностях.

Для засвоєння навичок транспонування можна запропонувати ряд методичних прийомів:

- 1 грати в різних тональностях послідовності з 4-5 акордів, що несуть основні функції тональності;
- 2 вирізнити з п'єси різноманітні кадансові побудови і зіграти їх у різних тональностях.

У роботі над розвитком вміння підбирати на слух пропонується застосовувати наступну послідовність:

- заспівати про себе чи вголос певну мелодію, визначити її тональність, розмір;
- заграти мелодію на інструменті, осмислити логіку ритмічного і гармонічного розвитку;
- підібрати бас і гармонічний (акордовий) супровід мелодії;
- заспівати мелодію, виконуючи на інструменті супровід.

Читання з аркуша, гра на слух, транспонування пов'язані з процесом музичного сприйняття, яке значною мірою залежить від рівня розвитку внутрішнього слуху музиканта. Основою ж внутрішнього слуху є здатність вільного оперування музично-слуховою уявою, яка, в свою чергу, пов'язана з активізацією процесу мислення.

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- формування умінь та навичок;
- застосування в процесі навчання знань міждисциплінарних дисциплін;
- закріплення умінь та навичок
- стимулювання та мотивація;
- контроль та самоконтроль;
- словесні – розповідь, пояснення;
- наочні – власний показ за інструментом, ілюстрація;
- частково-пошуковий;
- метод проблемного викладання.

11. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби:

- Комп'ютер (ноутбук)

Обладнання:

- Фортепіано
- Клавіші (синтезатор)

Програмне забезпечення:

- Положення про навчальний процес
- Положення про самостійну роботу здобувача вищої освіти
- Положення про контрольні заходи Навчальний план
- Освітня професійна програма Силабус
- Наукова, навчальна та методична література, електронні ресурси

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- 1 Бай Бінь. Формування звуко-тембральних уявлень майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання [Текст] : автореф. дис канд. пед. наук : 13.00.02 / Бай Бінь ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - К., 2014. - 21 с.
- 2 Гусев, Ігор Іванович. Джазові та естрадні п'єси українських композиторів для фортепіано [Ноти] / І. І. Гусев, Расім Рамазанов. - Вінниця : Нова книга, 2008. - 68 с.
- 3 Давидов, Сергій Петрович. Фактурна організація джазового твору (на матеріалі фортепіанного мистецтва) [Текст] : автореф. дис канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / Давидов Сергій Петрович ; Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. - Харків, 2015. - 20 с.
- 4 Дружинець М. Музичне естрадне мистецтво: жанрово стиліова специфіка та еволюція. <https://ws-conference.com/webofscholar> 8(26), Vol.2, August 2018
- 5 Н. Ю. Зимогляд. Фортепіанне виконавство України в 30-ті рр. Хх ст Культура України. Випуск 45. 2014
- 6 Зеленін В. В. Психолого-педагогічні умови професійної самоактуалізації музикантів-виконавців : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / В. В. Зеленін; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. - К., 2012. - 20 с.
- 7 Капелюшок-Войченко, О. М. Вплив джазової музики на оновлення змісту навчання сучасної молоді України. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/SOC_Gum/mz/ 2010
- 8 В.Г. Кіреєва, Н.І. Логвиненко. Сучасні тенденції українського фортепіанного репертуару. «Наука. Релігія. Суспільство» № 1'2012.
- 9 Кузнецова В. Методика навчання гри на інструменті (фортепіано) Програма, конспект для вищих закладів культури і мистецтв першого і другого рівнів акредитації, Вінниця, «нова книга», 2010.
- 10 Лозенко К. О. Синестезія як спосіб осягнення смислу музичного твору: теорія і практика ХХ - початку ХХІ століть : автореф. дис канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / К. О. Лозенко; Харків. нац. ун-т мистецтв ім.
- 13

- І.П. Котляревського. - Харків, 2016.
- 14 Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. «Музика в ділозі з сучаністю: освітні, мистецтвознавчі, культурологічні студії/ К.:КНУКіМ, 2021. – 384С.
  - 15 Назаренко Н. В. Музична естетика : навч. посіб. для студ. спец. "Музичне мистецтво" / Н. В. Назаренко; Держ. закл. "Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка". - Луганськ : ДЗ "ЛНУ ім. Т. Шевченка", 2012. - 207 с.
  - 16 Опарик Л.М. Теорія і методика читання музики з листа в класі фортепіано. Методичні рекомендації. – Київ, 2010.
  - 17 Піхтар О.А. Фортепіанно-виконавське мистецтво: до проблеми оновлення методики виховання. Інноваційна педагогіка. Вип.6, К.:2018р. 73-76с.
  - 18 Популярні, улюблені, незабутні [Ноти] : естрада, романс, джаз / пер. для фортепіано Л. В. Жул'євої ; [ред. Є. Д. Колесник]. - Вінниця : Нова Книга, 2013.
  - 19 Пітерсон О. Джазові зошити 1-3. Київ: Музична Україна, 2014. 48с.
  - 20 Полянський В. Американські блюзи. Київ: Мелосвіт, 2004. 64 с.
  - 21 Полянський, В'ячеслав. Королі джазу [Текст] : сім етюдів-імпровізацій про зачинателів джазового піанізму / В. Полянський. - Л. : Кальварія, 2004. - 128 с
  - 22 Полянський, Тимур В'ячеславович. Традиційний джаз [Текст] / Тимур Полянський. - Київ : Музична Україна, 2015. - 333, [1] с. : фот., ноти. - Бібліогр.: с. 262-265.
  - 23 Симоненко В. Лексикон джаза. – К., 1981.
  - 24 Симоненко В. Мелодии джаза. Антология. – изд. 2-е, доп. и перераб. – К., 1972.
  - 25 Сливко С. А. Формування музично-слухової активності студентів мистецьких спеціальностей у процесі інструментально-виконавської підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / С. А. Сливко; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. - К., 2013. - 20 с.
  - 26 Сокол О. Виконавські ремарки: образ світу і музичний стиль / О. Сокол. - Одеса : Астропринт, 2013. - 276 с.
  - 27 Толочко Л. М., Зиско В. В. Історія фавориту інструментального виконання двох останніх століть. XIV Міжнародна наукова інтернет-конференція ADVANCED TECHNOLOGIES OF SCIENCE AND EDUCATION
  - 28 А. С. Шевченко. Естрадно-джазова освіта в Україні: проблеми розвитку. Актуальні питання мистецької освіти та виховання, 2018. – Вип. 1 (11).
  - 29 Lopes, Paul.The rise of a jazz art world [Text] / P. Lopes. - Cambridge : Cambridge UP, 2002. - VII, 294 p. - Бібліогр.: p.279-286.
  - 30 Dorůžka, Lubomír. Tvá jazzu [Text] / L. Dorůžka, J. Škvorecký. - Praha : Státní hudební vydav., 1964. – 321p
  - 31 Berendt, Joachim. The new jazz book [Text] : a history and guide / J. Berendt. - London : Jazz book club : Peter Owen, 1965. - 314 p.
  - 32 The Beatles. 100 Hits for All Keyboards. Wise Publications. 1988. 207p.
  - 33 George Gershwin. Selected Songs, at the Piano, Chappell & CO. LTD., London, 34 w.1.155 p.

- 35 Easy 4-Chord Keyboard Songbook: Popular Hits, Wise Publications. UK. 2015. 24 p.
- 36 Evans P., Scott D. 100 of Best Songs Ever! For Keyboard. Musik Sales Ltd. 2000.230 p.
- 37 Schmitz M. Jazz Parnass fur Klavier. Band 1, 2. VEB Deutscher Verlag Musik Leipzig.1979. 151 p.
- 38 Woods T. Easy Soloing for Blues Keyboard. Alfred Publishing Co inc. USA. 2007. 47 p.
- 39 ISSN 2353-8406 Knowledge, Education, Law, Management 2021 № 3 (39), vol. 1 Viktoriia Kushch. Współczesne interpretacje utworów kameralno-wokalnych iwana karabycia DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.3.1.19>

Додаткова література

- 1 Л. Гусейнова Педагогічні умови формування готовності студентів до інструментально-виконавської діяльності (Л.Гусейнова, Тернопіль,2010)
- 2 Кириченко Н.,Науменко Т.Мистецтво розвиває творчість. – ПМП «Мальва – ОСО», - Тернопіль,2003.
- 3 Падалка Г.М. Учитель, музика, діти – К.2 вид.2010.
- 4 СтеповаТ.,Лісовська Т. Індивідуальний диференційний підхід до музичного виховання дітей старшого віку .- К.,2012
- 5 Шевчук А. Сучасні підходи до організації музичної діяльності (Дошкільне виховання, 2000)

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Сергєєнко О.М.

01 вересня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

**ДОДАТКОВИЙ ІНСТРУМЕНТ, ВОКАЛ
КУРС БАС-ГІТАРА**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»
Спеціальність	В5 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво естради» «Звукорежисура» «Спів» «Інструментальне виконавство за видами»
Статус дисципліни	Вибіркова

Київ – 2025 р.

Робоча програма освітнього компоненту **Додатковий інструмент, вокал. Курс БАС-ГІТАРА** для здобувачів вищої освіти галузі знань **В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»**, спеціальності **В5 «Музичне мистецтво»**

Розробники:

Шаршов Є.Ю. – викладач кафедри «Музичне мистецтво естради»

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри «Мистецтво співу»

Протокол №1 від 27 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри _____ **Кочерга А.І.**

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри «Музичне мистецтво естради»

Протокол № 1 від 30 серпня 2025 р.

Завідувачка кафедрою _____ **Ж.Л. Карпенко-Боднарук**

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри «Інструментальне виконавство» (за видами)

Протокол № 1 від 01 вересня 2025 р.

Завідувач кафедри _____ **Ясько О.А.**

1. Опис освітнього компоненту для ступеня освіти «Бакалавр»

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки: 1,2,3	Рік підготовки: 1,2,3
Загальна кількість годин – 120		
Кількість модулів – 4,	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 год	II,III,IV,V	II,III,IV,V
	Лекції:	
	Індивідуальні	
	64 год	18 год
Вид підсумкового контролю: Колоквіум Творчий показ	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: Диференційований залік II,III,IV,V	Самостійна робота:	
	56 год	102 год

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Мета освітнього компоненту сформувані вміння і навички правильної постановки рук та звуковидобування, допомогти розвитку художньо-образного мислення, виявленню їх творчого потенціалу; сприяти реалізації набутих знань, умінь і навичок в подальшій професійній діяльності.

Здобути стійкі навички оволодіння інструментом а також освоїти роботу з теоретичним, практичним та нотним матеріалом.

- набуття студентами основних навичок гри на акордеоні;
- ознайомлення з методикою навчання гри на інструменті;
- розширення загального музичного розвитку студентів та привиття естетичного смаку;
- прищеплення навичок самостійної роботи над музичним матеріалом;
- надання уявлення про засоби звуковидобування, прийомів гри.
- вміння працювати в естрадному колективі.

Зміст і структура курсу

Протягом вивчення освітнього компоненту «Додатковий інструмент, бас-гітара» здобувачі освіти закріплюють та поглиблюють знання, вдосконалюють вміння та навички, отримані на базі освітньої програми молодшого спеціаліста та на основі повної загальної освіти.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення освітнього компоненту «Додатковий інструмент, бас-гітара» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.	ПРН 3
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій	ПРН 8
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.	ПРН 11
Вміти здійснювати педагогічну діяльність.	ПРН 13
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції.	ПРН 14

Для ОП «Звукорежисура»

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Демонструвати принципи та методики аналізу творів музичного мистецтва.	ПРН 3
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих інтерпретацій в роботі звукорежисера.	ПРН 8
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.	ПРН 11
Вміти здійснювати педагогічну діяльність	ПРН 13
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції / звукорежисерського мистецтва .	ПРН 14

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування освітнього компоненту «Додатковий інструмент»

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН

Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.	ПРН 3
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій	ПРН 8
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.	ПРН 11
Вміти здійснювати педагогічну діяльність.	ПРН 13
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції.	ПРН 14

Для ОП «Звукорежисура»

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Демонструвати принципи та методики аналізу творів музичного мистецтва.	ПРН 3
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих інтерпретацій в роботі звукорежисера.	ПРН 8
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.	ПРН 11
Вміти здійснювати педагогічну діяльність	ПРН 13
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції / звукорежисерського мистецтва .	ПРН 14

**4. Відповідно до освітньої програми, вивчення освітнього компоненту «Додатковий інструмент, вокал» курс Бас-гітара сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей загальні компетенції (ЗК), спеціальні компетентності (СК):
Загальні та спеціальні компетентності, що формують результати навчання у процесі вивчення освітнього компоненту**

Шифр	Компетентності	Дескриптори НРК				Результати навчання
		Знання Зн1 Концептуальні знання набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень Зн2 Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності	Уміння Ум1 Розв'язання складних непередбачуваних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів	Комунікація К1 Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності К2 Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію	Автономія та відповідальність АВ1Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах АВ2 Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб АВ3 Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності	
	Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, звукорежисури, музичного оформлення та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.				ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
Загальні компетентності ЗК						
ЗК 2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
ЗК 4	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
ЗК 8	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
ЗК 9	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 14
ЗК 11	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 8, ПРН 13, ПРН 14
Спеціальні компетентності (СК)						

СК 1	Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3
СК 2	Здатність створювати та реалізовувати власні художні	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3
СК 4	Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
СК 6	Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
СК 9	Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 3, ПРН 8, ПРН 13
СК 11	Здатність оперувати професійною термінологією.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 14
СК 13	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14

Спеціальні компетентності (СК) для ОП «Звукорежисура»

СК 1	Здатність демонструвати достатньо високий рівень творчої майстерності в звукорежисурі.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3
СК 2	Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3

	діяльності звукорежисера.					
СК 4	Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва та звукорежисури.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
СК 6	Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
СК 9	Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 3, ПРН 8, ПРН 13
СК 11	Здатність оперувати професійною термінологією.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 14
СК 13	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
СК 19	Здатність оцінювати критерії звуку, суб'єктивні та об'єктивні характеристики.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11, ПРН 14
СК 20	Здатність вирішувати технологічні завдання в процесі роботи зі звуковим обладнанням.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання освітнього компоненту є:

Поточний контроль - це оцінювання засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу під час проведення індивідуальних занять.

Підсумковий (семестровий) контроль – це період підведення підсумків навчальної роботи здобувачів освіти протягом семестру.

Кожний блок змістових модулів має бути обов'язково оцінений. Здобувач освіти повинен позитивно скласти модульний (проміжний) контроль.

Контроль самостійної роботи – дозволяє виявити вміння здобувачів освіти орієнтуватися в інформаційних потоках, працювати з науковими джерелами, підбирати та узагальнювати матеріали, необхідні для вирішення визначеного кола завдань.

Поточний контроль.

Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та здобувачами освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів освіти. Поточний контроль здійснюється у процесі вивчення освітнього компоненту з метою виявлення ступеня розуміння здобувачем освіти засвоєного навчального матеріалу та вміння застосовувати його у практичній роботі. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується викладачем – для коригування методів і засобів навчання. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується здобувачем – для планування самостійної роботи. Поточний контроль проводиться з метою діагностики рівня засвоєння матеріалу під час аудиторних занять.

Модульний контроль – є складовою поточного контролю і здійснюється у формі виконання здобувачем освіти модульного контрольного завдання. Проведення модульного контролю знань є обов'язковим контролем якості засвоєння здобувачем освіти теоретичного матеріалу модуля – проводиться з метою систематизації знань. Кожний такий модуль включає бали за поточну роботу на аудиторних заняттях та виконання самостійної роботи.

Модульний контроль має на меті оцінити рівень цілісного бачення здобувачем освіти проблематики завершеної частини освітнього компоненту, сконцентрованої в навчальному модулі та вміння орієнтуватися в теоретичних і практичних питаннях, які визначають зміст даної частини курсу.

Контроль самостійної роботи – дозволяє виявити вміння здобувачів освіти орієнтуватися в інформаційних потоках, працювати з науковими джерелами, підбирати та узагальнювати матеріали, необхідні для вирішення визначеного кола завдань.

Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з освітнього компоненту є:

- експрес-опитування;
- презентації виконаних результатів та досліджень;
- есе, доповідь;
- практична робота;
- стандартизовані тести

Форми контролю результатів навчання

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення аудиторних занять і оцінюється сумою набраних балів. При виставленні балів за поточний контроль оцінці підлягають:

- рівень теоретичних знань;
- рівень знань на семінарських заняттях;
- опрацювання навчального матеріалу з освітнього компоненту, передбачений для самостійного засвоєння;
- індивідуальні завдання

Оцінювання поточної діяльності проводиться на кожному занятті при засвоєнні кожної теми змістовного модуля. За поточну навчальну діяльність здобувачам вищої освіти виставляються бали за всі види діяльності, які в кінці вивчення змістового модуля підсумовуються.

Контроль засвоєння змістового модуля проводиться на останніх практичних заняттях вивчення тем.

До контролю модуля допускаються лише ті здобувачі вищої освіти, які виконали всі види робіт, передбачених навчальною програмою (відпрацьовані пропущені заняття тощо).

Форми підсумкового контролю знань здобувачів освіти:

Диференційований залік – 2, 3, 4, 5 семестри

Перелік завдань модульного контролю, критерії їх оцінювання, порядок і час проведення (перескладання/відпрацювання) даного виду контролю визначаються кафедрою, включаються до робочої програми освітнього компоненту й доводяться до відома здобувачів освіти на початку семестру. Графік проведення модульного контролю протягом перших двох тижнів семестру за підписом завідувача кафедрою

Здобувач вищої освіти який за результатами модульного контролю отримав незадовільну оцінку зобов'язаний перескласти відповідний модуль до початку наступного модульного контролю.

Результати модульного контролю знань фіксується в індивідуальному плані здобувача вищої освіти.

Диференційований залік – здобувач вищої освіти вважається допущеним до семестрового диференційованого заліку, якщо він виконав усі види робіт, передбачені навчальним планом, та отримав позитивні бали за кожний змістовий модуль. Теоретичний контроль знань під час проведення диференційованого заліку може проводитись у вигляді відповідей на питаннябілетів та додаткових питань з тем відповідного модуля, а також усного вибіркового опитування з питань тем самостійної роботи.

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти (індивідуальні зайняття та самостійна робота)

МОДУЛЬ 1			
Т 1, Т 2, Т 3, Т 4, Т 5, Т 6	СР	МК	всього
60	20	20	100
МОДУЛЬ 2			
Т 7, Т 8, Т 9, Т 10, Т 11, Т 12	СР	МК	всього
60	20	20	100
МОДУЛЬ 3			
Т 13, Т 14, Т 15, Т 16, Т 17, Т 18	СР	МК	всього
60	20	20	100
МОДУЛЬ 4			
Т 19, Т 20. Т 21, Т 22, Т 23, Т 24	СР	МК	всього
60	20	20	100

T1, T2 ... T24 – теми модулів

СР – самостійна робота

МК – модульний контроль знань (диференційований залік)

Кількість балів за роботу з практичним матеріалом, під час виконання самостійної і індивідуальної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань з практичної роботи;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання;
- самостійність виконання;
- креативний підхід;
- ініціативність.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з освітнього компоненту

Вид діяльності здобувача вищої освіти	модуль 1		модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Робота на аудиторних заняттях	5	25	5	25
Практична робота	5	25	5	25
Опитування	2	10	2	10
Самостійна робота	4	20	4	20
Диференційований залік Творчий показ	1	20	1	20
Разом	17	100	17	100

Вид діяльності здобувача вищої освіти	модуль 3		модуль 4	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Робота на аудиторних заняттях	5	25	5	25
Практична робота	5	25	5	25
Опитування	2	10	2	10
Самостійна робота	4	20	4	20
Диференційований залік Творчий показ	1	20	1	20
Разом	17	100	17	100

Оцінювання роботи студента за темами поточного контролю, практичної роботи здобувачів вищої освіти

Оцінка в балах	Критерії оцінювання
5	виставляється, якщо здобувач вищої освіти активно працює протягом усього семінарського заняття, дає повні відповіді і показує глибоке оволодіння матеріалом, знання відповідної літератури, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з даної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, аналізувати явища й факти, здатний робити самостійні узагальнення й висновки. Виконує усі практичні завдання на високому рівні.
4	виставляється за умови дотримання таких вимог: здобувач вищої освіти активно працює протягом семінарського заняття, питання висвітлені повно, викладення матеріалу логічне, обґрунтоване, з посиланнями на відповідні джерела, висвітлення питань завершене висновками, здобувач вищої освіти виявив аналітичні вміння, але у відповідях допущені неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу. Практичні завдання виконує з не суттєвими помилками.
3	виставляється в тому разі, коли здобувач вищої освіти у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання матеріалу та

	навчальної літератури, намагається аналізувати явища й факти, робити певні висновки. Але на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні матеріалу. Практичні завдання виконує з суттєвими помилками.
2	виставляється в тому разі, коли здобувач вищої освіти оволодів суттю питань з тем програми, виявляє знання матеріалу та навчальної літератури, намагається аналізувати явища й факти, робити певні висновки. Але на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні матеріалу. Практичні завдання виконує частково.
1	виставляється в разі, коли здобувач вищої освіти виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. Практична робота виконується не в повному обсязі.

Контроль самостійної роботи. Зміст самостійної роботи над освітнім компонентом визначається робочою навчальною програмою освітнього компоненту та методичними рекомендаціями викладача.

Основними формами контролю самостійної роботи є:

- виконання науково-дослідних завдань;

Система бальних оцінок за темами вивчення змістового модулю оцінюється за шкалою *від 1 до 5 балів*. Кількість балів за роботу за практичним матеріалом, під час виконання самостійної та індивідуальної навчальної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг виконання завдання та демонстрація знань під час опитування;
- підготовка доповідей;
- робота на семінарських заняттях;
- виконання завдань самостійної роботи.

Оцінювання завдання самостійної роботи.

Контроль самостійної роботи. Засоби контролю самостійної роботи та методика його проведення обираються викладачем освітнього компоненту. Контроль самостійної роботи має відповідати вимогам об'єктивності, оперативності та систематичності, рівнем засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу, вміння використовувати теоретичні знання в практичній діяльності, також включає в себе самоконтроль з боку здобувача освіти.

Завдання цього виду контролю спрямовані на:

- розвиток пізнавальних здібностей та творчої ініціативи здобувачів освіти
- виховання самостійності, відповідальності та організованості
- формування самостійного мислення, здібностей до саморозвитку, самоудосконалення та самореалізації
- опанування здобувачем освіти елементів методики наукових досліджень
- підготовка до семінарських занять

Підсумкова кількість балів, набрана здобувачем освіти за виконання чотирьох завдань самостійної роботи, також є однією із складових поточної успішності здобувачів освіти з освітнього компоненту.

Здобувач освіти може набрати **максимум 20 балів** за виконання усіх видів самостійної роботи під час вивчення того чи іншого модуля. Кожне завдання самостійної роботи оцінюється за шкалою **від 1 до 5 балів**.

Основними формами контролю самостійної роботи є:

- виконання науково-дослідних завдань
- рефлексивний контроль
- індивідуальні співбесіди
- колоквиум

Шкала оцінювання одного завдання самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Оцінка в балах	Критерії оцінювання
5	Здобувач вищої освіти на високому рівні виконав завдання самостійної роботи. Демонструє вміння виділяти головне, встановлювати міжпредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї, готовність до постійного саморозвитку та самовдосконалення. Проявляє креативність, здатність до системного мислення, уміння використовувати сучасні інформаційні технології. Виявляє компетентність у виконанні практичного завдання.
4	Здобувач вищої освіти на достатньому рівні виконав завдання самостійної роботи. Демонструє вміння виділяти головне, встановлювати міжпредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї, готовність до постійного саморозвитку та самовдосконалення. На недостатньому рівні проявляє креативність, здатність до системного мислення, уміння використовувати сучасні інформаційні технології. Виконує практичне завдання з незначними помилками.
3	Здобувач вищої освіти на середньому рівні виконав завдання самостійної роботи. Недостатньо демонструє вміння виділяти головне, встановлювати міжпредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї. Допускає

	суттєві помилки системного мислення. Демонструє уміння використовувати сучасні інформаційні технології. Не може проявити креативність. Практичні завдання виконує не в повному обсязі.
2	Здобувач вищої освіти на низькому рівні виконав завдання самостійної роботи. Не може виділяти головне, встановлювати міжпредметні зв'язки, робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї. Допускає суттєві помилки системного мислення. Не може проявити креативність. Практичні завдання виконує не в повному обсязі.
1	Здобувач не регулярно виконує завдання самостійної роботи. Погано орієнтується в темах програми. Не проявляє креативність. Допускає суттєві помилки. Не може розвинути ідею.

Система нарахування додаткових балів

Додатково можуть отримати протягом семестру до 10 балів:

- За активну участь у науковій діяльності: виступи на наукових конференціях, готують наукові доповіді, беруть участь в їх обговоренні). Дана робота підтверджується сертифікатом, довідкою, виданими тезами, тощо
- За організацію навчальної діяльності у неформальній освіті (участь у вебінарах, курсах професійної підготовки, тренінгах, що має підтверджуючий матеріал).
- За бажанням здобувач освіти може отримати від викладача додаткове індивідуальне завдання для покращення рейтингового балу за модуль. До індивідуального завдання викладач може запропонувати тему з питань: розширення теоретичних базових знань з освітнього компоненту, самостійного аналізу підходів до розв'язання професійних питань, пов'язаних із знаннями з історії, педагогіки, мистецтвознавства, аналізу виконавського та концертного репертуару, комплексного вирішення конкретного фахового завдання, тощо.

Для оцінювання індивідуального завдання для здобувача, викладач повідомляє та/або пропонує тему завдання, встановлює терміни для виконання, роз'яснює систему оцінювання виконання такого завдання.

Здобувач самостійно опрацьовує завдання за усіма етапами роботи та в установлені терміни повинен здати завдання.

Оцінювання індивідуального завдання

Оцінка в балах	Критерії оцінювання
10	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати презентацію, аналізувати факти, робити висновки.
9	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати презентацію, аналізує

	факти із незначними помилками, робити висновки.
8	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати презентацію, аналізує факти із незначними помилками, у висновках є н точності.
7	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти висловлює власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми із помилками, намагається самостійно та аргументовано викладати презентацію, але при цьому робить помилки, аналізує факти із незначними помилками, у висновках не притримується логічної послідовності
6	Завдання виконано із запізненням щодо установлених термінів. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до міркувань із заданої проблеми, допускає значні помилки, намагається аргументовано викласти матеріал, але при робить грубі помилки, аналізує факти із суттєвими помилками, у висновках не притримується логічної послідовності.
5	Завдання виконано із запізненням щодо установлених термінів. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до міркувань із заданої проблеми, допускає значні помилки, робота зроблена не самостійно, аналізує факти із суттєвими помилками, у висновках не притримується логічної послідовності.
4	Завдання виконано із запізненням щодо установлених термінів. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до міркувань із заданої проблеми, допускає значні помилки, робота зроблена не самостійно, не може проаналізувати викладений матеріал, у встановлених фактах робить помилки, у висновках не притримується логічної послідовності.
3	Завдання виконано не вчасно. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до заданої проблеми, допускає грубі помилки, робота зроблена не самостійно, не може проаналізувати викладений матеріал, у встановлених фактах робить суттєві помилки, не може викласти висновки заданої проблеми.
2	Завдання виконано не вчасно. Здобувач вищої освіти складно висловити власне ставлення до заданої проблеми, допускає грубі помилки, робота зроблена не самостійно, не може проаналізувати матеріал, не може викласти факти за темою, плутає термінологію не може викласти висновки заданої проблеми.
1	Завдання виконано не вчасно. Здобувач вищої освіти не може викласти власне ставлення до заданої проблеми, робота зроблена не самостійно, викладений матеріал має грубі, суттєві помилки, не може навести приклади за темою роботи, плутає термінологію висновки заданої проблеми відсутні.

В разі якщо при врахуванні додаткових балів сума балів за модуль (семестр) буде перевищувати 100 балів, результати успішності буде дорівнювати 100.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю Диференційований залік

Здобувач освіти допускається до модульного контролю знань у вигляді диференційованого заліку, якщо за поточний контроль ***мінімальна кількість балів становить 17 балів, максимальна кількість балів – 80 балів***

Оцінювання диференційованого заліку відбувається ***за 20-бальною шкалою.***

За результатами семестру здобувач вищої освіти отримує підсумкову оцінку *за 100-бальною* шкалою, яка розраховується як середньо зважене оцінок: за змістові модулі, самостійну роботу та диференційований залік.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю Семестровий диференційований залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- усне та/або письмове опитування;
- практична робота.

Критерії семестрового оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Оцінювання модульного контролю знань, диференційованого заліку

У процесі оцінювання навчальних робіт застосовуються такі методи:

- усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.
- Письмового контролю: ідейно-тематичний аналіз, дійовий аналіз художнього твору;
- Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

бали диф. Зал.	Критерії оцінювання
15 – 20	Здобувач вищої освіти повністю оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту. Робить власні висновки, аналізує вивчений матеріал, самостійно оцінює явища, факти, виявляючи при цьому особисту позицію. Використовує додаткову літературу, періодику. Практична робота представлена на високому рівні.
12 – 14	Здобувач вищої освіти повністю оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту. Робить власні висновки, аналізує вивчений матеріал, вміє оцінити явища, факти, виявляючи при цьому особисту позицію, але допускає не суттєві помилки. Використовує додаткову літературу, періодику, але плутається у висновках. Практична робота представлена на високому рівні.
8 – 11	Здобувач вищої освіти оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту. Робить власні висновки, аналізує вивчений матеріал, вміє оцінити явища, факти, допускає деякі помилки в термінології. Використовує додаткову літературу, періодику, але плутається у висновках. Практична робота представлена достатньому рівні.
5 – 7	Здобувач вищої освіти оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту. Може зробити висновки, допускає помилки під час аналізу матеріалу, робить спроби оцінити явища, факти, не достатньо виявляє при цьому особисту позицію. Не користується додатковою літературою, періодикою. Практична робота представлена на посередньому рівні.

2 – 4	Здобувач вищої освіти частково оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту. Робить спроби зробити висновки, але допускає суттєві помилки під час аналізу матеріалу, не може оцінити явища, факти, не виявляє особистої позицію. Практична робота виконана не повністю.
1	Здобувач вищої освіти оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту на низькому рівні. Не може зробити висновки, допускає суттєві помилки під час аналізу матеріалу, не може оцінити явища, факти, не виявляє особистої позицію. Практична робота виконана на низькому рівні.

Модуль вважається складеним, якщо здобувач вищої освіти набрав **від 60 до 100 балів**.

Загальний рейтинг з модуля (освітнього компоненту) **не перевищує 100 балів**.

Сума балів, накопичених здобувачем вищої освіти за виконання всіх видів поточних навчальних завдань (робіт) на індивідуальних заняттях та на підсумковому модульному контролі знань, свідчить про ступінь оволодіння ним програмою освітнього компоненту. Протягом вивчення модулю здобувачі вищої освіти можуть набрати від 0 до 100 балів, що переводиться у національну шкалу оцінювання і відповідно у шкалу ECTS. Кількість балів відповідає певному рівню засвоєння освітнього компоненту.

Сума балів(R)	Шкала ECTS	Національна 5-ти бальна шкала	Визначення
90-100	A	5	відмінно
82-89	B	4	дуже добре
74-81	C		добре
64-73	D	3	задовільно
60-63	E		достатньо
35-59	FX	2	не задовільно з можливістю повторного перескладання
0-34	F		не задовільно з обов'язковим повторним вивченням

За умови дистанційного навчання важлива присутність здобувача освіти під час онлайн-зустрічей у Google Meet in Google Classroom, освітньої платформи Google Workspace for education, платформа Moodle.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Зміст навчальної дисципліни на основі повної середньої освіти

Модуль I

Змістовий модуль 1

Тема 1. Знайомство з студентом; основи постановки, вивчення діапазону та розташування нот на грифі.

Тема 2. Будова бас-гітари, основи звуковидобування.

Відомості про правильне звукоутворення. Способи звуковидобування. Тема 3. Вивчення гамм.

Змістовий модуль 2

Тема 4. Вивчення аплікатурних рішень для виконання тризуків та септакордів.

Тема 5. Робота над етюдами.

Тема 6. Робота над атакою в правій руці. Вправи для правої руки. Вправи на розвиток рухомості лівої руки. Вправи на координацію.

Очікувані результати Модуль 1:

Контролює якість та характер звуковидобування. Виконує п'єси і вправи, використовуючи логічну і зручну аплікатуру. Використовує систему октав як опору бачення всього грифу бас-гітари. Розуміє образну роль мелодичної ладової інтонації, виразно її артикулює в мелодії твору та збалансовує силу звука між в гармонічному акомпанементі. Застосовує засоби музичної виразності (темп і динаміка) для втілення художнього задуму твору. Знає та розуміє значення жанрових особливостей твору у формуванні його характеру і змісту. Відчуває та артикулює затакти, сильні, акцентовані долі, ритмічні формули з елементами пунктирного ритму (трактує його в марші як підштовхування руху тощо). Визначає на слух та під час попереднього аналізу п'єс, що вивчаються, принципи розвитку мелодії. Виконує на інструменті музичний матеріал, розуміє форму твору. Відтворює на інструменті нотний текст із різними комбінаціями простих тривалостей. Вміє розподіляти силу пальців під час виконання сильних і слабких долей. Імпровізує ритмічні варіанти гами із використанням вивчених моделей. Виконує партії басового акомпанементу з вивченими ритмо-формулами, попередньо відтворюючи їх ритмо-складами та «жестами, що звучать». Знає та розуміє що таке синкопа. Основні ладові функції. Оволодіння технікою зміни позицій лівої руки. Виконання арпеджіо в акомпанемент ті. Артикуляція ладо-мелодичних інтонацій. Робить попередній елементарний аналіз основних ладових функцій мелодичної та басової ліній (за допомогою викладача). Грає та інтонує мелодії, що включають вивчені інтонації та стрибки. Володіє аплікатурними моделями, що є опорними в підборі зручних, природних рухів пальців і рук, для забезпечення якості звуковидобування. Розуміє поняття «секвенція». Грає та співає найпростіші діатонічні секвенції в мажорі на основі секундових та терцієвих ходів, по звуках тризвуку в мажорі та мінорі. Виконує ритмічний акомпанемент із застосуванням раніше вивчених ритмічних комбінацій до музики, що грає викладач. Транспонує нескладні мелодії або частину мелодії (фрази, мотиви) у вивчені тональності на секунду вгору чи вниз, співає, грає на інструменті. Підбирає на слух у вивчених тональностях нескладні мелодії та легкі супроводи. Підбирає супровід до мелодій у вигляді тонічної квінти. Імпровізує фрази, речення з

використанням вивчених інтервалів, інтонацій, на заданий ритм та/або текст.

Модуль II

Змістовий модуль 3

Тема 7. Робота над твором. Виявлення технічних складнощів. Тема 8. Фразування та штрихи.

Тема 9. Робота над п'єсами.

Змістовий модуль 4

Тема 10. Розвиток навичок читання нот з листа. Розвиток навичок транспонування

Тема 11. Застосування навичок імпровізації у виконанні творів. Підбір по слуху.

Тема 12. Основи джазового акомпанементу.

Очікувані результати Модуль 2:

Демонструє розуміння та якісне звучання основних прийомів звуковидобування, рухливість і міцність пальців. Визначає у нотному тексті ознаки натурального, гармонічного та мелодичного видів мінору та відтворює характерні звороти з відповідною артикуляцією. Володіє способами виконання *legato* в артикуляції висхідних і низхідних інтонацій. Вміє описати свої враження від джазового твору, що виконує, та зазначити особливості цього стилю. Відтворює ритмічні формули з синкопами, тріолями, ритмо-складами та жєстами, що звучать, як окремі ритмічні вправи та у творах. Розпізнає тріолі та синкопи в нотному тексті та відтворює нескладний басовий акомпанемент, що містить ці ритмічні групи. Вміє тримати метричний пульс у басовому супроводі мелодії з ритмічними складнощами (нескладні особливі види розподілу тривалостей, синкопи) в ансамблі з викладачем. Знає літерне позначення акордів у гітарних нотах, розташування головних тризвуків на клавіатурі та грифі та вміє побудувати їх у вивчених тональностях. Здійснює аналіз функцій басової лінії. Знає про побудову куплетної форми, різновиди простих двочастинної та тричастинної форм. Визначає форму твору та засоби музичної виразності (регістр, лад, ритм, темп, штрихи, динаміка) у творах, що вивчаються (за допомогою викладача). Визначає тональності (паралельні та однойменні) в нотному матеріалі. Розуміє, що зміна ладу у п'єсах пов'язана зі зміною образів. Слідкує за характером звуковидобування та застосовує різні засоби музичної виразності для відтворення відповідного образного змісту п'єс під час їх виконання. Розуміє групування та ритмічні особливості виконання музичних творів у розмірах $6/8$ та $3/4$. Контролює ритмічний пульс, темп, характер звуковидобування під час виконання п'єс у розмірах $6/8$ та $3/4$. Здійснює ритмічну імпровізацію. Підбирає акомпанемент до вивченої мелодії в паралельно-змінному ладі, використовуючи I, IV та V ступені. Створює та виконує другу фразу мелодії в паралельній тональності до вивченої або запропонованої нової фрази. Підбирає на слух нескладні знайомі мелодії, транспонує у вивчені тональності. Трансформує мелодію, змінюючи її тональність на однойменну, визначає вплив ладового

контрасту на зміну характеру музики. Визначає на слух та в нотному тексті частини форми рондо, аналізує в них лад, розмір, ритмічні особливості та поєднує їх з характером музики. Складає з готових музичних фрагментів твір у формі рондо, описує характери частин, підбираючи відповідні засоби виразності під час їх виконання на інструменті.

Модуль III

Змістовий модуль 5

Тема 13. Робота над чистотою виконання. Техніки глушіння струн правою та лівою руками.

Тема 14. Виконання нонакордів та септакордів за допомогою прийомів “sweep, tapping”.

Тема 15. Техніки “hammer-on, pull-off”, вправи на легато.

Змістовий модуль 6

Тема 16. Читання з аркушу.

Тема 17. Принципи підбору на слух.

Тема 18. Використання ладів народної музики.

Очікувані результати Модуль 3:

Виконує прийоми апояндо, тірандо, слайд, слеп; використовує штрихи non legato, legato, staccato. Вміє застосовувати вивчені прийоми та штрихи у творах згідно з образно-виразними вимогами. Технічно відтворює у творах, ритмічному виконанні гам, вправах, підборі знайомих мелодій ритмічні рисунки з пунктирним ритмом, синкопами та тріолями в розмірах 2/4, 3/4, 4/4. Вміє координувати рухи пальців правої руки під час виконання тріольного ритму з паузами (поєднання щипка та прикриття). Виконує у зручних тональностях в межах 4-х позицій арпеджіо головних тризвуків. Розрізняє головні функції ладу, стандартні гармонічні звороти та каданси під час аналізу нотного тексту за допомогою викладача. Читає з листа нескладні твори в дієзних тональностях до 4-х знаків та бемольних до 2-х. Демонструє навички секвенційного транспонування елементів мелодії та гармонічних зворотів. Здійснює короткі імпровізації, транспонує мелодії в паралельні та однойменні тональності. Вирізняє на слух блюз, відчуває його настрій, характер, розуміє специфіку звучання. Знає та називає приклади класичних зразків інструментального та вокального блюзу. Впізнає на слух блюзовий лад, його імпровізаційний характер й «рухливе» звучання III, IV і VII ступенів. Визначає в нотному тексті елементи ладу (за допомогою викладача), відтворює їх на інструменті. Демонструє навички виконання басового акомпанементу до джазових мелодій під фонограму. Розрізняє на слух прості мелодичні та гармонічні джазові звороти, знаходить їх в нотному тексті, робить попередній аналіз (за допомогою викладача) та відтворює на інструменті. Розуміє поняття

«фактура акомпанементу», знає різні моделі басового акомпанементу. Знає різновиди позначення темпу та характеру виконання. Відтворює мелодії, що містять ритмічні групи із шістнадцятих та пунктирного ритму у розмірах 3/8, 6/8. Знає складні розміри, визначає в нотному тексті та знає особливості їх групування, виконує вправи та твори у цих розмірах. Розуміє поняття «септакорд», будує малий мажорний септакорд у секвенційних зворотах. Визначає D7 на слух та в нотному тексті у творах, що вивчаються. Розбирає мелодичну лінію твору (його будову, діапазон, динамічний розвиток, метр, ритм тощо). Розрізняє виразні особливості побудови вокального та інструментального типів мелодій. Відтворює на інструменті твори вокальної та інструментальної природи з урахуванням їх особливостей. Відтворює складні ритмічні моделі на інструменті та жестама, що звучать. Імпровізує басову лінію, ускладнюючи ритмічний малюнок на окремих долях. Вміє підбирати акомпанемент, використовуючи звуки головних трезвуків та їх обернень. Виконує імпровізацію заданого ритму або мелодичного звороту з використанням секвентаційного руху, вивчених ладових класичних та джазових інтонацій, гармонічних зворотів, зміни ладу тощо.

Модуль IV

Змістовий модуль 7

Тема 19. Техніка “chicken-picking” в обігруванні аккордів. Тема 20. Вивчення “swing” та “shafle”

Тема 21. Використання позатональних ступенів. Застосування хроматизмів та цілотонної гамми.

Змістовий модуль 8

Тема 22. Вивчення більш складних творів. Знайомство з національною спадщиною українського народу.

Тема 23. Блюзова гама та секвенції.

Тема 24. Транспонування та читання з аркушу більш складних творів.

Очікувані результати Модуль 4:

Вивчення поняття про блюз як один з найважливіших жанрів джазу. Вокальний та інструментальний блюз. Формування слухового уявлення про блюзовий лад. Поняття «фактура акомпанементу». Басові фактурні моделі: витримані звуки, ритмічне *ostinato*, «крокуючий бас». Формування навичок гри джазової басової лінії під фонограму. Формування поняття про різновиди гармонічних зворотів (автентичний, плагальний і повний). Читання з листа та транспонування нескладного музичного матеріалу у вивчені тональності. Імпровізація мотивів та фраз. Володіє основними прийомами звуковидобування, вміє їх вірно застосовувати на практиці; контролює якість звука, динаміку, артикуляцію; володіє музичною термінологією в межах типової навчальної програми; вміє виконувати твори в характері, що відповідає даному жанру і стилю; читає з листа та транспонує

у вивченні тональності нескладні нотні тексти; розбирає твори, що виконує, визначає особливості виразних позначень, тональність, форму, жанр, штрихи, динаміку, темп тощо; володіє навичками підбору, акомпанування та гри в ансамблі; демонструє сценічну культуру та витримку під час публічного виступу.

6.2. Структура освітнього компоненту

ТЕМА	Кількість годин											
	Всього	Денна форма					Всього	Заочна форма				
		У тому числі						У тому числі				
		лекції	семінари	Практичні	Індивід. роб.	Самос.робота		Лекції	семінари	Практичні	Індивід.	Самос.робота
МОДУЛЬ 1.												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1												
Тема 1. Знайомство з студентом; основи постановки, вивчення діапазону та розташування нот на грифі	4				2	2	4				4	
Тема 2. Будова бас-гітари, основи звуковидобування. Відомості про правильне звукоутворення. Способи звуковидобування.	5				3	2	5			1	4	
Тема 3. Вивчення гам.	6				3	3	6			1	5	
Поточний вид контролю												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2												
Тема 4. Вивчення аплікатурних рішень для виконання тризвуків та септакордів.	4				2	2	4				4	
Тема 5. Робота над етюдами.	5				3	2	5			1	4	
Тема 6. Робота над атакою в правій руці. Вправи для правої руки. Вправи на розвиток рухомості лівої руки. Вправи на координацію.	6				3	3	6			1	5	
Модульний контроль знань. Диференційований залік												
Всього за модулем	30				16	14	30			4	26	
МОДУЛЬ 2												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3												

Тема 7. Робота над твором. Виявлення технічних складнощів.	4				2	2	4					4
Тема 8. Фразування та штрихи.	5				3	2	5				1	4
Тема 9. Робота над п'єсами.	6				3	3	6				1	5
Поточний контроль знань												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4												
Тема 10. Розвиток навичок читання нот з листа. Розвиток навичок транспонування	4				2	2	4					4
Тема 11. Застосування навичок імпровізації у виконанні творів. Підбір по слуху.	5				3	2	5				1	4
Тема 12. Основи джазового акомпанементу.	6				3	3	6				1	5
Модульний контроль знань. Диференційований залік												
Всього за модулем	30				16	14	30				4	26
МОДУЛЬ 3												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5												
Тема 13. Робота над чистою виконання. Техніки глушіння струн правою та лівою руками.	4				2	2	4					4
Тема 14. Виконання нонакордів та септакордів за допомогою прийомів "sweep, tapping".	5				3	2	5				1	4
Тема 15. Техніки "hammer-on, pull-off", вправи на легато.	6				3	3	6				1	5
Поточний контроль знань												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6												
Тема 16. Читання з аркушу.	4				2	2	4					4
Тема 17. Принципи підбору на слух.	5				3	2	5				1	4
Тема 18. Використання ладів народної музики.	6				3	3	6				1	5
Модульний контроль знань. Диференційований залік												
Всього за модулем	30				16	14	30				4	26
МОДУЛЬ 4												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 7												
Тема 19. Техніка "chicken-picking" в обіграванні аккордів.	4				2	2	4					4

Тема 20. Вивчення “swing” та “shafle”	5			3	2	5				1	4
Тема 21. Використання позатональних ступенів. Застосування хроматизмів та цілотонної гамми.	6			3	3	6				2	4
Поточний контроль знань											
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 8											
Тема 22. Вивчення більш складних творів. Знайомство з національною спадщиною українського народу.	4			2	2	4					4
Тема 23. Блюзова гама та секвенції.	5			3	2	5				1	4
Тема 24. Транспонування та читання з аркушу більш складних творів.	6			3	3	6				2	4
Підсумковий контроль знань. Диференційований залік											
Всього за модулем	30			16	14	30				6	24
Всього	120			64	56	120				18	102

7. Теми аудиторної роботи

Аудиторна робота	кількість годин	
	денна форма	заочна форма
Тема 1. Знайомство з студентом; основи постановки, вивчення діапазону та розташування нот на грифі.	2	
Тема 2. Будова бас-гітари, основи звуковидобування. Відомості про правильне звукоутворення. Способи звуковидобування.	3	1
Тема 3. Вивчення гамм.	3	1
Тема 4. Вивчення аплікатурних рішень для виконання тризвуків та септакордів.	2	
Тема 5. Робота над етюдами.	3	1
Тема 6. Робота над атакою в правій руці. Вправи для правої руки. Вправи на розвиток рухомості лівої руки. Вправи на координацію.	3	1
Тема 7. Робота над твором. Виявлення технічних складнощів.	2	
Тема 8. Фразування та штрихи.	3	1
Тема 9. Робота над п'єсами.	3	1
Тема 10. Розвиток навичок читання нот з листа. Розвиток навичок транспонування	2	
Тема 11. Застосування навичок імпровізації у виконанні творів. Підбір по слуху.	3	1
Тема 12. Основи джазового акомпанементу.	3	1

Тема 13. Робота над чистотою виконання. Техніки глушіння струн правою та лівою руками.	2	
Тема 14. Виконання нонакордів та септакордів за допомогою прийомів “sweep, tapping”.	3	1
Тема 15. Техніки “hammer-on, pull-off”, вправи на легато.	3	1
Тема 16. Читання з аркушу.	2	
Тема 17. Принципи підбору на слух.	3	1
Тема 18. Використання ладів народної музики.	3	1
Тема 19. Техніка “chicken-picking” в обіграванні аккордів.	2	
Тема 20. Вивчення “swing” та “shafle”	3	1
Тема 21. Використання позатональних ступенів. Застосування хроматизмів та цілотонної гамми.	3	2
Тема 22. Вивчення більш складних творів. Знайомство з національною спадщиною українського народу.	2	
Тема 23. Блюзова гама та секвенції.	3	1
Тема 24. Транспонування та читання з аркушу більш складних творів.	3	2
Всього	64	18

8. Самостійна робота

- 1 Практична творча робота над музичними творами.
- 2 Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди. Удосконалення технічної майстерності.
- 3 Самостійне опрацювання теоретичних тем за програмою.
- 4 Теоретичний аналіз програмних творів.

Завдання самостійної роботи	кількість годин	
	денна форма	заочна форма
Тема 1. Знайомство з студентом; основи постановки, вивчення діапазону та розташування нот на грифі.	2	4
Тема 2. Будова бас-гітари, основи звуковидобування. Відомості про правильне звукоутворення. Способи звуковидобування.	2	4
Тема 3. Вивчення гамм.	3	5
Тема 4. Вивчення аплікатурних рішень для виконання тризвуків та септакордів.	2	4
Тема 5. Робота над етюдами.	2	4
Тема 6. Робота над атакою в правій руці. Вправи для правої руки. Вправи на розвиток рухомості лівої руки. Вправи на координацію.	3	5
Тема 7. Робота над твором. Виявлення технічних складнощів.	2	4
Тема 8. Фразування та штрихи.	2	4
Тема 9. Робота над п'єсами.	3	5
Тема 10. Розвиток навичок читання нот з листа. Розвиток навичок транспонування	2	4
Тема 11. Застосування навичок імпровізації у виконанні творів. Підбір по слуху.	2	4
Тема 12. Основи джазового акомпанементу.	3	5

Тема 13. Робота над чистотою виконання. Техніки глушіння струн правою та лівою руками.	2	4
Тема 14. Виконання нонакордів та септакордів за допомогою прийомів “sweep, tapping”.	2	4
Тема 15. Техніки “hammer-on, pull-off”, вправи на легато.	3	5
Тема 16. Читання з аркушу.	2	4
Тема 17. Принципи підбору на слух.	2	4
Тема 18. Використання ладів народної музики.	3	5
Тема 19. Техніка “chicken-picking” в обігруванні аккордів.	2	4
Тема 20. Вивчення “swing” та “shafle”	2	4
Тема 21. Використання позатональних ступенів. Застосування хроматизмів та цілотонної гамми.	3	4
Тема 22. Вивчення більш складних творів. Знайомство з національною спадщиною українського народу.	2	4
Тема 23. Блюзова гама та секвенції.	2	4
Тема 24. Транспонування та читання з аркушу більш складних творів.	3	4
Всього	56	102

Методичні рекомендації

Успішному професійному росту майбутнього фахівця сприяє осмислене та сумлінне вдосконалення навичок естрадного виконавства.

Ретельне напрацювання складного комплексу вмінь і постійне їх покращення обов'язково забезпечить достатній рівень майстерності майбутнього естрадного фахівця, який повинен постійно знаходитись у пошуку шляхів і способів удосконалення свого освітнього рівня, знаходити час для опрацювання методичної літератури з фаху, вивчати творчий і життєвий шлях славетних бас-гітаристів і композиторів.

Майбутній фахівець повинен дуже відповідально ставитись до такого роду діяльності, як самостійна робота, ніколи не забувати, що тільки талант, помножений на працелюбність, здатний принести плоди майстерності. Тому необхідно прикладати максимум зусиль для поглибленого засвоєння та закріплення знань, умінь і навичок, обумовлених навчальним процесом.

Завдання та вправи з фаху для самостійного опрацювання надає викладач, вони мають конкретні цілі оволодіння тим чи іншим прийомом, впливають з висновку уроку, їх закріплюють й демонструють на наступному уроці.

Сумлінне виконання самостійних завдань поступово забезпечить обґрунтовану впевненість і професійне вдосконалення.

Студент повинен уміти:

- самостійно опрацьовувати матеріал, дотримуючись при цьому рекомендацій і застережень викладача;
- аналізувати свої професійні творчі надбання;
- творчо мислити;
- відчувати логіку смислового й емоційного розвитку твору.

Майбутньому артисту естради необхідно розширювати свої професійні творчі уявлення, прослуховуючи записи виступів видатних майстрів всесвітнього рівня, аналізуючи стиль виконання, емоційно-психологічну насиченість гри, гітарно-технічний рівень тощо. Така самостійна робота допоможе формуванню художнього смаку та пошуку власної виконавської манери. Студент повинен бути зацікавленим і цілеспрямованим у навчанні.

9. Методи навчання

- формування умінь та навичок;
- застосування в процесі навчання знань міждисциплінарних дисциплін;
- закріплення вмінь та навичок
- стимулювання та мотивація;
- контроль та самоконтроль;
- словесні – розповідь, пояснення;
- наочні – власний показ за інструментом, ілюстрація;
- частково-пошуковий;
- метод проблемного викладання.

10. Методичне забезпечення

- навчально-методичні посібники і навчальні програми;
- нотний матеріал для проведення практичних занять;
- наочність (відеозаписи занять провідних педагогів-гітаристів).

11. Рекомендована література

Основна

1. Авдонін Е. Ветерани-гітаристи згадують // Гітара в Україні. 2015. № 8. 48 с.
2. Алмейда Л. Класична гітара в джазі. Київ : Музична Україна, 1987. 56 с.
3. Андріанов Д. 5 елементів імпровізації. Самовчитель +DVD відео
4. Бадьянов О. Джазовий гітарист. Частина 1.
5. Бадьянов О. Джазовий гітарист. Навчальний курс. Частина 2.
6. Баранова Л. М. Актуальні проблеми кроскультурної підготовки майбутніх учителів в Україні / Л. М. Баранова // Вісник Чернігівського національного університету ім. Т. Г. Шевченка : Педагогічні науки. –Чернігів, 2018. – С. 12–15.
7. Брижата О. Вибір методик для індивідуальних стилів навчання / Ольга Брижата // Відкритий урок. – 2012. – № 3. – С. 46–50.
8. Бруно Д. Мистецтво гри медіатором +DVD відео
9. Вітошинський Л. Про мистецтво гри на гітарі / Лео Вітошинський ; пер. з нім. Л. Мельник. – Львів : БаК, 2006. – 282 с.
10. Гитара от блюза до джаз-рока [Ноты] : сборник: Популярные джазовые пьесы

- / ред., сост. Ю. В. Дмитриевский, ред., сост. С. Н. Колесник, ред., сост. В. А. Манилов. Киев : Музична Україна, 1986. 95 партит. (с.).
11. Іванюк В. Інноваційні прийоми гри на гітарі: педагогічний аспект // Актуальні проблеми мистецько-педагогічної освіти. Кривий Ріг : ФОП Маринченко С. В., 2018. С. 76–80
  12. Кондрашова Л. В. Емоційна домінанта підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності / Лідія Валентинівна Кондрашова // Рідна школа. – 2010. – № 7–8. – С. 14–19.
  13. Михайленко М. П. Довідник гітариста / Микола Петрович Михайленко, Фан Дінь Тан. – Київ : Fan's company, 1998. – 246 с.
  14. Михайленко М. Дилема звуку сучасної класичної гітари // Гітара в Україні. 2015. № 8. 48 с.
  15. Михайленко М. Аплікатура як засіб художньої виразності // Гітара в Україні. 2018. № 11. 48 с.
  16. Михаськова М. А. Формування фахової компетентності майбутнього вчителя музики : дис канд. пед. наук / Михаськова Марина Анатоліївна. – Київ, 2007. – 235 с.
  17. Мошак Є. Г. Традиції гітарної музики в контексті європейської музичної культури другої половини ХХ століття : автореф. дис. ... канд. мист. / Є. Г. Мошак. – Одеса, 2012. – 16 с
  18. Нестерова А. Грані гітари – грані особистості // Гітара в Україні. 2010. № 3. 48 с
  19. Олексюк О. М. Діагностика мистецької компетентності студентів: пошук методичного інструментарію / Ольга Миколаївна Олексюк // Вища освіта України. Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – Київ, 2010. – Дод. 4, том V. – 572 с.
  20. Прийоми до фінгерстайлу [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.guitartricks.com/techniques.php>
  21. Салан К., Цимбал С. Гітара – крок за кроком. Київ, 2016. 171 с.
  22. Филиберто Р. Школа гри на бас-гітарі. Частина 1
  23. Чеченя К. Мій острів – гітара. Київ : Музична Україна, 2015. 192 с.
  24. Чеченя К. Гітара в Україні // Гітара в Україні. № 1. 48 с.
  25. Чеченя К. VARRE // Гітара в Україні. 2010. №3. 48 с.
  26. Чеченя К. Гітара на війні // Гітара в Україні. 2015. № 8. 48 с.
  27. Чеченя К. Арпеджіо // Гітара в Україні. 2015. №8. 48 с.
  28. Achard K. History and Development of the American Guitar / Ken Achard. USA – 1990. –Vol. 3. – № 3. – P. 13–14.
  29. Du Brock A. Travis Picking: A Guitarist's Guide to Fingerpicking Techniques,
  30. Ennio Morricone. Краща музика для саундтреков
  31. Funk guitar. The Essential Guide , by Ross Bolton / Leonard Corporation 2001.
  32. Funk guitar. Guitar play Along. Vol. 52 / Hal Leonard Corporation. 2001.

33. G. Moore “Blads & blues” / «Guitar College» - 2004. -80 с.
34. Hoe to play Hitchin. Hal Leonard Corporation. 1994. – 57 с.
35. J. S. Bach. For Electric Guitar / Ray Hitchin. Mel Bay Publications, Inc.- 38 с.
36. Jazz Classics for solo Guitar. / Robert B. Yelin. Hal Leonard Corporation. – 1954 – 105 с.
37. Jazz. Vol. Arranged and perfomed by Jim Roberts / Hal Leonard Corporation. 64 с.
38. Joe Satriani “Balads” сост.: «Guitar College» - 2004 – 104 с.
39. Lighting Blues / сост.: «Guitar College» - 2001 – 220 с.
40. Modern Rock. Guitar Play Along. Vol. 5 / Hal Leonard Corporation. 2001 – 57 с.
41. Musicans insti8tute. Master Trax / Steve Trovato, Paul Farnen, CPP. Belwin, Inc., 1994. – 73 с.
42. Patterns, and Styles Paperback /Andrew Du Brock. – USA : Hal Leonard, 2011. – 60 р.
43. Percussive fingerstyle [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу : <https://www.musicradar.com/tuition/guitars/percussivefingerstyle-with-jongomm-602201>
44. Peer Gynt.E. Grieg / Editio Musica Budapest. – 42 с.
45. Pop/Rock Guitar Play Along. Vol.4 Hal Leonard Corporation. 1976. – 50 с.
46. Rockability Vol 20. Guitar Play Along./ Hal Leonard Corporation. – 56 с.
47. Taylor J. Toneproduction on classical guitar / JohnTaylor. – London : Musical News Services Ltd, 1978. – 80 р.
48. Tennant S. Pumping Nylon / Scott Tennant. – Van Huys : Alfred Publishing Company, 1998. – 95 р.

Допоміжна

1. Бернат Ф.Ф. Загальноєвропейський еталон гітарного виконавства та специфіка його національних втілень: дис...канд. мистецтвознавства: 17.00.03; Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського. Харків, 2019. 205 с.
2. Білецька М., Сопіна Я. Історіогенеза класичної гітарної школи в Україні. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. 2018. № 1. С. 23-28.
3. Блажевич В. Еволюція розвитку виконавських традицій гітарного мистецтва у вітчизняному культурно-освітньому просторі. Естетика і етика педагогічної дії. Київ-Полтава, 2017. Вип. 15. С. 107-115.
4. Блажевич В.О. Музично-виконавські традиції західноєвропейської гітарної школи. Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики ХХІ століття. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 14–15 квітня 2016 року, м. Київ. Київ, 2016. С.353-360.
5. 2. Гриненко С. М. Гітарні фестивалі та конкурси 2020 року: офлайн та онлайн-формат. Молодий вчений, 2020. №9 (85). С. 4-8.

6. Гриненко С. М. Значення майстер-класів для формування вітчизняних гітарних шкіл (на прикладі Півдня України). *East European Scientific Journal*, 2020 № 9 (61), part 1. С. 15-18. Гриненко С. М. Композиторський доробок в гітарному мистецтві Півдня України. Трансформаційні процеси в мистецькій освіті та культурі України ХХІ століття: зб. матеріалів Міжнар. наук.-творч. конф., Одеса, Київ, Варшава, 25-26 квітня 2017 р. Київ: НАКККіМ, 2017. С. 57-59.
7. Jamey Aebersold Школа на Эл гитаре. Будапешт 1999г.
8. Джаз в ритмі самби. Музична Україна.
9. Етюди для 6-ти струнної гітари на різні види техніки. Київ. Музична Україна
10. Кір'янов Н. Г. "Мистецтво гри на 6-ти струнній гітарі. Ч.1,2,3,4
11. Михайленко, Николай Петрович. Справочник гитариста [Текст] / Н. П. Михайленко, Фан Динь Тан. - К. : [б.и.], 1998. - 246 с.
12. Посібник з творів М. Вербицького для гітари. *Guitarre* № 16 / упор. В. Л. Сидоренко. Львів: СПОЛОМ, 2008. 119 с
13. Салан К.О., Цимбал С.В. Гітара – крок за кроком: Навч.-реперт. посіб. для гітаристів-початківців / уп. К.О.Салан, С.В. Цимбал. К. : Тонар, 2016 р. 171 с
14. Симоненко В. С. Мелодії джаза. Антологія. Изд. 4, перераб., доп. Київ : Музична Україна, 1984. 319 с.
15. Ткаченко В. М. Володимир Доценко і його гітарна школа. *Культура України*, 2015. № 51. С. 118-127.
16. Ткаченко В. Універсалізм і специфіка музичного мислення у стилях гітарної творчості 1880 – 1990 років : автореф. дис. ...канд. мистецтвознавства:17.00.03; Харківський національний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського. Харків, 2013. 16 с.
17. Томас Феллоу. URL: <https://meloman.ru/performer/tomas-fellou/> (дата звернення: 18.04.2021).
18. Тормахова А. Специфіка взаємодії культурних інститутів та проектів в сучасному українському просторі. Університетська кафедра. Київ: КНЕУ, 2016. №5. С. 7-14
19. Ходаковський О. В. Традиції та авангард у сучасних композиціях для гітари. Презентації творів Йо Спорка (Jo Sporck) та Андрія Крижанівського на сценах Житомира. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти, 2011. Вип. 31. С. 107-118.
20. Харнонкурт Н. Музика як мова звуків. Науково-популярне видання. Суми: Собор, 2002. 184 с.
21. Хорошавіна О. Актуальні питання сучасного академічного гітарного виконавства. *Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського*. Київ, 2009, Вип. 82. С. 61-68.
22. Чеченя К. А. Практичний курс освоєння сучасної технології гри на гітарі (Гітарні перспективи). Оригінальні твори для гітари соло та ансамблів малих форм: навч. посіб. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. 62 с.

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Сергєєнко О.М.

01 вересня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
ДОДАТКОВИЙ ІНСТРУМЕНТ, ВОКАЛ
КУРС ЕЛЕКТРОГІТАРА**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»
Спеціальність	В5 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво естради» «Звукорежисура» «Спів» «Інструментальне виконавство за видами»
Статус дисципліни	Вибіркова

Київ – 2025 р.

Робоча програма освітнього компоненту «Додатковий інструмент, вокал». **Курс Електрогітара** для здобувачів вищої освіти галузі знань **В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»**, спеціальності **В5 «Музичне мистецтво»**

Розробники:

Артем Пахомов – викладач кафедри «Музичне мистецтво естради»

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри «Мистецтво співу»

Протокол №1 від 27 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри **Кочерга А.І.**

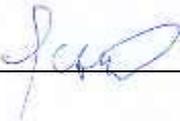
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри «Музичне мистецтво естради»

Протокол № 1 від 30 серпня 2025 р.

Завідувачка кафедрою **Ж.Л. Карпенко-Боднарук**

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри «Інструментальне виконавство» (за видами)

Протокол № 1 від 01 вересня 2025 р.

Завідувач кафедри **Ясько О.А.**

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ ДЛЯ СТУПЕНЯ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки: 1,2,3	Рік підготовки: 1,2,3
Загальна кількість годин – 120		
Кількість модулів – 4,	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 год	II,III,IV,V	II,III,IV,V
	Лекції:	
	Індивідуальні	
	64 год	18 год
Вид підсумкового контролю: Колоквіум Творчий показ	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: Диференційований залік II,III,IV,V	Самостійна робота:	
	56 год	102 год

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Мета освітнього компоненту сформувати вміння і навички правильної постановки рук та звуковидобування, допомогти розвитку художньо-образного мислення, виявленню їх творчого потенціалу; сприяти реалізації набутих знань, умінь і навичок в подальшій професійній діяльності.

Здобути стійкі навички оволодіння інструментом (Електрогітара) а також освоїти роботу з теоретичним, практичним та нотним матеріалом.

- набуття здобувачами основних навичок гри на акордеоні;
- ознайомлення з методикою навчання гри на інструменті;
- розширення загального музичного розвитку здобувачів та привиття естетичного смаку;
- прищеплення навичок самостійної роботи над музичним матеріалом;
- надання уявлення про засоби звуковидобування, прийомів гри.
- вміння працювати в естрадному колективі.

Зміст і структура курсу

Протягом вивчення освітнього компоненту «Додатковий інструмент» здобувачі освіти закріплюють та поглиблюють знання, вдосконалюють вміння та навички, отримані на базі освітньої програми молодшого спеціаліста та на основі повної загальної освіти.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення освітнього компоненту «Додатковий інструмент, Електрогітара» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.	ПРН 3
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій	ПРН 8
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.	ПРН 11
Вміти здійснювати педагогічну діяльність.	ПРН 13
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції.	ПРН 14

Для ОП «Звукорежисура»

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Демонструвати принципи та методики аналізу творів музичного мистецтва.	ПРН 3
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих інтерпретацій в роботі звукорежисера.	ПРН 8
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.	ПРН 11
Вміти здійснювати педагогічну діяльність	ПРН 13
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції / звукорежисерського мистецтва .	ПРН 14

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування освітнього компоненту «Додатковий інструмент»

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.	ПРН 3
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій	ПРН 8
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.	ПРН 11
Вміти здійснювати педагогічну діяльність.	ПРН 13
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції.	ПРН 14

Для ОП «Звукорежисура»

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Демонструвати принципи та методики аналізу творів музичного мистецтва.	ПРН 3
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих інтерпретацій в роботі звукорежисера.	ПРН 8
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.	ПРН 11
Вміти здійснювати педагогічну діяльність	ПРН 13
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції / звукорежисерського мистецтва .	ПРН 14

4. Відповідно до освітньої програми, вивчення освітнього компоненту «Додатковий інструмент, вокал» курс Електрогітара сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей загальні компетенції (ЗК), спеціальні компетентності (СК):

Загальні та спеціальні компетентності, що формують результати навчання у процесі вивчення освітнього компоненту

Шифр	Компетентності	Дескриптори НРК				Результати навчання
		Знання Зн1 Концептуальні знання набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень Зн2 Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності	Уміння Ум1 Розв'язання складних непередбачуваних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів	Комунікація К1 Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності К2 Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію	Автономія та відповідальність АВ1 Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах АВ2 Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб АВ3 Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності	
	Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, звукорежисури, музичного оформлення та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.				ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
Загальні компетентності ЗК						
ЗК 2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
ЗК 4	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
ЗК 8	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
ЗК 9	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 14
ЗК 11	Здатність оцінювати та	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 8, ПРН 13,

	забезпечувати якість виконуваних робіт.					ПРН 14
Спеціальні компетенції (СК)						
СК 1	Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3
СК 2	Здатність створювати та реалізовувати власні художні	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3
СК 4	Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
СК 6	Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
СК 9	Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 3, ПРН 8, ПРН 13
СК 11	Здатність оперувати професійною термінологією.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 14
СК 13	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
Спеціальні компетенції (СК) для ОП «Звукорежисура»						
СК 1	Здатність демонструвати достатньо високий рівень творчої майстерності в звукорежисурі.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3
СК 2	Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у діяльності звукорежисера.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3

СК 4	Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва та звукорежисури.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
СК 6	Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
СК 9	Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 3, ПРН 8, ПРН 13
СК 11	Здатність оперувати професійною термінологією.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 14
СК 13	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14
СК 19	Здатність оцінювати критерії звуку, суб'єктивні та об'єктивні характеристики.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11, ПРН 14
СК 20	Здатність вирішувати технологічні завдання в процесі роботи зі звуковим обладнанням.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 3 ПРН 8, ПРН 11 ПРН 13, ПРН 14

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання освітнього компоненту є:

Поточний контроль - це оцінювання засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу під час проведення індивідуальних занять.

Підсумковий (семестровий) контроль – це період підведення підсумків навчальної роботи здобувачів освіти протягом семестру.

Кожний блок змістових модулів має бути обов'язково оцінений. Здобувач освіти повинен позитивно скласти модульний (проміжний) контроль.

Контроль самостійної роботи – дозволяє виявити вміння здобувачів освіти орієнтуватися в інформаційних потоках, працювати з науковими джерелами, підбирати та узагальнювати матеріали, необхідні для вирішення визначеного кола завдань.

Поточний контроль.

Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та здобувачами освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів освіти. Поточний контроль здійснюється у процесі вивчення освітнього компоненту з метою виявлення ступеня розуміння здобувачем освіти засвоєного навчального матеріалу та вміння застосовувати його у практичній роботі. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується викладачем – для коригування методів і засобів навчання. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується здобувачем – для планування самостійної роботи. Поточний контроль проводиться з метою діагностики рівня засвоєння матеріалу під час аудиторних занять.

Модульний контроль – є складовою поточного контролю і здійснюється у формі виконання здобувачем освіти модульного контрольного завдання. Проведення модульного контролю знань є обов'язковим контролем якості засвоєння здобувачем освіти теоретичного матеріалу модуля – проводиться з метою систематизації знань. Кожний такий модуль включає бали за поточну роботу на аудиторних заняттях та виконання самостійної роботи.

Модульний контроль має на меті оцінити рівень цілісного бачення здобувачем освіти проблематики завершеної частини освітнього компоненту, сконцентрованої в навчальному модулі та вміння орієнтуватися в теоретичних і практичних питаннях, які визначають зміст даної частини курсу.

Контроль самостійної роботи – дозволяє виявити вміння здобувачів освіти орієнтуватися в інформаційних потоках, працювати з науковими джерелами, підбирати та узагальнювати матеріали, необхідні для вирішення визначеного кола завдань.

Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з освітнього компоненту є:

- експрес-опитування;
- презентації виконаних результатів та досліджень;
- есе, доповідь;
- практична робота;
- стандартизовані тести

Форми контролю результатів навчання

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення аудиторних занять і оцінюється сумою набраних балів. При виставленні балів за поточний контроль оцінці підлягають:

- рівень теоретичних знань;
- рівень знань на семінарських заняттях;
- опрацювання навчального матеріалу з освітнього компоненту, передбачений для самостійного засвоєння;
- індивідуальні завдання

Оцінювання поточної діяльності проводиться на кожному занятті при засвоєнні кожної теми змістовного модуля. За поточну навчальну діяльність здобувачам вищої освіти виставляються бали за всі види діяльності, які в кінці вивчення змістового модуля підсумовуються.

Контроль засвоєння змістового модуля проводиться на останніх практичних заняттях вивчення тем.

До контролю модуля допускаються лише ті здобувачі вищої освіти, які виконали всі види робіт, передбачених навчальною програмою (відпрацьовані пропущені заняття тощо).

Форми підсумкового контролю знань здобувачів освіти:

Диференційований залік – 2, 3, 4, 5 семестри

Перелік завдань модульного контролю, критерії їх оцінювання, порядок і час проведення (перескладання/відпрацювання) даного виду контролю визначаються кафедрою, включаються до робочої програми освітнього компоненту й доводяться до відома здобувачів освіти на початку семестру. Графік проведення модульного контролю протягом перших двох тижнів семестру за підписом завідувача кафедрою

Здобувач вищої освіти який за результатами модульного контролю отримав незадовільну оцінку зобов'язаний перескласти відповідний модуль до початку наступного модульного контролю.

Результати модульного контролю знань фіксується в індивідуальному плані здобувача вищої освіти.

Диференційований залік – здобувач вищої освіти вважається допущеним до

семестрового диференційованого заліку, якщо він виконав усі види робіт, передбачені навчальним планом, та отримав позитивні бали за кожний змістовий модуль. Теоретичний контроль знань під час проведення диференційованого заліку може проводитись у вигляді відповідей на питання білетів та додаткових питань з тем відповідного модуля, а також усного вибіркового опитування з питань тем самостійної роботи.

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти (індивідуальні зайняття та самостійна робота)

МОДУЛЬ 1			
Т 1, Т 2, Т 3, Т 4, Т 5, Т 6	СР	МК	всього
60	20	20	100
МОДУЛЬ 2			
Т 7, Т 8, Т 9, Т 10, Т 11, Т 12	СР	МК	всього
60	20	20	100
МОДУЛЬ 3			
Т 13, Т 14, Т 15, Т 16, Т 17, Т 18	СР	МК	всього
60	20	20	100
МОДУЛЬ 4			
Т 19, Т 20. Т 21, Т 22, Т 23, Т 24	СР	МК	всього
60	20	20	100

T1, T2 ... T24 – теми модулів

СР – самостійна робота

МК – модульний контроль знань (диференційований залік)

Кількість балів за роботу з практичним матеріалом, під час виконання самостійної і індивідуальної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань з практичної роботи;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання;
- самостійність виконання;
- креативний підхід;
- ініціативність.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з освітнього компоненту

Вид діяльності здобувача вищої освіти	модуль 1		модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Робота на аудиторних заняттях	5	25	5	25
Практична робота	5	25	5	25
Опитування	2	10	2	10
Самостійна робота	4	20	4	20
Диференційований залік Творчий показ	1	20	1	20
Разом	17	100	17	100

Вид діяльності здобувача вищої освіти	модуль 3		модуль 4	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Робота на аудиторних заняттях	5	25	5	25
Практична робота	5	25	5	25
Опитування	2	10	2	10
Самостійна робота	4	20	4	20
Диференційований залік Творчий показ	1	20	1	20
Разом	17	100	17	100

Оцінювання роботи студента за темами поточного контролю, практичної роботи студентів

Оцінка в балах	Критерії оцінювання
5	виставляється, якщо здобувач вищої освіти активно працює протягом усього семінарського заняття, дає повні відповіді і показує глибоке оволодіння матеріалом, знання відповідної літератури, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з даної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, аналізувати явища й факти, здатний робити самостійні узагальнення й висновки. Виконує усі практичні завдання на високому рівні.
4	виставляється за умови дотримання таких вимог: здобувач вищої освіти активно працює протягом семінарського заняття, питання висвітлені повно, викладення матеріалу логічне, обґрунтоване, з посиланнями на відповідні джерела, висвітлення питань завершене висновками, здобувач вищої освіти виявив аналітичні вміння, але у відповідях допущені неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу. Практичні завдання виконує з не суттєвими помилками.
3	виставляється в тому разі, коли здобувач вищої освіти у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання матеріалу та

	навчальної літератури, намагається аналізувати явища й факти, робити певні висновки. Але на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні матеріалу. Практичні завдання виконує з суттєвими помилками.
2	виставляється в тому разі, коли здобувач вищої освіти оволодів суттю питань з тем програми, виявляє знання матеріалу та навчальної літератури, намагається аналізувати явища й факти, робити певні висновки. Але на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні матеріалу. Практичні завдання виконує частково.
1	виставляється в разі, коли здобувач вищої освіти виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. Практична робота виконується не в повному обсязі.

Контроль самостійної роботи. Зміст самостійної роботи над освітнім компонентом визначається робочою навчальною програмою освітнього компоненту та методичними рекомендаціями викладача.

Основними формами контролю самостійної роботи є:

- виконання науково-дослідних завдань;

Система бальних оцінок за темами вивчення змістового модулю оцінюється за шкалою *від 1 до 5 балів*. Кількість балів за роботу за практичним матеріалом, під час виконання самостійної та індивідуальної навчальної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг виконання завдання та демонстрація знань під час опитування;
- підготовка доповідей;
- робота на семінарських заняттях;
- виконання завдань самостійної роботи.

Оцінювання завдання самостійної роботи.

Контроль самостійної роботи. Засоби контролю самостійної роботи та методика його проведення обираються викладачем освітнього компоненту. Контроль самостійної роботи має відповідати вимогам об'єктивності, оперативності та систематичності, рівнем засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу, вміння використовувати теоретичні знання в практичній діяльності, також включає в себе самоконтроль з боку здобувача освіти.

Завдання цього виду контролю спрямовані на:

- розвиток пізнавальних здібностей та творчої ініціативи здобувачів освіти
- виховання самостійності, відповідальності та організованості
- формування самостійного мислення, здібностей до саморозвитку, самоудосконалення та самореалізації
- опанування здобувачем освіти елементів методики наукових досліджень
- підготовка до семінарських занять

Підсумкова кількість балів, набрана здобувачем освіти за виконання чотирьох завдань самостійної роботи, також є однією із складових поточної успішності здобувачів освіти з освітнього компоненту.

Здобувач освіти може набрати **максимум 20 балів** за виконання усіх видів самостійної роботи під час вивчення того чи іншого модуля. Кожне завдання самостійної роботи оцінюється за шкалою **від 1 до 5 балів**.

Основними формами контролю самостійної роботи є:

- виконання науково-дослідних завдань
- рефлексивний контроль
- індивідуальні співбесіди
- колоквиум

Шкала оцінювання одного завдання самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Оцінка в балах	Критерії оцінювання
5	Здобувач вищої освіти на високому рівні виконав завдання самостійної роботи. Демонструє вміння виділяти головне, встановлювати міжпредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї, готовність до постійного саморозвитку та самовдосконалення. Проявляє креативність, здатність до системного мислення, уміння використовувати сучасні інформаційні технології. Виявляє компетентність у виконанні практичного завдання.
4	Здобувач вищої освіти на достатньому рівні виконав завдання самостійної роботи. Демонструє вміння виділяти головне, встановлювати міжпредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї, готовність до постійного саморозвитку та самовдосконалення. На недостатньому рівні проявляє креативність, здатність до системного мислення, уміння використовувати сучасні інформаційні технології. Виконує практичне завдання з незначними помилками.
3	Здобувач вищої освіти на середньому рівні виконав завдання самостійної роботи. Недостатньо демонструє вміння виділяти головне, встановлювати міжпредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї. Допускає суттєві помилки системного мислення. Демонструє уміння використовувати

	сучасні інформаційні технології. Не може проявити креативність. Практичні завдання виконує не в повному обсязі.
2	Здобувач вищої освіти на низькому рівні виконав завдання самостійної роботи. Не може виділяти головне, встановлювати міжпредметні зв'язки, робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї. Допускає суттєві помилки системного мислення. Не може проявити креативність. Практичні завдання виконує не в повному обсязі.
1	Здобувач не регулярно виконує завдання самостійної роботи. Погано орієнтується в темах програми. Не проявляє креативність. Допускає суттєві помилки. Не може розвинути ідею.

Система нарахування додаткових балів

Додатково можуть отримати протягом семестру до 10 балів:

- За активну участь у науковій діяльності: виступи на наукових конференціях, готують наукові доповіді, беруть участь в їх обговоренні). Дана робота підтверджується сертифікатом, довідкою, виданими тезами, тощо
- За організацію навчальної діяльності у неформальній освіті (участь у вебінарах, курсах професійної підготовки, тренінгах, що має підтверджуючий матеріал).
- За бажанням здобувач освіти може отримати від викладача додаткове індивідуальне завдання для покращення рейтингового балу за модуль. До індивідуального завдання викладач може запропонувати тему з питань: розширення теоретичних базових знань з освітнього компоненту, самостійного аналізу підходів до розв'язання професійних питань, пов'язаних із знаннями з історії, педагогіки, мистецтвознавства, аналізу виконавського та концертного репертуару, комплексного вирішення конкретного фахового завдання, тощо.

Для оцінювання індивідуального завдання для здобувача, викладач повідомляє та/або пропонує тему завдання, встановлює терміни для виконання, роз'яснює систему оцінювання виконання такого завдання.

Здобувач самостійно опрацьовує завдання за усіма етапами роботи та в установлені терміни повинен здати завдання.

Оцінювання індивідуального завдання

Оцінка в балах	Критерії оцінювання
10	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати презентацію, аналізувати факти, робити висновки.
9	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати презентацію, аналізує факти із незначними помилками, робити висновки.

8	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати презентацію, аналізує факти із незначними помилками, у висновках є н точності.
7	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти висловлює власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми із помилками, намагається самостійно та аргументовано викладати презентацію, але при цьому робить помилки, аналізує факти із незначними помилками, у висновках не притримується логічної послідовності
6	Завдання виконано із запізненням щодо установлених термінів. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до міркувань із заданої проблеми, допускає значні помилки, намагається аргументовано викласти матеріал, але при робить грубі помилки, аналізує факти із суттєвими помилками, у висновках не притримується логічної послідовності.
5	Завдання виконано із запізненням щодо установлених термінів. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до міркувань із заданої проблеми, допускає значні помилки, робота зроблена не самостійно, аналізує факти із суттєвими помилками, у висновках не притримується логічної послідовності.
4	Завдання виконано із запізненням щодо установлених термінів. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до міркувань із заданої проблеми, допускає значні помилки, робота зроблена не самостійно, не може проаналізувати викладений матеріал, у встановлених фактах робить помилки, у висновках не притримується логічної послідовності.
3	Завдання виконано не вчасно. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до заданої проблеми, допускає грубі помилки, робота зроблена не самостійно, не може проаналізувати викладений матеріал, у встановлених фактах робить суттєві помилки, не може викласти висновки заданої проблеми.
2	Завдання виконано не вчасно. Здобувач вищої освіти складно висловити власне ставлення до заданої проблеми, допускає грубі помилки, робота зроблена не самостійно, не може проаналізувати матеріал, не може викласти факти за темою, плутає термінологію не може викласти висновки заданої проблеми.
1	Завдання виконано не вчасно. Здобувач вищої освіти не може викласти власне ставлення до заданої проблеми, робота зроблена не самостійно, викладений матеріал має грубі, суттєві помилки, не може навести приклади за темою роботи, плутає термінологію висновки заданої проблеми відсутні.

В разі якщо при врахуванні додаткових балів сума балів за модуль (семестр) буде перевищувати 100 балів, результати успішності буде дорівнювати 100.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю Диференційований залік

Здобувач освіти допускається до модульного контролю знань у вигляді диференційованого заліку, якщо за поточний контроль ***мінімальна кількість балів становить 17 балів, максимальна кількість балів – 80 балів***

Оцінювання диференційованого заліку відбувається ***за 20-бальною шкалою.***

За результатами семестру здобувач вищої освіти отримує підсумкову оцінку ***за 100-***

бальною шкалою, яка розраховується як середньо зважене оцінок: за змістові модулі, самостійну роботу та диференційований залік.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю Семестровий диференційований залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- усне та/або письмове опитування;
- практична робота.

Критерії семестрового оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Оцінювання модульного контролю знань, диференційованого заліку

У процесі оцінювання навчальних робіт застосовуються такі методи:

- усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.
- Письмового контролю: ідейно-тематичний аналіз, дійовий аналіз художнього твору;
- Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

бали диф. Зал.	Критерії оцінювання
15 – 20	Здобувач вищої освіти повністю оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту. Робить власні висновки, аналізує вивчений матеріал, самостійно оцінює явища, факти, виявляючи при цьому особисту позицію. Використовує додаткову літературу, періодику. Практична робота представлена на високому рівні.
12 – 14	Здобувач вищої освіти повністю оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту. Робить власні висновки, аналізує вивчений матеріал, вміє оцінити явища, факти, виявляючи при цьому особисту позицію, але допускає не суттєві помилки. Використовує додаткову літературу, періодику, але плутається у висновках. Практична робота представлена на високому рівні.
8 – 11	Здобувач вищої освіти оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту. Робить власні висновки, аналізує вивчений матеріал, вміє оцінити явища, факти, допускає деякі помилки в термінології. Використовує додаткову літературу, періодику, але плутається у висновках. Практична робота представлена достатньому рівні.
5 – 7	Здобувач вищої освіти оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту. Може зробити висновки, допускає помилки під час аналізу матеріалу, робить спроби оцінити явища, факти, не достатньо виявляє при цьому особисту позицію. Не користується додатковою літературою, періодикою. Практична робота представлена на посередньому рівні.
2 – 4	Здобувач вищої освіти частково оволодів теоретичним матеріалом

	освітнього компоненту. Робить спроби зробити висновки, але допускає суттєві помилки під час аналізу матеріалу, не може оцінити явища, факти, не виявляє особистої позицію. Практична робота виконана не повністю.
1	Здобувач вищої освіти оволодів теоретичним матеріалом освітнього компоненту на низькому рівні. Не може зробити висновки, допускає суттєві помилки під час аналізу матеріалу, не може оцінити явища, факти, не виявляє особистої позицію. Практична робота виконана на низькому рівні.

Модуль вважається складеним, якщо здобувач вищої освіти набрав **від 60 до 100 балів**.

Загальний рейтинг з модуля (освітнього компоненту) **не перевищує 100 балів**.

Сума балів, накопичених здобувачем вищої освіти за виконання всіх видів поточних навчальних завдань (робіт) на індивідуальних заняттях та на підсумковому модульному контролі знань, свідчить про ступінь оволодіння ним програмою освітнього компоненту. Протягом вивчення модулю здобувачі вищої освіти можуть набрати від 0 до 100 балів, що переводиться у національну шкалу оцінювання і відповідно у шкалу ECTS. Кількість балів відповідає певному рівню засвоєння освітнього компоненту.

Сума балів(R)	Шкала ECTS	Національна 5-ти бальна шкала	Визначення
90-100	A	5	відмінно
82-89	B	4	дуже добре
74-81	C		добре
64-73	D	3	задовільно
60-63	E		достатньо
35-59	FX	2	не задовільно з можливістю повторного перескладання
0-34	F		не задовільно з обов'язковим повторним вивченням

За умови дистанційного навчання важлива присутність здобувача освіти під час онлайн-зустрічей у Google Meet in Google Classroom, освітньої платформи Google Workspace for education, платформа Moodle..

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Зміст навчальної дисципліни на основі повної середньої освіти

Модуль I

Змістовий модуль 1

Тема 1. Знайомство з студентом; основи постановки, вивчення діапазону та

розташування нот на грифі.

Тема 2. Будова бас-гітари, основи звуковидобування.

Відомості про правильне звукоутворення. Способи звуковидобування. Тема 3.

Вивчення гамм.

Змістовий модуль 2

Тема 4. Вивчення аппікатурних рішень для виконання тризвуків та септакордів.

Тема 5. Робота над етюдами.

Тема 6. Робота над атакою в правій руці. Вправи для правої руки. Вправи на розвиток рухомості лівої руки. Вправи на координацію.

Очікувані результати Модуль 1:

Контролює якість та характер звуковидобування. Виконує п'єси і вправи, використовуючи логічну і зручну аппікатуру. Використовує систему октав як опору бачення всього грифу бас-гітари. Розуміє образну роль мелодичної ладової інтонації, виразно її артикулює в мелодії твору та збалансовує силу звука між в гармонічному акомпанементі. Застосовує засоби музичної виразності (темп і динаміка) для втілення художнього задуму твору. Знає та розуміє значення жанрових особливостей твору у формуванні його характеру і змісту. Відчуває та артикулює затакти, сильні, акцентовані долі, ритмічні формули з елементами пунктирного ритму (трактує його в марші як підштовхування руху тощо). Визначає на слух та під час попереднього аналізу п'єс, що вивчаються, принципи розвитку мелодії. Виконує на інструменті музичний матеріал, розуміє форму твору. Відтворює на інструменті нотний текст із різними комбінаціями простих тривалостей. Вміє розподіляти силу пальців під час виконання сильних і слабких долей. Імпровізує ритмічні варіанти гами із використанням вивчених моделей. Виконує партії басового акомпанементу з вивченими ритмо-формулами, попередньо відтворюючи їх ритмо-складами та «жестами, що звучать». Знає та розуміє що таке синкопа. Основні ладові функції. Оволодіння технікою зміни позицій лівої руки. Виконання арпеджіо в акомпанементі. Артикуляція ладо-мелодичних інтонацій. Робить попередній елементарний аналіз основних ладових функцій мелодичної та басової ліній (за допомогою викладача). Грає та інтонує мелодії, що включають вивчені інтонації та стрибки. Володіє аппікатурними моделями, що є опорними в підборі зручних, природних рухів пальців і рук, для забезпечення якості звуковидобування. Розуміє поняття «секвенція». Грає та співає найпростіші діатонічні секвенції в мажорі на основі секундних та терцієвих ходів, по звуках тризвуку в мажорі та мінорі. Виконує ритмічний акомпанемент із застосуванням раніше вивчених ритмічних комбінацій до музики, що грає викладач. Транспонує нескладні мелодії або частину мелодії (фрази, мотиви) у вивчені тональності на секунду вгору чи вниз, співає, грає на інструменті. Підбирає на слух у вивчених тональностях нескладні мелодії та легкі супроводи. Підбирає супровід до мелодій у вигляді тонічної квінти. Імпровізує фрази, речення з використанням вивчених інтервалів, інтонацій, на заданий ритм та/або текст.

Модуль II

Змістовий модуль 3

Тема 7. Робота над твором. Виявлення технічних складнощів. Тема 8. Фразування та штрихи.

Тема 9. Робота над п'єсами.

Змістовий модуль 4

Тема 10. Розвиток навичок читання нот з листа. Розвиток навичок транспонування

Тема 11. Застосування навичок імпровізації у виконанні творів. Підбір по слуху.

Тема 12. Основи джазового акомпанементу.

Очікувані результати Модуль 2:

Демонструє розуміння та якісне звучання основних прийомів звуковидобування, рухливість і міцність пальців. Визначає у нотному тексті ознаки натурального, гармонічного та мелодичного видів мінору та відтворює характерні звороти з відповідною артикуляцією. Володіє способами виконання legato в артикуляції висхідних і низхідних інтонацій. Вміє описати свої враження від джазового твору, що виконує, та зазначити особливості цього стилю. Відтворює ритмічні формули з синкопами, тріолями, ритмо-складами та жєстами, що звучать, як окремі ритмічні вправи та у творах. Розпізнає тріолі та синкопи в нотному тексті та відтворює нескладний басовий акомпанемент, що містить ці ритмічні групи. Вміє тримати метричний пульс у басовому супроводі мелодії з ритмічними складнощами (нескладні особливі види розподілу тривалостей, синкопи) в ансамблі з викладачем. Знає літерне позначення акордів у гітарних нотах, розташування головних тризвуків на клавіатурі та грифі та вміє побудувати їх у вивчених тональностях. Здійснює аналіз функцій басової лінії. Знає про побудову куплетної форми, різновиди простих двочастинної та тричастинної форм. Визначає форму твору та засоби музичної виразності (регістр, лад, ритм, темп, штрихи, динаміка) у творах, що вивчаються (за допомогою викладача). Визначає тональності (паралельні та однойменні) в нотному матеріалі. Розуміє, що зміна ладу у п'єсах пов'язана зі зміною образів. Слідкує за характером звуковидобування та застосовує різні засоби музичної виразності для відтворення відповідного образного змісту п'єс під час їх виконання. Розуміє групування та ритмічні особливості виконання музичних творів у розмірах 6/8 та 3/4. Контролює ритмічний пульс, темп, характер звуковидобування під час виконання п'єс у розмірах 6/8 та 3/4. Здійснює ритмічну імпровізацію. Підбирає акомпанемент до вивченої мелодії в паралельно-змінному ладі, використовуючи I, IV та V ступені. Створює та виконує другу фразу мелодії в паралельній тональності до вивченої або запропонованої нової фрази. Підбирає на слух нескладні знайомі мелодії, транспонує у вивчені тональності. Трансформує мелодію, змінюючи її тональність на однойменну, визначає вплив ладового контрасту на зміну характеру музики. Визначає на слух та в нотному тексті частини

форми рондо, аналізує в них лад, розмір, ритмічні особливості та поєднує їх з характером музики. Складає з готових музичних фрагментів твір у формі рондо, описує характери частин, підбираючи відповідні засоби виразності під час їх виконання на інструменті.

Модуль III

Змістовий модуль 5

Тема 13. Робота над чистотою виконання. Техніки глушіння струн правою та лівою руками.

Тема 14. Виконання нонакордів та септакордів за допомогою прийомів “sweep, tapping”.

Тема 15. Техніки “hammer-on, pull-off”, вправи на легато.

Змістовий модуль 6

Тема 16. Читання з аркушу.

Тема 17. Принципи підбору на слух.

Тема 18. Використання ладів народної музики.

Очікувані результати Модуль 3:

Виконує прийоми апояндо, тірандо, слайд, слеп; використовує штрихи non legato, legato, staccato. Вміє застосовувати вивчені прийоми та штрихи у творах згідно з образно-виразними вимогами. Технічно відтворює у творах, ритмічному виконанні гам, вправах, підборі знайомих мелодій ритмічні рисунки з пунктирним ритмом, синкопами та тріолями в розмірах 2/4, 3/4, 4/4. Вміє координувати рухи пальців правої руки під час виконання тріольного ритму з паузами (поєднання щипка та прикриття). Виконує у зручних тональностях в межах 4-х позицій арпеджіо головних тризвуків. Розрізняє головні функції ладу, стандартні гармонічні звороти та каданси під час аналізу нотного тексту за допомогою викладача. Читає з листа нескладні твори в дієзних тональностях до 4-х знаків та бемольних до 2-х. Демонструє навички секвенційного транспонування елементів мелодії та гармонічних зворотів. Здійснює короткі імпровізації, транспонує мелодії в паралельні та однойменні тональності. Вирізняє на слух блюз, відчуває його настрій, характер, розуміє специфіку звучання. Знає та називає приклади класичних зразків інструментального та вокального блюзу. Впізнає на слух блюзовий лад, його імпровізаційний характер й «рухливе» звучання III, IV і VII ступенів. Визначає в нотному тексті елементи ладу (за допомогою викладача), відтворює їх на інструменті. Демонструє навички виконання басового акомпанементу до джазових мелодій під фонограму. Розрізняє на слух прості мелодичні та гармонічні джазові звороти, знаходить їх в нотному тексті, робить попередній аналіз (за допомогою викладача) та відтворює на інструменті. Розуміє поняття «фактура акомпанементу», знає різні моделі басового акомпанементу. Знає

різновиди позначення темпу та характеру виконання. Відтворює мелодії, що містять ритмічні групи із шістнадцятих та пунктирного ритму у розмірах 3/8, 6/8. Знає складні розміри, визначає в нотному тексті та знає особливості їх групування, виконує вправи та твори у цих розмірах. Розуміє поняття «септакорд», будує малий мажорний септакорд у секвенційних зворотах. Визначає D7 на слух та в нотному тексті у творах, що вивчаються. Розбирає мелодичну лінію твору (його будову, діапазон, динамічний розвиток, метр, ритм тощо). Розрізняє виразні особливості побудови вокального та інструментального типів мелодій. Відтворює на інструменті твори вокальної та інструментальної природи з урахуванням їх особливостей. Відтворює складні ритмічні моделі на інструменті та жестами, що звучать. Імпровізує басову лінію, ускладнюючи ритмічний малюнок на окремих долях. Вміє підбирати акомпанемент, використовуючи звуки головних тризвуків та їх обернень. Виконує імпровізацію заданого ритму або мелодичного звороту з використанням секвентаційного руху, вивчених ладових класичних та джазових інтонацій, гармонічних зворотів, зміни ладу тощо.

Модуль IV

Змістовий модуль 7

Тема 19. Техніка “chicken-picking” в обігруванні аккордів. Тема 20. Вивчення “swing” та “shafle”

Тема 21. Використання позатональних ступенів. Застосування хроматизмів та цілотонної гамми.

Змістовий модуль 8

Тема 22. Вивчення більш складних творів. Знайомство з національною спадщиною українського народу.

Тема 23. Блюзова гама та секвенції.

Тема 24. Транспонування та читання з аркушу більш складних творів.

Очікувані результати Модуль 4:

Вивчення поняття про блюз як один з найважливіших жанрів джазу. Вокальний та інструментальний блюз. Формування слухового уявлення про блюзовий лад. Поняття «фактура акомпанементу». Басові фактурні моделі: витримані звуки, ритмічне *ostinato*, «крокуючий бас». Формування навичок гри джазової басової лінії під фонограму. Формування поняття про різновиди гармонічних зворотів (автентичний, плагальний і повний). Читання з листа та транспонування нескладного музичного матеріалу у вивчені тональності. Імпровізація мотивів та фраз. Володіє основними прийомами звуковидобування, вміє їх вірно застосовувати на практиці; контролює якість звука, динаміку, артикуляцію; володіє музичною термінологією в межах типової навчальної програми; вміє виконувати твори в характері, що відповідає даному жанру і стилю; читає з листа та транспонує у вивчені тональності нескладні нотні тексти; розбирає твори, що виконує, визначає

особливості виразних позначень, тональність, форму, жанр, штрихи, динаміку, темп тощо; володіє навичками підбору, акомпанування та гри в ансамблі; демонструє сценічну культуру та витримку під час публічного виступу.

6.2. Структура освітнього компоненту

ТЕМА	Кількість годин											
	Всього	Денна форма					Всього	Заочна форма				
		У тому числі						У тому числі				
		лекції	семінари	Практичні	Індивід. роб.	Самос.робота		Лекції	семінари	Практичні	Індивід.	Самос.робота
МОДУЛЬ 1.												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1												
Тема 1. Знайомство з студентом; основи постановки, вивчення діапазону та розташування нот на грифі	4				2	2	4				4	
Тема 2. Будова бас-гітари, основи звуковидобування. Відомості про правильне звукоутворення. Способи звуковидобування.	5				3	2	5			1	4	
Тема 3. Вивчення гам.	6				3	3	6			1	5	
Поточний вид контролю												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2												
Тема 4. Вивчення аплікатурних рішень для виконання тризвуків та септакордів.	4				2	2	4				4	
Тема 5. Робота над етюдами.	5				3	2	5			1	4	
Тема 6. Робота над атакою в правій руці. Вправи для правої руки. Вправи на розвиток рухомості лівої руки. Вправи на координацію.	6				3	3	6			1	5	
Модульний контроль знань. Диференційований залік												
Всього за модулем	30				16	14	30			4	26	
МОДУЛЬ 2												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3												
Тема 7. Робота над твором. Виявлення технічних складнощів.	4				2	2	4				4	

Тема 8. Фразування та штрихи.	5				3	2	5				1	4
Тема 9. Робота над п'єсами.	6				3	3	6				1	5
Поточний контроль знань												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4												
Тема 10. Розвиток навичок читання нот з листа. Розвиток навичок транспонування	4				2	2	4					4
Тема 11. Застосування навичок імпровізації у виконанні творів. Підбір по слуху.	5				3	2	5				1	4
Тема 12. Основи джазового акомпанементу.	6				3	3	6				1	5
Модульний контроль знань. Диференційований залік												
Всього за модулем	30				16	14	30				4	26
МОДУЛЬ 3												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5												
Тема 13. Робота над чистотою виконання. Техніки глушіння струн правою та лівою руками.	4				2	2	4					4
Тема 14. Виконання нонакордів та септакордів за допомогою прийомів "sweep, tepping".	5				3	2	5				1	4
Тема 15. Техніки "hammer-on, pull-off", вправи на легато.	6				3	3	6				1	5
Поточний контроль знань												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6												
Тема 16. Читання з аркушу.	4				2	2	4					4
Тема 17. Принципи підбору на слух.	5				3	2	5				1	4
Тема 18. Використання ладів народної музики.	6				3	3	6				1	5
Модульний контроль знань. Диференційований залік												
Всього за модулем	30				16	14	30				4	26
МОДУЛЬ 4												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 7												
Тема 19. Техніка "chicken-picking" в обігруванні аккордів.	4				2	2	4					4
Тема 20. Вивчення "swing" та "shafle"	5				3	2	5				1	4

Тема 21. Використання позатональних ступенів. Застосування хроматизмів та цілотної гамми.	6				3	3	6				2	4
Поточний контроль знань												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 8												
Тема 22. Вивчення більш складних творів. Знайомство з національною спадщиною українського народу.	4				2	2	4					4
Тема 23. Блюзова гама та секвенції.	5				3	2	5				1	4
Тема 24. Транспонування та читання з аркушу більш складних творів.	6				3	3	6				2	4
Підсумковий контроль знань. Диференційований залік												
Всього за модулем	30				16	14	30				6	24
Всього	120				64	56	120				18	102

7. Теми аудиторної роботи

Аудиторна робота	кількість годин	
	денна форма	заочна форма
Тема 1. Знайомство з студентом; основи постановки, вивчення діапазону та розташування нот на грифі.	2	
Тема 2. Будова бас-гітари, основи звуковидобування. Відомості про правильне звукоутворення. Способи звуковидобування.	3	1
Тема 3. Вивчення гамм.	3	1
Тема 4. Вивчення аплікатурних рішень для виконання тризвуків та септакордів.	2	
Тема 5. Робота над етюдами.	3	1
Тема 6. Робота над атакою в правій руці. Вправи для правої руки. Вправи на розвиток рухомості лівої руки. Вправи на координацію.	3	1
Тема 7. Робота над твором. Виявлення технічних складнощів.	2	
Тема 8. Фразування та штрихи.	3	1
Тема 9. Робота над п'єсами.	3	1
Тема 10. Розвиток навичок читання нот з листа. Розвиток навичок транспонування	2	
Тема 11. Застосування навичок імпровізації у виконанні творів. Підбір по слуху.	3	1
Тема 12. Основи джазового акомпанементу.	3	1
Тема 13. Робота над чистотою виконання. Техніки глушіння струн правою та лівою руками.	2	

Тема 14. Виконання нонакордів та септакордів за допомогою прийомів “sweep, tepping”.	3	1
Тема 15. Техніки “hummer-on, pull-off”, вправи на легато.	3	1
Тема 16. Читання з аркушу.	2	
Тема 17. Принципи підбору на слух.	3	1
Тема 18. Використання ладів народної музики.	3	1
Тема 19. Техніка “chicken-picking” в обіграванні аккордів.	2	
Тема 20. Вивчення “swing” та “shafle”	3	1
Тема 21. Використання позатональних ступенів. Застосування хроматизмів та цілотонної гамми.	3	2
Тема 22. Вивчення більш складних творів. Знайомство з національною спадщиною українського народу.	2	
Тема 23. Блюзова гама та секвенції.	3	1
Тема 24. Транспонування та читання з аркушу більш складних творів.	3	2
Всього	64	18

8. Самостійна робота

- Практична творча робота над музичними творами.
- Технічний музичний матеріал: вправи, гами, етюди. Удосконалення технічної майстерності.
- Самостійне опрацювання теоретичних тем за програмою.
- Теоретичний аналіз програмних творів.

Завдання самостійної роботи	кількість годин	
	денна форма	заочна форма
Тема 1. Знайомство з студентом; основи постановки, вивчення діапазону та розташування нот на грифі.	2	4
Тема 2. Будова бас-гітари, основи звуковидобування. Відомості про правильне звукоутворення. Способи звуковидобування.	2	4
Тема 3. Вивчення гамм.	3	5
Тема 4. Вивчення аплікатурних рішень для виконання тризвуків та септакордів.	2	4
Тема 5. Робота над етюдами.	2	4
Тема 6. Робота над атакою в правій руці. Вправи для правої руки. Вправи на розвиток рухомості лівої руки. Вправи на координацію.	3	5
Тема 7. Робота над твором. Виявлення технічних складнощів.	2	4
Тема 8. Фразування та штрихи.	2	4
Тема 9. Робота над п'єсами.	3	5
Тема 10. Розвиток навичок читання нот з листа. Розвиток навичок транспонування	2	4
Тема 11. Застосування навичок імпровізації у виконанні творів. Підбір по слуху.	2	4
Тема 12. Основи джазового акомпанементу.	3	5
Тема 13. Робота над чистотою виконання. Техніки глушіння струн правою та лівою руками.	2	4

Тема 14. Виконання нонакордів та септакордів за допомогою прийомів “sweep, tepping”.	2	4
Тема 15. Техніки “hammer-on, pull-off”, вправи на легато.	3	5
Тема 16. Читання з аркушу.	2	4
Тема 17. Принципи підбору на слух.	2	4
Тема 18. Використання ладів народної музики.	3	5
Тема 19. Техніка “chicken-picking” в обіграванні аккордів.	2	4
Тема 20. Вивчення “swing” та “shafle”	2	4
Тема 21. Використання позатональних ступенів. Застосування хроматизмів та цілотонної гамми.	3	4
Тема 22. Вивчення більш складних творів. Знайомство з національною спадщиною українського народу.	2	4
Тема 23. Блюзова гама та секвенції.	2	4
Тема 24. Транспонування та читання з аркушу більш складних творів.	3	4
Всього	56	102

Методичні рекомендації

Успішному професійному росту майбутнього фахівця сприяє осмислене та сумлінне вдосконалення навичок естрадного виконавства.

Ретельне напрацювання складного комплексу вмінь і постійне їх покращення обов’язково забезпечить достатній рівень майстерності майбутнього естрадного фахівця, який повинен постійно знаходитись у пошуку шляхів і способів удосконалення свого освітнього рівня, знаходити час для опрацювання методичної літератури з фаху, вивчати творчий і життєвий шлях славетних бас-гітаристів і композиторів.

Майбутній фахівець повинен дуже відповідально ставитись до такого роду діяльності, як самостійна робота, ніколи не забувати, що тільки талант, помножений на працелюбність, здатний принести плоди майстерності. Тому необхідно прикладати максимум зусиль для поглибленого засвоєння та закріплення знань, умінь і навичок, обумовлених навчальним процесом.

Завдання та вправи з фаху для самостійного опрацювання надає викладач, вони мають конкретні цілі оволодіння тим чи іншим прийомом, впливають з висновку уроку, їх закріплюють й демонструють на наступному уроці.

Сумлінне виконання самостійних завдань поступово забезпечить обґрунтовану впевненість і професійне вдосконалення.

Студент повинен уміти:

- самостійно опрацьовувати матеріал, дотримуючись при цьому рекомендацій і застережень викладача;
- аналізувати свої професійні творчі надбання;
- творчо мислити;
- відчувати логіку смислового й емоційного розвитку твору.

Майбутньому артисту естради необхідно розширювати свої професійні творчі

уявлення, прослуховуючи записи виступів видатних майстрів всесвітнього рівня, аналізуючи стиль виконання, емоційно-психологічну насиченість гри, гітарно-технічний рівень тощо. Така самостійна робота допоможе формуванню художнього смаку та пошуку власної виконавської манери. Студент повинен бути зацікавленим і цілеспрямованим у навчанні.

9. Методи навчання

- формування умінь та навичок;
- застосування в процесі навчання знань міждисциплінарних дисциплін;
- закріплення вмінь та навичок
- стимулювання та мотивація;
- контроль та самоконтроль;
- словесні – розповідь, пояснення;
- наочні – власний показ за інструментом, ілюстрація;
- частково-пошуковий;
- метод проблемного викладання.

10. Методичне забезпечення

- навчально-методичні посібники і навчальні програми;
- нотний матеріал для проведення практичних занять;
- наочність (відеозаписи занять провідних педагогів-гітаристів).

11. Рекомендована література

Основна

1. Авдонін Е. Ветерани-гітаристи згадують // Гітара в Україні. 2015. № 8. 48 с.
2. Алмейда Л. Класична гітара в джазі. Київ : Музична Україна, 1987. 56 с.
3. Андріанов Д. 5 елементів імпровізації. Самовчитель +DVD відео
4. Бадьянов О. Джазовий гітарист. Частина 1.
5. Бадьянов О. Джазовий гітарист. Навчальний курс. Частина 2.
6. Баранова Л. М. Актуальні проблеми кроскультурної підготовки майбутніх учителів в Україні / Л. М. Баранова // Вісник Чернігівського національного університету ім. Т. Г. Шевченка : Педагогічні науки. –Чернігів, 2018. – С. 12–15.
7. Брижата О. Вибір методик для індивідуальних стилів навчання / Ольга Брижата // Відкритий урок. – 2012. – № 3. – С. 46–50.
8. Бруно Д. Мистецтво гри медіатором +DVD відео
9. Вітошинський Л. Про мистецтво гри на гітарі / Лео Вітошинський ; пер. з нім. Л. Мельник. – Львів : БаК, 2006. – 282 с.
10. Гитара от блюза до джаз-рока [Ноты] : сборник: Популярные джазовые пьесы / ред., сост. Ю. В. Дмитриевский, ред., сост. С. Н. Колесник, ред., сост. В. А.

- Манилов. Киев : Музична Україна, 1986. 95 партит. (с.).
11. Іванюк В. Інноваційні прийоми гри на гітарі: педагогічний аспект // Актуальні проблеми мистецько-педагогічної освіти. Кривий Ріг : ФОП Маринченко С. В., 2018. С. 76–80
  12. Кондрашова Л. В. Емоційна домінанта підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності / Лідія Валентинівна Кондрашова // Рідна школа. – 2010. – № 7–8. – С. 14–19.
  13. Михайленко М. П. Довідник гітариста / Микола Петрович Михайленко, Фан Дінь Тан. – Київ : Fan's company, 1998. – 246 с.
  14. Михайленко М. Дилема звуку сучасної класичної гітари // Гітара в Україні. 2015. № 8. 48 с.
  15. Михайленко М. Аплікатура як засіб художньої виразності // Гітара в Україні. 2018. № 11. 48 с.
  16. Михаськова М. А. Формування фахової компетентності майбутнього вчителя музики : дис канд. пед. наук / Михаськова Марина Анатоліївна. – Київ, 2007. – 235 с.
  17. Мошак Є. Г. Традиції гітарної музики в контексті європейської музичної культури другої половини ХХ століття : автореф. дис. ... канд. мист. / Є. Г. Мошак. – Одеса, 2012. – 16 с
  18. Нестерова А. Грані гітари – грані особистості // Гітара в Україні. 2010. № 3. 48 с
  19. Олексюк О. М. Діагностика мистецької компетентності студентів: пошук методичного інструментарію / Ольга Миколаївна Олексюк // Вища освіта України. Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – Київ, 2010. – Дод. 4, том V. – 572 с.
  20. Прийоми до фінгерстайлу [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.guitartricks.com/techniques.php>
  21. Салан К., Цимбал С. Гітара – крок за кроком. Київ, 2016. 171 с.
  22. Филиберто Р. Школа гри на бас-гітарі. Частина 1
  23. Чеченя К. Мій острів – гітара. Київ : Музична Україна, 2015. 192 с.
  24. Чеченя К. Гітара в Україні // Гітара в Україні. № 1. 48 с.
  25. Чеченя К. VARRE // Гітара в Україні. 2010. №3. 48 с.
  26. Чеченя К. Гітара на війні // Гітара в Україні. 2015. № 8. 48 с.
  27. Чеченя К. Арпеджіо // Гітара в Україні. 2015. №8. 48 с.
  28. Achard K. History and Development of the American Guitar / Ken Achard. USA – 1990. –Vol. 3. – № 3. – P. 13–14.
  29. Du Brock A. Travis Picking: A Guitarist's Guide to Fingerpicking Techniques,
  30. Ennio Morricone. Краща музика для саундтреков
  31. Funk guitar. The Essential Guide , by Ross Bolton / Leonard Corporation 2001.
  32. Funk guitar. Guitar play Along. Vol. 52 / Hal Leonard Corporation. 2001.
  33. G. Moore “Blads & blues” / «Guitar College» - 2004. -80 с.

34. Hoe to play Hitchin. Hal Leonard Corporation. 1994. – 57 с.
35. J. S. Bach. For Electric Guitar / Ray Hitchin. Mel Bay Publications, Inc.- 38 с.
36. Jazz Classics for solo Guitar. / Robert B. Yelin. Hal Leonard Corporation. – 1954 – 105 с.
37. Jazz. Vol. Arranged and performed by Jim Roberts / Hal Leonard Corporation. 64 с.
38. Joe Satriani “Balads” сост.: «Guitar College» - 2004 – 104 с.
39. Lighting Blues / сост.: «Guitar College» - 2001 – 220 с.
40. Modern Rock. Guitar Play Along. Vol. 5 / Hal Leonard Corporation. 2001 – 57 с.
41. Musicans insti8tute. Master Trax / Steve Trovato, Paul Farnen, CPP. Belwin, Inc., 1994. – 73 с.
42. Patterns, and Styles Paperback /Andrew Du Brock. – USA : Hal Leonard, 2011. – 60 p.
43. Percussive fingerstyle [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу : <https://www.musicradar.com/tuition/guitars/percussivefingerstyle-with-jongomm-602201>
44. Peer Gynt.E. Grieg / Editio Musica Budapest. – 42 с.
45. Pop/Rock Guitar Play Along. Vol.4 Hal Leonard Corporation. 1976. – 50 с.
46. Rockability Vol 20. Guitar Play Along./ Hal Leonard Corporation. – 56 с.
47. Taylor J. Toneproduction on classical guitar / JohnTaylor. – London : Musical News Services Ltd, 1978. – 80 p.
48. Tennant S. Pumping Nylon / Scott Tennant. – Van Huys : Alfred Publishing Company, 1998. – 95 p.

Допоміжна

1. Бернат Ф.Ф. Загальноєвропейський еталон гітарного виконавства та специфіка його національних втілень: дис...канд. мистецтвознавства: 17.00.03; Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського. Харків, 2019. 205 с.
2. Білецька М., Сопіна Я. Історіогенеза класичної гітарної школи в Україні. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. 2018. № 1. С. 23-28.
3. Блажевич В. Еволюція розвитку виконавських традицій гітарного мистецтва у вітчизняному культурно-освітньому просторі. Естетика і етика педагогічної дії. Київ-Полтава, 2017. Вип. 15. С. 107-115.
4. Блажевич В.О. Музично-виконавські традиції західноєвропейської гітарної школи. Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики ХХІ століття. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 14–15 квітня 2016 року, м. Київ. Київ, 2016. С.353-360.
5. 2. Гриненко С. М. Гітарні фестивалі та конкурси 2020 року: офлайн та онлайн-формат. Молодий вчений, 2020. №9 (85). С. 4-8.
6. Гриненко С. М. Значення майстер-класів для формування вітчизняних гітарних

- шкіл (на прикладі Півдня України). East European Scientific Journal, 2020 № 9 (61), part 1. С. 15-18. Гриненко С. М. Композиторський доробок в гітарному мистецтві Півдня України. Трансформаційні процеси в мистецькій освіті та культурі України ХХІ століття: зб. матеріалів Міжнар. наук.-творч. конф., Одеса, Київ, Варшава, 25-26 квітня 2017 р. Київ: НАКККіМ, 2017. С. 57-59.
7. Jamey Aebersold Школа на Эл гитаре. Будапешт 1999г.
  8. Джаз в ритмі самби. Музична Україна.
  9. Етюди для 6-ти струнної гітари на різні види техніки. Київ. Музична Україна
  10. Кір'янов Н. Г. "Мистецтво гри на 6-ти струнній гітарі. Ч.1,2,3,4
  11. Михайленко, Николай Петрович. Справочник гитариста [Текст] / Н. П. Михайленко, Фан Динь Тан. - К. : [б.и.], 1998. - 246 с.
  12. Посібник з творів М. Вербицького для гітари. Guitarre № 16 / упор. В. Л. Сидоренко. Львів: СПОЛОМ, 2008. 119 с
  13. Салан К.О., Цимбал С.В. Гітара – крок за кроком: Навч.-реперт. посіб. для гітаристів-початківців / уп. К.О.Салан, С.В. Цимбал. К. : Тонар, 2016 р. 171 с
  14. Симоненко В. С. Мелодії джаза. Антологія. Изд. 4, перераб., доп. Київ : Музична Україна, 1984. 319 с.
  15. Ткаченко В. М. Володимир Доценко і його гітарна школа. Культура України, 2015. № 51. С. 118-127.
  16. Ткаченко В. Універсалізм і специфіка музичного мислення у стилях гітарної творчості 1880 – 1990 років : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства:17.00.03; Харківський національний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського. Харків, 2013. 16 с.
  17. Томас Феллоу. URL: <https://meloman.ru/performer/tomas-fellou/> (дата звернення: 18.04.2021).
  18. Гормахова А. Специфіка взаємодії культурних інститутів та проектів в сучасному українському просторі. Університетська кафедра. Київ: КНЕУ, 2016. №5. С. 7-14
  19. Ходаковський О. В. Традиції та авангард у сучасних композиціях для гітари. Презентації творів Йо Спорка (Jo Sporck) та Андрія Крижанівського на сценах Житомира. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти, 2011. Вип. 31. С. 107-118.
  20. Харнонкурт Н. Музика як мова звуків. Науково-популярне видання. Суми: Собор, 2002. 184 с.
  21. Хорошавіна О. Актуальні питання сучасного академічного гітарного виконавства. Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. Київ, 2009, Вип. 82. С. 61-68.
  22. Чеченя К. А. Практичний курс освоєння сучасної технології гри на гітарі (Гітарні перспективи). Оригінальні твори для гітари соло та ансамблів малих форм: навч. посіб. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. 62 с.

